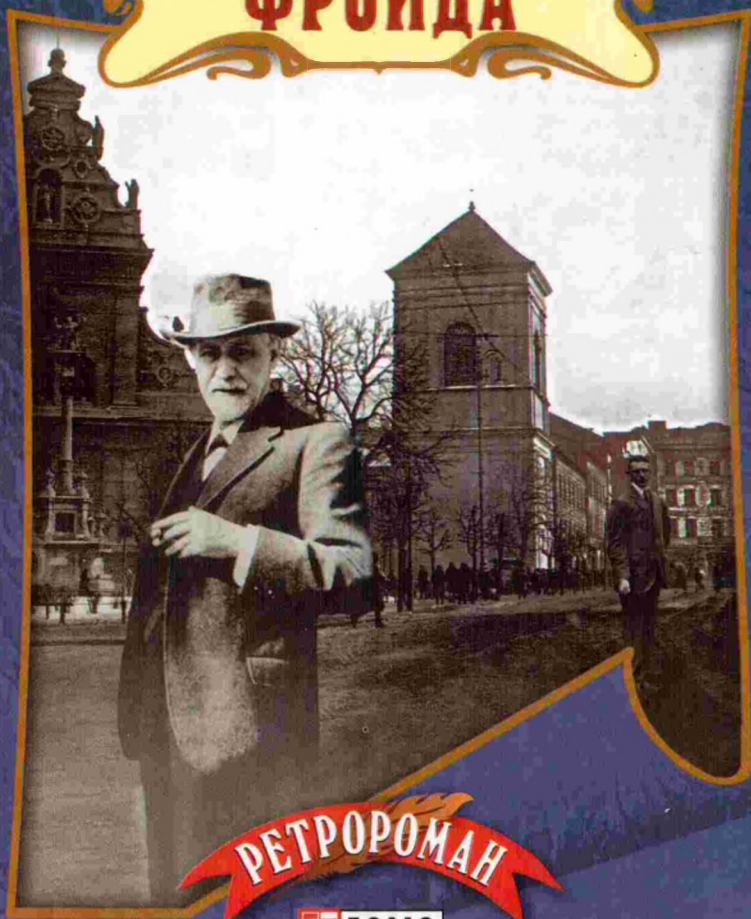

Лемберг
Богдан Коломійчук

ВІЗИТ ДОКТОРА
ФРОЙДА

РЕТРОРОМАН

CF FOLIO

ВІЗИТ ДОКТОРА ФРОЙДА

Богдан Коломійчук

Лемберг

Богдан Коломійчук

**ВІЗИТ ДОКТОРА
ФРОЙДА**

Харків
«ФОЛІО»
2016

ББК 84(4УКР)6
К 61

Серія «Ретророман»
заснована у 2015 році

Художник-оформлювач
О. А. Гугалова

ISBN 978-966-03-7113-2
(Ретророман)
ISBN 978-966-03-7556-7

© Б. В. Коломійчук, 2016
© О. А. Гугалова, художнє
оформлення, 2016
© Видавництво «Фоліо»,
марка серії, 2015

ВІДЕНЬ, 2 ЛЮТОГО 1904 РОКУ

«Здається, це не закінчиться ніколи. Я вкотре прокидаюся серед ночі і відчуваю тільки одне — крижаний страх, що паралізує моє тіло. Я не здатен ворухнутись щонайменше чверть години і тільки мовчки дивлюся в темну порожнечу над собою. Потім стає трохи легше, і я намагаюся не думати про свій сон. Він сниться мені так часто, що я пам'ятаю всі ночі, коли не снів. З осені, відколи розпочався цей суцільний кошмар, таких ночей було декілька — перед Різдвом та посеред минулого місяця. Решта ночей труїлися цим сновидінням.

Здебільшого, у моїх снах все відбувається однаково. Змінюються лише деталі, як декорації у якомусь театрі жахів. Найчастіше я прямую кудись темною безлюдною віденською вулицею, коли ж раптом відчуваю, що хтось іде слідом. Я озираюся, але в темряві можу вирізнити тільки силует. Я зупиняюсь, і той, хто позаду, також замирає на місці. Я йду, і він також продовжує йти. Я починаю бігти, і він робить те саме. Згодом відстань між нами скорочується настільки, що я чую дихання не-

знайомця. Невдовзі він хапає мене за плече і стискає з такою силою, що я кричу від болю. Потім усе моє ество пронизує відчуття неминучої смерті. Жахливої смерті. Я відчуваю, що незнайомець не пожаліє мене і підбере найжорстокіший спосіб убивства. Мені хочеться запитати, що я такого заподіяв йому? Чому він мене переслідує? Чим заслужив я свою смерть? Проте сил більше немає. Здається, лише за секунду до того, як він почне жорстоко мене вбивати, я прокидаюсь.

Коли минає крижане заціпеніння, встаю і готую чай. До світанку ще досить довго, але я знаю, що заснути вже не вдасться. Коли зникає тваринний страх, навіяний сном, на зміну йому приходять порожнеча і тиша навколо. В такі миті мені хочеться жити десь поруч галасливих кнайп, де за вікном до самого ранку не стихали б п'яні голоси. Але тут, на Мурлінгенгассе поряд тільки в'язниця і такі самі понурі будинки, як мій. Ця тиша починає до болю стискати голову.

Щойно починає світати, я похапцем збираюся й, попри те, що в конторі маю з'явитись тільки о восьмій, поспіхом виходжу з дому. І так уже декілька місяців. Що зі мною, чорт забирай? Скільки я ще витримаю цих безсонних жахливих ночей?..

Вкотре пригадую свій візит до лікаря. Він тільки розвів руками і порадив переїхати. А може, справді? Скажімо, десь у провінцію? Можливо, там мені перестане снитися ця чортівня?..»

Якуб Німанд швидко закрив і заховав свого щоденника. В контору увірвався його колега Пауль, веселий здоровань, закутаний у теплий засніжений кожух. Його великі, як у трубача, червоні від морозу щоки сяяли здоров'ям і щоразу підстрибували догори в привітній усмішці.

— Ти, як завжди, раніше за мене! — вигукнув він, звільняючи шию від довгого теплого шарфа, на якому вмирали від тепла сніжинки. — А я все ніяк не міг відірватися від коханої! Думав, уже запізнюсь і отримаю чортів від старого кажана. Але ні, встиг!..

Він гучно реготнув і, знявши кожуха, вмовстився за свій стіл. Якуб з деякою заздрістю глянув на нього. Пауль і він служили помічниками нотаріуса в конторі Макса Флідермана. Це шефа Пауль щойно обізвав «кажаном», дещо перекрутивши його славне австрійське прізвище¹. Самого ж Якуба він полюбляв називати паном Йїмандом, замість Німандом, стверджуючи, що так його прізвище стає більш вагомим і привабливим для клієнтів контори².

Робив це Пауль без жодного зла, по-доброму кепкуючи над блідим худорлявим колегою, якому словосполучення «пан Ніхто» пасувало якнайкраще. Заздрість допікала і дратувала Якуба, тому, побоюючись виказати це паскудне своє переживання, він поспішив втупити погляд у папери, обмежившись декількома словами про важкий тиждень, погоду і побажанням Паулю гарної роботи сьогодні. Той відмахнувся і знову вголос згадав свою кохану, яка не тільки вранці, але і ввечері без упину спонукала його до любовців.

Якуб не витримав і запалив цигарку. Тут він помітив, що руки його дрібно тремтять — чи то від недоспаної ночі, чи то від цих гарячих розповідей колеги. За кілька хвилин спазми в шлунку нагадали, що сьогодні він забув про сніданок, і, роздавивши недопалок, Якуб ще нижче схилився над документами. Вочевидь, і збліднув ще більше, бо Пауль одразу ж поцікавився, чи все гаразд. Якуб

¹ Від перекрученого німецького «Flidermaus» — кажан.

² Від німецьких слів «Niemand» та «Jemand» — «ніхто» і «хтось».

кивнув і навіть скривив усмішку. Говорити не хотілося, бо голос його точно викаже.

Німанд пригадував, як одного разу побував у Пауля вдома, коли треба було забрати й віднести в контору чийсь testament. Його коханка, пишногруда білявка з палким поглядом і чутливими губами, незважаючи на присутність в домі сторонньої людини, не могла відірватись від Пауля. Сидячи поруч з ним на канапі, вона без упину гладила того по плечу і волосся, поправляла йому сорочку і, здавалось, понад усе хотіла, щоб Якуб чимшвидше забрався під три чорти. Відмовившись від чаю, хоч і змерз, як собака, Німанд тоді так і зробив. При цьому був певен, що, як тільки за ним зачинилися двері, ці двоє накинулись одне на одного, мов звірі.

За чверть години в контору зайшов Флідерман. Пауль одразу ж підморгнув Якубу, мовляв: «Пам'ятаєш, що я назвав його кажаном? Правда, схожий?». Німанду вперше за добу стало смішно. Шеф мав якийсь чудернацький темний плащ з великими вставними плечима, що справді робило його схожим на кажана.

— Ви в доброму гуморі, пане Німанде? — одразу ж зреагував шеф. — Давненько я вас таким не бачив.

Сам він, схоже, встав не з тієї ноги сьогодні.

— Пробачте, — мовив Якуб і знову низько опустив голову.

Флідерман тільки нервово махнув рукою і заходився розстібати своє дивакувате пальто. Роздягнувшись, він розтер долонями обличчя і вмоستився за свій стіл.

— Остопаскуділа ця зима, — видихнув шеф і замість паперів розгорнув перед собою якусь газету. Кілька хвилин в конторі панувала тиша, аж раптом Флідерман голосно вилаявся. Підлеглі з подивом глянули на нього.

— Я знав цю дівчину... — промовив шеф, тицьнувши пальцем у газетну шпальту: — Жила неподалік...

Флідерман простягнув Паулю свіжий номер газети «Wiener Zeitung».

«Брутальне вбивство в центрі Відня, — упівголоса прочитав той, — близько півночі на Планкенгассе було знайдено труп молодой дівчини. Тіло було оголеним. На ньому виявили численні сліди від ударів ножем... Загиблою виявилась 17-річна донька шеф-інспектора віденської поліції Ріхарда Штальмана, Амелія...»

— Приємна була дівчина. Старанна, порядна... Гордість свого татуса, — сказав Флідерман і знову вилаявся.

— Для поліції тепер справа честі знайти вбивцю, — зауважив Пауль, повертаючи шефові газету.

Флідерман стенив плечима.

— Вочевидь.

Після цього слова шеф утретє вилаявся і таки взявся нарешті до роботи.

По закінченню робочого дня вони, здавалось, забули про цей випадок, і тільки Німанду жажлива новина в «Wiener Zeitung» не йшла з голови. Попрощавшись із шефом і Паулем, він вийшов на вулицю і чимдуж попрямував до зупинки трамвая.

Вечірній мороз одразу ж підібрався йому до незахищеної шиї, і Якуб мусив втягнути голову в плечі, зсутулившись при цьому більше, ніж сутулювся завжди. Відень, засипаний снігом і осяяний численними ліхтарями, міг би видатися казковим, але Німанду було зараз плювати на сентименти. Багато років тому, коли він уперше опинився тут, йому перехопило подих від захвату. Місто вразило його. Тоді також була зима, щоправда, не така сніжна, як цього річ. Проте шпилі собору Св. Стефана так само впиралися в самісіньке небо, і так само розкошувала золотом Опера. Вранці, коли відкривалися пекарні, місто наповнював аромат свіжої випічки, а вечори сяяли

дорогими салонами і рестораціями. Столиця підкорила його, але, не принісши відтоді особливого щастя, згодом стала для Якуба такою ж буденністю, як і контора, в якій він служив.

Світ перед очима раптом захитався, і Німанд з жахом відчув, що втрапив на дитячу ковзанку. Безпомічно змахнувши руками, він гепнувся просто на гладенький лід, задерши ноги так високо, що встиг побачити власні кепсько начищені черевики. Виглядало це досить кумедно, тому довкола одразу ж задзвенів дитячий сміх. Якуб, щоб підвестись, мусив перевернутися на живіт, а потім спертись на лікті. Сміх довкола не вгавав, тому він, щойно опинившись знову на ногах, чимдуж подався геть від цього місця, прислухаючись до тупого болю в попереку. Між тим, цей трафунок змусив Якуба роззирнутися і зауважити, що зараз він знаходиться на Планкенгассе, якраз на тій вулиці, де напередодні було вбито доньку шеф-інспектора поліції. Більшість перехожих, очевидно, про це не знали, а хто знав, той встиг забути. Якуб несподівано заціпенів на місці... Німанду пригадалися сни, в яких вбивали його самого. Здається, в одному з них незнайомиць наздоганяв його саме тут.

— Ich habe Angst...¹ — прошепотів Якуб, відчуваючи, як усе його тіло охоплює жар, хоч перед тим було холодно.

В цей час за спиною почувся розпачливий хрипливатий крик:

— З дороги, дурню! Стережись!

Тільки тепер Німанд зрозумів, що стоїть просто посеред вулиці. Озирнувшись, він побачив, як по слизкій дорозі прямісінько на нього летять велетенські сани, запряжені четвіркою коней, а візник відчайдушно тягне на

¹ Мені страшно (нім.).

себе повіддя, намагаючись зупинитись. Втім, марно... Якуб зрозумів, що не встигне зійти з місця, і просто заплющив очі.

Раптом хтось грубо захопив його за плечі і з силою жбурнув на узбіччя. Вдруге за сьогодні йому випала можливість побачити над собою власні черевики. Сани прогрукотіли поруч, всього за кілька цалів¹ від нього.

— Щоб ти здох, сучий сину! — загорланив на прощання візник, і екіпаж зник за рогом.

— Що ви в дідька робите? — почулося збоку.

Чоловік у застебнутому наглухо пальті лежав поруч і з подивом дивився на Якуба. Очевидно, це був його рятівник.

— Хай вам грець! — промовив він, встаючи з землі. — Якщо хочете накласти на себе руки, то робіть це деінде, а не прямісінько біля мого дому.

Коли обидва підвелися, чоловік роззирнувся, шукаючи свого капелюха. Той лежав посеред вулиці, безнадійно розтоптаний кінськими копитами та полозами саней. Власник цієї речі тихо вилаявся і махнув рукою.

— Дідько з ним, — додав він.

Якуб підняв із землі свого капелюха й простягнув його рятівникові.

— Ви що, жартуєте? — зареготав раптом той. — Та в мене їх до бісової матері.

Німанд, відчуваючи всю дурнуватість цієї ситуації, густо почервонів. Його заціпеніння минуло, але він усе ще не міг промовити ані слова.

Чоловік поруч тим часом сягнув до кишені пальта і добув звідти срібний портсигар.

— Ви палите? — запитав він Якуба.

Той кивнув.

¹ Цаль (нім. Zoll) — міра довжини, що становить 2,4 см.

— Пригощайтесь...

Діставши по цигарці, чоловіки полегшено закурили.

— Тут якесь прокляте місце, — промовив незнайомець Німанду, махнувши рукою з запаленою цигаркою туди, де лежав понівечений капелюх. — Вчора тут знайшли мертву дівчину. Десь там, де ви стоїте, добродію...

Якуба несподівано затрясло, мов у лихоманці, причому так сильно, що цього не вдалося приховати від співрозмовника.

— Вам зле? — стривожено запитав той. — Воно, звісно, й не дивно...

Німанд спробував жестом показати, що з ним все гаразд.

— Ось що, добродію, гадаю, нам слід зайти до мене. Чарка доброго коньяку нам обом не завадить, — сказав чоловік. — Тим більше що ми справді стоїмо ледь не на порозі мого дому.

Він вказав на акуратні, посипані піском сходи, що вели до триповерхової кам'яниці. Зійшовши по них, господар натиснув на кнопку дзвінка, і за мить двері прочинились. На порозі постала літня служниця.

— Пане Когере! — злякано промовила вона і сплеснула в долоні. — Ви без капелюха?

— Облиште, Грето, — відмахнувся той, — поруч зі мною чоловік, який ледь не залишився без голови.

— А ваше пальто в снігу!.. — продовжила жінка, мовби не почувши його слів.

— Грето, пустіть нас досередини!

— Ой, даруйте, — опам'яталась вона і хутко відійшла вбік.

Невдовзі чоловіки опинились у чималій вітальні, де господар запропонував Якубові крісло поруч каміна. Грета хутко приготувала чай і подала коньяк.

— Що ж, мій друже, — мовив господар, — тепер я хочу переконатись, що ви вмієте розмовляти.

— Авжеж, — нервово сіпнувся Німанд, — вибачте... Я... в мене... чомусь раптово...

— Відняло мову?

— Саме так.

— Буває... Отож, як ви зрозуміли, моє прізвище Когер. Ервін Когер.

— Якуб Німанд, — представився гість, — і я вдячний вам за порятунок...

— Пусте, — посміхнувся Когер, — я радий, що опинився там вчасно.

Якуб тепер міг його добре роздивитися. Господар дому був середнього зросту, мав міцну статуру й привітне обличчя з невеличкою рівною борідкою.

— Тепер скажіть мені, пане Німанде, — посерйознішав Когер, — якого дідька ви стояли посеред вулиці й спостерігали, як на вас мчить ваша смерть? Вам справді набридло жити?

— Ні, — похитав той головою, — жити мені хочеться. Дуже...

Когер запитально глянув на нього і, не відриваючи погляду від Якуба, випив половину коньяку зі своєї чарки.

— Але сталося щось дивне, — продовжив Німанд, — я раптом... заціпенів...

— Як цікаво, — несподівано мовив господар дому.

Якуб здивовано замовк.

— Не дивуйтесь, мій друже, — поспішив пояснити Когер, — це в мене професійне. Бачте, я — психіатр. А психіатри часто дивляться на людей, особливо на тих, з якими щойно познайомились, як на потенційних пацієнтів.

— Ви психіатр?.. — перепитав чомусь Якуб.

— Саме так. Але продовжуйте, пане Німанде.

— Мене мучать кошмарні сни, — вичавив із себе Якуб, — точніше, один і той самий сон майже кожної ночі... Сниться, що мене... вбивають.

— Ви впевнені, що саме вбивають? — перепитав психіатр.

— Так, звичайно.

— Ви хоч раз бачили в руках убивці якесь знаряддя?

— Ні, щиро кажучи...

— Тоді звідки ви знаєте, що у снах вас, скажімо, не гвалтують?

— Бо я точно знаю, що мене вбивають... чорт забирай... Що ви верзете?

Німанд відчув, як у нього починають дрібно тремтіти руки, а далі й здригатися плечі. В очах несамовито запекло, а до горла підкотив гіркий тягучий клубок. Ще мить, і Якуб розридався, мов дитина, а далі, випустивши з рук напівпорожню чарку, осунувся на підлогу. Тут, коли тіло його повністю розслабилось, чоловік заривав так голосно, що у вітальню вбігла перелякана Грета і скрушно заламала свої довгі кістляві руки. Когер знаком наказав їй вийти. Щойно жінка знову зникла за дверима, він розпластався поруч з Якубом і, закривши руки за голову, вперся поглядом у важку кришталеву люстру над ними.

— То з чим пов'язане ваше заціпеніння посеред дороги, як гадаєте? — запитав він, коли гість трохи затих.

— Мені здалося, я бачив цю частину вулиці у своєму сні, — відповів той, — здається, саме тут мене останнього разу вбили.

— Як цікаво, — знову повторив психіатр.

— І не кажіть. Надзвичайно цікаво...

Якуб, трохи прийшовши до тями, сів на підлогу і підбгав під себе ноги.

— Ви зверталися з цим до лікаря? — запитав його Когер.

— Так. Він порадив мені переїхати.

— Як звали цього фахівця?

— Доктор Крауц, здається...

— Він дурень, цей Крауц.

Якуб мовчки поглянув на свого лежачого співрозмовника.

— Вам потрібна допомога справжнього знавця цієї справи, — продовжив той, — і, здається, я знаю, хто вам зможе допомогти...

Когер підвівся з підлоги і вправними рухами поправив костюм. Тоді підійшов до секретера і хвилину покопирсався в шухляді. Врешті, знайшов там якусь візитку.

— Ось, — промовив психіатр і неквапними кроками повернувся назад, — візьміть...

Якуб звівся на ноги і, взявши картку, мовчки прочитав на ній: «Д-р Зигмунд Фройд. Психоаналітик. Відень, Бергассе, 19».

— Я чув про пана Фройда, — сказав Якуб уже вголос.

— Так, доктор досить відома особистість.

— Гадаєте, він знайде для мене час?

— Якщо я напишу записку, то знайде, — сказав Когер, озираючись на секретера, у пошуках письмового приладдя. Чорнильниця, пера і папір стояли там на своєму місці.

Психіатр сів за стіл і, трохи подумавши, вивів на аркуші кілька зграбних рядків.

— Впевнений, ваш випадок його зацікавить, — додав він, складаючи свою записку вчетверо. — Завтра п'ятниця... Думаю, о шостій вечора він зможе вас прийняти. Цей час завжди за мною. Ми з доктором щоп'ятниці, від шостої до пів на сьому, п'ємо чай і спілкуємось на професійні теми. Ви, мій друже, підете на аудієнцію замість

мене. Сам я, на жаль, не зможу. Вранці попереджу про вас доктора. Тільки не спізнуйтеся, пан Фройд дуже цінує пунктуальність.

— Вельми вдячний, — мовив Німанд.

Він дбайливо сховав до кишені візитку, а потім і рекомендацію Когера. Після цього промовив кілька недолугих слів удячності й попросив дозволу забрати своє пальто.

— Куди ви зібралися, пане Німанде? — здивувався Когер.

— Додому, з вашого дозволу. Я і так завдав вам чимало клопоту...

— Що за дурниці, — перебив психіатр, підводячись з-за столу, — ви нікуди не підете.

— Але ж, пане Когере...

— Ви залишитесь в мене на ніч, — твердо сказав той, — я наполягаю. У вас кепський вигляд, вже не кажучи про внутрішній стан. Як лікар, не можу вам дозволити навіть вийти з цього помешкання.

Господар взяв зі столу бронзового дзвоника й кілька разів сильно ним калатнув. За хвилину в дверях з'явилася служниця.

— Грето, приготуйте, будь ласка, кімнату нашому гостеві, — мовив він. — Пан Німанд люб'язно погодився заночувати в нас.

— Чи може бути кутова кімната на третьому поверсі, пане докторе? — перепитала жінка.

— Та, що поруч мого кабінету?

— Так

— Звичайно. Гадаю, вона якнайкраще підійде.

— Я вже приготувала її, пане докторе. У мене було відчуття, що наш гість залишиться сьогодні на ніч, — відповіла служниця.

— Ви, як завжди, неперевершені, Грето, — похвалив її господар. — Бачите, пане Німанде, не одному мені здалося, що вам не слід сьогодні повертатися додому.

З цими словами він по-дружньому поплескав свого гостя по плечу.

— Прощу, добродію, ідіть за мною, — звернулась служниця до Якуба.

Той слухняно подався слідом. За спиною він знову почув голос Когера:

— З вашого дозволу, мій друже, я ще зайду побажати вам на добраніч, — сказав психіатр.

Німанд трохи, повернувши голову назад, спробував посміхнутися, але натомість на обличчі в нього з'явилася лиш крива гримаса.

В невеликій, але затишній кімнаті, куди привела його Грета, було дещо прохолодно, але вже відчувався запах нагрітого кахлю.

— За чверть години буде тепліше, — промовила жінка, — я розпорядилася щодо опалення.

Якуб зніяковіло переступав з ноги на ногу.

— Бажаєте чаю? — запитала Грета.

— Ні, дякую... — відмовився гість.

— Тоді призволяйтесь, пане Німанде. Ванна ліворуч по коридору. Там є все необхідне.

— Ви дуже ласкаві.

— Ви наш гість, — посміхнулась та і, зробивши легкий реверанс, вийшла за двері.

Хвилину постоявши на самоті, Якуб укотре роззірнувся, а потім підійшов до вікна. З-за темного скла пробивалися вогні ліхтарів і сірі обриси засніжених вулиць. Тепер місто здавалось безпечним і навіть гарним, як здається гарним хижак у звіринці, коли відвідувачі споглядають його з-за безпечної огорожі. Минув навіть страх, і

тільки нервові посмикування ока нагадувало Німанду про пережите.

Він підійшов до ліжка і помацав перину. Вона була м'якою і манила до себе, наче розкішна жінка в пеньюарі. Тягар сьогоднішнього дня і навіть усіх попередніх днів раптом надавив йому на плечі, мов непосильна Атлантида ноша. Якуб і справді зігнувся, ніби з останніх сил тримаючись на ногах. Довелося докласти зусиль, щоб змусити себе одразу не розпластатись на ліжку.

За чверть години в двері постукали і до кімнати обережно зазирнув господар будинку.

— Ще не спите, пане Німанде? — запитав психіатр.

Сам Когер був одягнений у домашній теплий халат, на ногах мав зручні пантофлі.

— Щиро кажучи, ледве стримуюсь, щоб не влягтись, — зізнався Якуб.

— Воно й не дивно, — посміхнувся Когер, — не щодня доводиться таке пережити. Хотів запропонувати вам викурити по сигарі в бібліотеці, але натомість запропоную дещо інше...

Психіатр переступив поріг і зачинив за собою двері. Якуб напружено глянув на нього.

— Ви не боїтеся, що цієї ночі вас знову вб'ють? — запитав господар. — Тобто що той самий кошмарний сон присниться знову?

Від його слів Якуба кинуло в холодний піт. Він устиг забути, що небезпека насправді криється в ньому самому, а не надходить ззовні.

Німанд кивнув.

— Відверто кажучи, лячно, — промовив чоловік так тихо, що ледве сам себе почув.

— Тому, якщо не заперечуєте, я зроблю вам заспокійливу ін'єкцію, — сказав психіатр, — адже сьогодні ви, даруйте, не лише мій гість, але й пацієнт.

Когер дістав з кишені невеликий шкіряний згорток білого кольору і поклав його на нічний столик.

— Ви ж не боїтеся ін'єкцій? — запитав він гостя.

Той стомлено хитнув головою. Здавалось, що в цю мить Якуб Німанд погодився б навіть на чотвертування, якщо після цього його залишать наодинці з периною.

— От і чудово.

Лікар розгорнув принесений згорток, в якому в спеціальних кишеньках виявилось усе необхідне для такої маніпуляції: ін'єкційна голка, ємкості з препаратом, йод, бинти та ножиці.

— Будете спати, як немовля, — пообіцяв за хвилину психіатр, встромивши голку Німанду в вену трохи нижче ліктя.

Той нервово сіпнувся, але слухняно притиснув змочений йодом шмат бинта до невеличкої ранки на руці.

— Тепер тільки залишається побажати вам гарних снів, — підсумував Когер, дбайливо запаковуючи свої інструменти. — Не раджу після цього приймати ванну. Краще відкладіть цю процедуру на ранок.

— Як скажете, пане докторе, — промовив Якуб і позіхнув так широко, що відчув, як хряснуло в нього за вухами.

Одразу ж вибачившись, він закрив рот долонею, ніби побоюючись, що неслухняні щелепи знову розсунуться.

— Все гаразд, — засміявся Когер, — я, щиро кажучи, також падаю з ніг. До завтра, пане Німанде.

Відповівши, гість дочекався, поки за господарем зачиняться двері, а тоді роздягнувся і з насолодою віддався перині.

Цієї ночі Якуб Німанд спав пречудово. Він прокинувся о шостій ранку і відчув себе свіжим та бадьорим. Хотілося зірватися з ліжка і радісно заволати, однак Якуб

вчасно згадав, що знаходиться в чужому домі. Йому подумалось, що вже час збиратися на службу, але як це зробити, щоб не потривожити нікого в домі? Він обережно звівся з ліжка і в темряві намацав свій одяг. Залізши в штани, Німанд спробував знайти на стіні вмикач до електричної лампи. Це мав бути ланцюжок срібного кольору, який в темряві, звісна річ, став невидимий. Шукаючи його, чоловік ненароком зачепив картину, яка висіла над ліжком. В світлу пору доби на ній можна було вгадати альпійський пейзаж, виконаний в імпресіоністській манері. Тепер же цей мистецький витвір, обрамлений у важку бронзову раму, грюкнув так, що, здавалось, розбудив усіх не тільки в цьому домі, але й у сусідньому.

У двері тривожно постукали, і Якуб завмер від несподіванки.

— Пане Німанде, — почувся стривожений голос Грети, — з вами все гаразд?

— Все добре, — спробував відповісти він, але голос його прозвучав так тихо, що жінка його не розчула.

Наступної миті він почув, як у дверях його кімнати обертається ключ. Очевидно, служниця мала запасний і, стривожена гуркотом, вирішила ним скористатись. Світло з коридору врізалось прямокутним трикутником у кімнатні сутінки, діставши з-під стіни сполоханого Німанда у незастебнутих штанах і нічній сорочці. Однією рукою він закривав очі від раптового світла, а іншою притримував одяг біля пояса, аби той не впав на підлогу.

— О Господи! Вибачте!.. — вигукнула жінка і зачинила назад двері, знову зануривши кімнату в сутінки.

— От паскудство, — вилаявся Німанд і знову заходився шукати той бісовий вмикач на стіні.

Двері вдруге прочинились, але Грета цього разу не посміла зазирнути в простір кімнати.

— Пане Німанде, сподіваюсь, ви пробачите мені за...

— Ось він, цей гівняний вимикач, — буркнув гість, намацавши врешті ланцюжок. Він сердито смикнув за нього, і лампа на стіні загорілась тьмяним світлом.

— ...за те, що увірвалась до вас, — закінчила Грета.

— Пусте, — відповів той, нервово намагаючись застебнути штани. Присутність цієї жінки за дверима робила його рухи метушливими й незграбними.

— Почувся гуркіт, потім ви не відповідали, тож я подумала, що вам стало зле, — продовжила виправдовуватись вона.

— Забудьте. Це я винен.

— Ви ще звечора мали кепський вигляд, тож я...

— Забудьте, кажу. Все зі мною гаразд.

— Бажаєте чаю? Може, кави? — мовила служниця.

— Кави, коли ваша ласка.

— За десять хвилин унизу, пане Німанде. Ванна також готова.

— А пан Когер? — запитав Якуб, розшукуючи решту свого одягу.

— Доктор мусив вийти сьогодні раніше. Терміновий виклик до шпиталю. Він дуже шкодував, що через це не зможе побачити вас вранці, і просив передати найщиріші вибачення, — відповіла Грета.

На свій сором, Якуб відчув, що від цих слів йому полегшало. Чомусь іноді пекельно важко буває дякувати за добрий вчинок щодо себе. Простіше розминутися з благодійником і потайки обдумати, чим можна йому віддячити.

Поснідавши, чоловік вийшов з дому Когера і попрямував до контори Флідермана. Вперше за довгий час Пауль прийшов на службу раніше за нього. І так само вперше мав понурий вигляд. Він стримано привітався з колегою і мовчки взявся за роботу. Трохи згодом він

все-таки розповів Якубу, що напередодні посварився зі своєю коханкою і вона навіть залишила його дім, перебравшись, вочевидь, до батьків. Якуб розумів, що мав би розпитати Пауля про деталі суперечки і спробувати втішити його, проте сам відчував неабияке хвилювання перед візитом до доктора Фройда, тому так і не змусив себе це зробити.

Ледве дочекавшись п'ятої години, коли закінчився його робочий час, Німанд поспіхом одягнувся і пішки рушив на Бергассе, 19. Цього разу він ішов обережно, намагаючись обминати слизькі ділянки на хіднику і галасливі юрби дітей. Хотілося зберегти якомога більше спокою перед побаченням зі славетним психіатром. Минаючи ятки з глінтвейном, що їх стояв цілий ряд на Туркенштрассе, Німанд з приємністю вдихнув ароматні випари гарячого вина та спецій, і це несподівано додало йому доброго настрою. Раптом проблема з нічними кошмарами почала здаватись йому не такою вже й значущою. Хтозна, може, він сам забагато значення надає цим нічним видінням? А варто було всього лиш знайти собі добре снодійне. Адже ін'єкція, яку зробив йому доктор Когер, допомогла... То, може, й не слід турбувати добродія Фройда? Але ж Когер вже домовився про аудієнцію.

Якуб дістав з кишені годинника і, підставивши його під світло ліхтаря, глянув на циферблат. Було тільки чверть по п'ятій. «Можна йти повільніше, — подумалось йому, — до Бергассе лишилось кількасот метрів...»

Опинившись на місці, Якуб знову перевірів час. Годинник і далі показував чверть на шосту.

— От дідько! — не втримався Німанд.

Мабуть, вчора, коли він упав, годинниковий механізм пошкодився, хоч іще цілу добу працював справно. Або ж — і найпевніше так і було — Якуб просто забув його завес-

ти цього ранку. Він запитав, котра година, у випадкового перехожого і з жахом дізнався, що насправді вже чверть по шостій. «Пан Фройд любить пунктуальність», — згадав він слова Когера і відчув, як на лобі під капелюхом у нього виступив піт. Та проте Німанд усе ж подзвонив у двері.

За кілька хвилин йому прочинила служниця.

— Доброго вечора, — привітався Якуб, гречно знімаючи капелюха, — я до пана доктора.

— Прошу заходьте, — відповіла та, зморщившись від холоду та вітру, що вривались до помешкання з вулиці.

У передпокої Німанд вручив їй записку від Когера, і служниця понесла її Фройд. Чекати йому довелося якихось дві-три хвилини, проте вони здалися йому годинами. Жінка повернулась із приязною посмішкою на обличчі, мовби для того, щоб трохи заспокоїти гостя (а може, вона посміхалась так кожному, що здавалось очевиднішим), і попросила Німанда йти за нею.

З передпокою вони потрапили в широкий коридор, залитий м'яким світлом електричних світильників. На стінах висіло декілька ренесансних картин, а під ногами тягнулася простелена темно-коричнева доріжка. В кінці коридору виднілося двоє дверей. Наблизившись до них, служниця раптом сповільнила ходу і пішла навшпиньки, хоч завдяки доріжці її кроки й так були безшумними. Якуб не розумів, чому вона це робить, адже доктор уже повідомлений про візитера, а отже, встиг відірватися від справ, проте, видно, в цьому домі так було заведено.

Біля дверей праворуч вона зупинилась і обережно постукала. Приглушений чоловічий голос зсередини запросив увійти.

Якуб опинився у просторому кабінеті, в якому затишно громадились книжкові шафи і чималий письмовий стіл,

встелений паперами. Доктор Фройд, худорлявий, середнього зросту чоловік, стояв біля вікна, напівобернувшись до гостя. Здавалось, його щойно відірвали від важливої справи, і на обличчі доктора читалося легке невдоволення. Густі брови були злегка насуплені, а з-під них лився прохолодний, проте уважний погляд. Пан Фройд носив акуратно підстрижену бороду, дещо рудувату біля рота, яка буває у зятих курців. В його правій руці справді диміла сигара, а лівою він запаковував щось у невеликий дорожній саквож.

— Пан Якуб Німанд, — представила гостя служниця.

— Ви запізнались, пане Німанде, — промовив Фройд на подив рівним і навіть приємним голосом.

— Прошу вибачення, пане докторе... — відповів той.

За цей час служниця ледве чутно вийшла за двері, і вони залишилися вдвох.

— Не вибачайтесь, — сказав Фройд, — просто спробуйте вкластися в той час, що у вас залишився. А саме: в десять хвилин...

Попри слова, в інтонації доктора не відчувалось роздратування, а за хвилину зникло й невдоволення з обличчя. Могло здатися, що перед ним насправді давній друг, який просто спізнився на двадцять хвилин, а не чоловік, якого він бачить уперше.

— Сідайте, — запросив Фройд.

Німанд подякував і сів у великий зручний фотель.

— Що ж, я готовий вас слухати, — знову промовив доктор.

— Я гадав, що доктор Когер попередньо ознайомив вас із моєю ситуацією, — тихо сказав пацієнт, відчуваючи, що говорити йому надзвичайно важко.

— Доктор Когер — це доктор Когер, — спокійно зауважив Фройд, відриваючи сигару від рота. — Насамперед я хотів би почути вас.

Німанд глибоко вдихнув повітря. Що ж, доведеться повторити все ще раз.

— Усе це досить лавно... пробачте, досить давно зі мною...

— Як ви чудово обмовились, — посміхнувся доктор.

— У мене пересохло в горлі, — виправдався Німанд і виразно глянув на графин з водою.

Перехопивши його погляд, психіатр наповнив склянку і поставив її перед Якубом.

— Насправді ви хотіли сказати: «Все це лайно», — незворушно пояснив Фройд, — але свідомість нагадала вам про виховання.

— Пробачте.

— Дурниці, продовжуйте.

— Ледь не щоночі мені сниться, що мене вбивають. Все приблизно за одним сценарієм: я гостро відчуваю чийось присутність, потім хтось іде слідом, далі несамолюбний страх і передчуття близької смерті...

Якуб знову припав до склянки.

— Останнього разу я навіть упізнав місце, де мене вбивали... — додав він після жадібного ковтка.

— Ви були там? — запитав Фройд.

— Так, за хвилину до того, як познайомився з доктором Когером. Це місце неподалік його будинку.

— На тому місці, здається, справді знайшли тіло молододі дівчини, — мовив доктор. — Загибла — начебто донька шеф-інспектора поліції.

Якуб кивнув.

— Я також читав про це в газеті.

— Що ж, якби я вірив у різноманітні містичні дурниці, то, напевно, сказав би, що ці дві події — маю на увазі ваш сон і вбивство на Планкенгасе — якось пов'язані, — сказав доктор. — Але я в них не вірю, тому й

зв'язку не бачу. Адже саме це зараз вас турбує найбільше. Чи не так?

Пацієнт кивнув.

— Ось що, пане Німанде, — сказав психіатр, глянувши на годинник, — ваш випадок, безперечно, цікавий і потребує детального вивчення, але я справді не маю часу, тому якщо матимете бажання, зустрінемося знову, як тільки повернусь до Відня. Гадаю, в Лемберзі я затримаюсь не більше, ніж на два тижні. Та проте дещо можу сказати вже зараз. Бачте, мій друже, сні — це лишень свідчення наших нездійснених бажань...

Доктор загасив недопалок сигари й одразу ж дістав з коробки іншу. Після цього помістив її в гільйотинку на столі і, примруживши око, вправним рухом обрізав з потрібного краю. Знову закуривши, він зручно вмовстився в кріслі навпроти Якуба.

— Нездійснених бажань, — повторив він. — Гадаю, ви розумієте, про що я? Найпотаємніших, тваринних, я б сказав... Таких, що дістались нам у спадок від наших прародичів. Ці бажання щоночі виринають з вашої підсвідомості, коли свідомість їх не контролює...

— Гадаю, ви помиляєтесь, пане докторе, — не витримав пацієнт, — я зовсім не прагну нікого вбивати. І тим більше, не хочу, щоб убили мене.

— Якщо вам сниться убивство, то найчастіше насправді йдеться геть про інше, — терпляче заперечив Фройд. — Такі бажання проектується в сновидіння перекрученими. Їх треба сприймати як символи... Тлумачити. Так, я погоджуюсь, що вбивати і бути вбитим ви не хочете. Ці сцени з ваших снів означають зовсім інше.

Доктор звівся на ноги і знову взявся за свій саквояж.

— Що ж вони означають? — Якуб також скочив з фотеля.

— Думаю, ваше сексуальне невдоволення.

— Пробачте?..

— Або заздрість чиємусь сексуальному щастю.

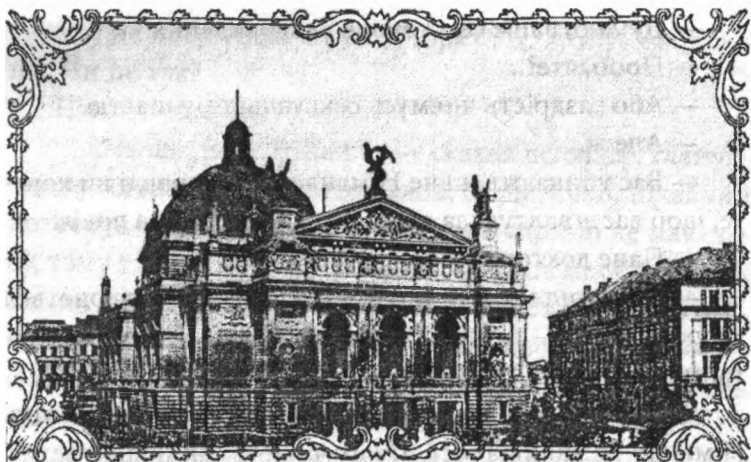
— Але ж...

— Вас убивають, пане Німанде. А насправді ви хочете, щоб вас згвалтувала яка-небудь безсоромна повія.

— Пане докторе...

— Позбудьтеся цього бажання, і до вас повернеться здоровий сон, — перебив психіатр, — а поки що консультацію закінчено.

Двері прочинились, і в кімнату зайшла служниця. Німанду не залишалось нічого іншого, як подякувати і вийти.

ДАНЦИГ, 19 ЛЮТОГО 1904 РОКУ

За останні декілька місяців Адам Вістович рідко ко-
го зустрічав двічі. Обличчя незнайомих здебільшого не
траплялися йому знову, хоч звичка запам'ятовувати, про
всяк випадок, нових людей лишилася в нього ще з Лем-
берга. З одного боку, Данциг був більшим містом, ніж його
рідний Львів, а з іншого — комісар навмисне уникав люд-
ського товариства. Власне тому, вдруге побачивши на бе-
резі моря темну постать чоловіка, що виразно дивився в
його бік, Вістович насторожився. Напередодні він уже
бачив цього типу на тому самому місці. За давньою звич-
кою він сягнув до кишені плаща, де лежав його браунінг,
і, тільки намагаючи холодне руків'я пістолета, відчув себе
впевнено.

Було близько п'ятої вечора. В цей час вже спадали су-
тінки, і темно-сіре зимове море неспокійно шуміло, об-
лизуючи хвилями пісок, на якому нещодавня відлига ли-
шила клапті брудного снігу. Вдалині, над обрієм, згасало
останнє світло дня, мов сірник, що наостанок запалював
портові вогні і прибережні маяки.

Незнайомець удалині якийсь час залишався на місці, а потім, важко бредучи по в'язкому піску, рушив у бік Вістовича. Комісар, напруживши зір, чекав, доки той наблизиться. Відстань між ними поступово скорочувалась, і за кілька хвилин вони вже стояли один навпроти одного. Вістович пильно придивився до незнайомця. На тому було тепле пальто, капелюх і шарф, загорнений довкола шиї. Чоловік виявився приблизно одного з Вістовичем зросту і, схоже, навіть віку. Йому також було вже за сорок. В руках він мав гарну тростину. Щоправда, користі з неї під час прогулянки вздовж піщаного пляжу було небагато. Швидше за все, незнайомець прихопив цю річ із собою, аби відбитись при потребі від бродячих собак, а не тому, що планував спиратись на неї під час ходи. Хоч можна було припустити, що в кишені в нього була й інша, суттєвіша, зброя.

— Доброго вечора, пане Вістовичу, — привітався незнайомець. Чоловік говорив німецькою з відчутним австрійським акцентом.

— Доброго вечора, — відповів комісар, — даруйте, не маю честі бути знайомим з вами.

— Мене звати Ріхард Штальман, — сказав той. — Я шеф-інспектор поліції Відня...

Після цих слів він чомусь замовк і відвів погляд кудись у морську далечінь. За цей час у голові комісара промайнуло з десяток здогадів, навіщо він здався віденській поліції, і жоден з них не віщував йому нічого доброго.

— Ми можемо поговорити де-небудь за склянкою гарячого пива, — несподівано запропонував Штальман, — або чогось іншого, що подають у цих краях.

Вістович кивнув у відповідь і запропонував піти у трактир неподалік на набережній.

— Чудово, — зрадів віденець, — чесно кажучи, цей балтійський вітер пройняв мене до кісток...

У трактирі було небагатолюдно, і двоє чоловіків одразу відшукали підходящий віддалений столик.

— Ви, мабуть, дещо здивовані, пане Вістовичу, — першим розпочав розмову Штальман, щойно вони зробили замовлення. — Не думаю, що чекали когось на тому пляжі.

— Вчора я також вас там бачив, — зауважив комісар.

— Так, я хотів підійти до вас.

— Що ж завадило?

— Непевність. Неподалік стояли ще якісь люди. Сьогодні ж ми там були самі.

— Остерігаєтесь стеження? — Вістович відчув неприємний холодок в шлунку. Так було завжди, коли хтось нагадував про його власні перестороги.

— Так, але якщо й слідкують, то не за мною, а радше за вами, — сказав Штальман. — Бачте, тутешні німецькі таємні служби тісно співпрацюють з нашими, а для нашого Evidenzbureau¹ ви — відома особа. Бачте, я дещо дізнався про вас...

— Якого біса вам від мене треба? — не витримав комісар.

— Пане Вістовичу, я не хотів би починати...

— Питаю востаннє — якого біса ви хочете? — комісар відчув, що нерви починають його підводити.

— Гаразд, я все поясню, — мовив чоловік, — тільки дозвольте по порядку...

Кельнерка принесла й поставила на стіл два кухлі з теплим портером. Вістович не поспішав пити, все ще пильно спостерігаючи за співрозмовником. Той, однак, не витримав і, піднісши свій кухоль до рота, поспіхом зробив перший блаженний ковток. Після цього видихнув зі словами «Mir war so kalt, scheiße»² і поставив пиво знову на стіл.

¹ Служба австрійської контррозвідки.

² Як я змерз, курва (нім.).

— Сподіваюсь, ви зрозумієте мене, пане Вістовичу, — продовжив Штальман, дістаючи з кишені портсигар і сірники, — чи принаймні спробуєте... Я неспроста дізнавався про вас. І не просто так їхав за вами з Відня аж сюди... Трохи більше, ніж два тижні тому, було вбито мою єдину доньку...

Штальман закурив, затягуючись так само глибоко і жадібно, як перед тим пив портер. Могло здатися, що тютюну він не бачив щонайменше місяць.

— Співчуваю, — щиро промовив Вістович.

Віденець відмахнувся і спробував щось вимовити, проте голос його підвів. Чоловік мусив знову прикласти до рота кухоль, щоб до нього повернулася здатність говорити.

— Так-от, — продовжив він уже твердіше, — цей мерзотник завдав їй десяток ударів ножем, перед цим згвалтувавши. Можете уявити? Їй було сімнадцять...

Вістович і сам запалив цигарку.

— Взявшись особисто до розслідування, я, окрім усього, перевірів, чи траплялись де-небудь в імперії подібні злочини. А понад усе мене цікавило, чи комусь вдалося їх розкрити, — сказав віденець. — І тут мій друг, директор поліції в Лемберзі Вільгельм Шехтель, розповів мені про вас.

Вістович здивовано глянув на нього.

— Розповів про мене? — перепитав комісар.

— Саме так, — підтвердив Штальман, — про те, що два роки тому вам вдалося впіймати маніяка, який у схожий спосіб убивав молодих дівчат. Першою з них була донька нафтового магната, Алоїза Вольфович. Пригадуєте?

Вістович кивнув. Авжеж, він пам'ятав справу загиблих німфоманок і те, як йому вдалося спіймати вбивцю, але при цьому мимоволі довелося перейти дорогу всюдисущому Evidenzbureau, що ледь не закінчилось для нього фатально. Тоді вперше, але не востаннє, Вістович зіткнув-

ся з контррозвідкою і кожного разу проклинав ту першу мить, бо всі наступні зустрічі приносили йому дедалі більші неприємності.

— Як на мене, то тут небагато спільного, — обережно зазначив комісар. — Я мав справу з психопатом, який убивав послідовно. На момент арешту в нього була не одна жертва, а декілька. Саме ця диявольська послідовність або навіть закономірність і є головним ключем для слідства. А у вашому випадку вбито тільки...

Вістович затнувся і зробив вигляд, що надто гіркий сигарковий дим у горлі завадив йому домовити.

— Вбито не тільки одну Амелію, — заперечив Штальман, — інакше я б не звертався до вас. Упродовж двох наступних тижнів у Відні знайдено мертвими ще двох дівчат і одну дорослу жінку. Все те саме — згвалтування і численні ножові рани.

Вістович і сам тепер приклався до кухля.

— Гаразд. То чого все-таки ви хочете від мене? — запитав він.

— Допомогти мені в розслідуванні, комісаре, — відповів Штальман. — Саме тому я розшукував вас, користуючись усіма можливими засобами: зв'язками в Міністерстві поліції, знайомствами у контррозвідці і Департаменті залізниць.

— Скільки вам знадобилося часу? — поцікавився Вістович.

— Щоб знайти вас? Більше тижня, — відповів Штальман.

— Курва! — не втримався комісар. — За якийсь тиждень мене знайшли в іншій країні, ледь не вночі, у Богом забутій місцині на березі моря...

— В наш час телефонного і телеграфного зв'язку це неважко, — зазначив його співрозмовник. — Крім того,

ваша остання справа... Знаєте, у вашого начальника, пана Шехтеля, до вас великі претензії.

— Знаю, — буркнув Вістович.

— І не тільки в нього, — продовжив Штальман. — Пригадується, президент міста Львова, пан Нойманн, закидає вам зруйнування цілої кам'яниці на вулиці Потоцького. Однієї ночі, кажуть, там стався вибух.

— Я тут ні до чого, — спробував заперечити Вістович, але зрозумів, що чоловіку навпроти насправді плювати на це.

— І, якщо пригадуєте, тутешня пароплавна компанія досі з'ясовує обставини, за яких позбулася цілого судна...

Вістовича всі ці нагадування наслідків його попередньої справи, яка, власне, й привела його до Данцига, добряче роздратували. В одну мить він позбувся будь-якого співчуття до Штальмана.

— Смію також додати, — продовжив той, — що й кошти, які дозволяють вам знімати помешкання в цьому місті, рано чи пізно скінчаться.

— Здається, я не зовсім добре вас зрозумів, — після короткої мовчанки сказав комісар.

Він випустив струмінь диму у бік співрозмовника і дивився на того, трохи примруживши ліве око.

— Не зовсім добре? — перепитав Штальман.

— Гівняно, — уточнив Вістович.

— Що саме ви гівняно зрозуміли? — в тон запитав віденець.

— Ви мені, курва, погрожуєте чи просите про допомогу? — комісар підвищив голос.

— Не мав на меті вам погрожувати, — примирливо сказав Штальман.

— Тоді на біса ці розмови про мої проблеми?

— Я можу їх вирішити.

Вістович ще раз неквапно втягнув дим у легені і роздавив у попільничці вже безнадійно короткого недопалка. Здавалось, за цей час він вирішував, повірити цьому типові чи послати його під три чорти.

— Що саме ви можете вирішити? — перепитав він: — Заладнаєте мої неприємності у Львові?

Останнє Вістович сказав дещо насмішкуватим тоном, а проте Штальман відповів йому серйозно:

— Саме так, комісаре. Точніше, я вже це зробив. Можете хоч сьогодні повертатися до рідного міста.

Комісар, який збирався закурити знову, завмер із запаленим сірником в руках, не донісши його до цигарки.

— Знаєте, пане Штальмане, — мовив він, — я останнім часом геть не сприймаю жарти. Гадаю, через тутешній клімат...

— Я не жартую, — похитав той головою, — ваш начальник, директор лемберзької поліції Вільгельм Шехтель, мій давній приятель, а шеф Evidenzbureau — рідний дядько моєї дружини. Як гадаєте, цього досить, щоб розв'язати чийсь дрібні негаразди?

Замість відповіді комісар щосили тріпнув рукою, в якій тримав сірник, оскільки полум'я вже дісталось до пальців.

— Вам видніше, — сказав він, урешті запаливши цигарку іншим сірником. — Але я не впевнений, чи можу вам допомогти.

— Зробіть, що під силу...

Вістович помітив, як зморшки на обличчі цього чоловіка раптом стали різкішими, а в його очах прочитався біль і втома. Втім, відповідь його була рішучою:

— Даруйте, пане Штальмане. Я змушений відмовитись...

— Вам так сподобалося в Данцигу, що не хочете повернутись додому? — запитав віденець.

— Якщо подумати, то повертатися мені нікуди, — відповів комісар. — У Львові мене ніхто не чекає.

— Ну що ж... Переконати вас я навряд чи зумію, — дещо розчаровано проказав шеф-інспектор. — Хай буде так... Жаль тільки витраченого часу.

Він звівся з-за столу і, діставши з гаманця декілька марок, поклав їх на стіл біля свого кухля.

— Бувайте, пане Вістовичу.

Штальман одягнув пальто і рвучко подався до виходу. Залишившись за столиком сам, комісар неквапно допив свій портер і викурив ще одну цигарку. Тільки тепер у голові відчулося легке приємне запаморочення від тютюну й алкоголю. Та водночас глибоко в душі озвалися голоси сумління. Вони були зовсім тихими і говорили не-сміливо, а проте повідомляли Вістовичу, що слід було б проявити більше співчуття до цього чоловіка. Але надто вже не хотілося знову зв'язуватися з Віднем... Сумління врешті стихло і надалі мовчало, тож комісар спокійно попросив рахунок і, заплативши, вийшов на вулицю.

Було вже зовсім темно, і навіть море зникло в густому проваллі балтійської ночі, озиваючись звідти лишень холодним вітром і звуками прибою. Вістович підняв комір плаща і глибше насадив на голову капелюха. Після теплого трактуру прибережний холод пронизував його до самих кісток. В цей час йому подумалось, що вечірні прогулянки біля моря краще припинити. Якось надто легко вдалося Штальману його вистежити. А на місці цього віденця міг бути будь-хто інший... Відігнавши, врешті, цю думку, що відгонила параноєю, комісар прискорив крок і невдовзі звернув з набережної. Тут, під блідо-жовтою плямою світла вуличного ліхтаря, починалася вузьенька брукована вулич-

ка, що вела до його тимчасового дому. Вістовичу вистачало грошей на невеликий, проте зграбний одноповерховий будинок, з вікна якого вдень виднілося море. Звісно, в його становищі вимушеної еміграції було б значно мудріше винаймати всього лишень кімнату де-небудь в іншій, дешевшій частині міста, проте він сподівався на краще. Наприклад, на те, що невдовзі в нього з'явиться тутешнє джерело прибутків. Найімовірнішою здавалась можливість влаштуватися на службу до німецької поліції, проте Вістович усе зволікав. Зрештою, справді вартувало почекати, доки про нього забудуть і у Львові, і в Данцигу.

На порозі будинку його пройняло дивне хвилювання. Дістаючи з кишені ключа, комісар навіть завмер, дослухаючись до своїх відчуттів, але врешті тільки впівголоса вилаявся:

— Параноя, курва...

Жодних причин для непокоєння в нього справді не було. Навколо панувала вечірня тиша, яку порушував тільки віддалений голос моря... Вістович повернув ключ у замковій шпарині і, прочинивши двері, глибоко вдихнув сперте внутрішнє повітря. Видихнувши, він обережно переступив поріг.

— Параноя, — хрипло повторив сам до себе комісар і сягнув до кишені за сірниками. Слід було запалити лампу, що стояла на столі в передпокої.

— Guten Abend gerr Vistovych¹, — несподівано пролунало з темряви, і промінь кишенькового ліхтаря різонув йому очі.

Лишалось тільки втретє вилаятись. Цього разу спереся. Ледь не вперше за життя Вістович не прислухався до своєї інтуїції й миттєво за це поплатився.

¹ Доброго вечора, пане Вістовичу (нім.).

— Руки вгору, — почувлася команда.

Світло ковзнуло по двох гладеньких револьверних стволах, що були націлені на нього. З такими аргументами було важко сперечатися. Напружено вдивляючись у темний простір перед собою, комісар виконав вимогу.

— Чудово, — похвалив його той самий голос, ніби вчитель гімнастики свого учня. — Це сірники у вас в руках?

— Сірники, — відповів Вістович.

— Дайте їх сюди...

Комісар обережно простягнув паперову коробочку перед собою. З темряви вигулькнула рука в шкіряній рукавичці і забрала сірники.

— Ми гадали, у вас тут є електричне освітлення, — пояснив голос, а далі хтось почав запалювати газову лампу. — Своїх сірників ми не приховали.

— Будинки з електрикою вдвічі дорожчі, — пояснив комісар.

— Ну й хрін з ними, — пробурмотів інший голос. — Заграли з цими новаціями...

Врешті лампа загорілася, освітивши собою двох типів міцної статури, що вже не зводили з Вістовича ані очей, ані зброї. Комісар усе ще тримав свої руки піднятими.

— Хто ви є, шановні добродії? — обережно поцікавився він у своїх «гостей».

— Geheimpolizei¹, — відповів один із них і скривив презирливу посмішку. — Не чекали на нас, пане Вістовичу?

Насправді, глибоко в душі комісар був готовий до того, що рано чи пізно прусська таємна поліція може ним зацікавитись. Втім цей момент усе одно виявився несподіваним.

— Будьте ласкаві, ваш паспорт, — з тією ж усмішкою продовжив поліцейський, додавши за мить: — І зброю.

¹ Пруська таємна поліція.

— До вашого відома, — зауважив Вістович, знову обережно сягаючи до кишені, — я також служу в кримінальній поліції.

— В поліції Лемберга, — озвався нарешті другий тип, що мав низький неприємний голос. — Це чортзна-де, в Галичині. Зараз ви на прусській землі.

Перший між тим взяв до рук паспорт та браунінг Вістовича і підніс їх ближче до лампи. Зброю він чомусь оглянув не менш ретельно, ніж документ.

— І попри дружбу між нашими монархами, — продовжив промовець, дістаючи блискучі кайданки, — простягніть-но сюди ваші зап'ястя.

Сказане здалося філерам неабияким дотепом, і вони від душі реготнули. Вістович простягнув руки перед собою долонями донизу. Було зрозуміло: щойно на них опиняться два блискучих браслети, які він сам одягав на інших сотні разів, дороги назад не буде. А може, це на краще? Перетерпіти всі ці перевірки, допити, підписати все, що треба, й повернутись додому? Врешті, він не злочинець. І в його особовій справі, яка лежить у Лемберзі, переважно блискуче розкриті злочини... «Але що за бісовий поворот справи, — подумав комісар, — якусь годину тому я міг вирушити до Галичини на значно кращих умовах... Якби знав, що мене заарештують ці сучі діти, звісно, пристав би на пропозицію Штальмана. До того ж, хтозна, чи саме так усе складеться з таємною поліцією? Чи не опинюсь я замість Львова десь на Schießstange¹ або й у ще гіршому місці...»

Авжеж, Вістович добре знав, що будь-яка поліційна установа має з десятків нерозкритих безнадійних злочинів, за які начальство от-от відірве голову слідчим-невдахам.

¹ *Schießstange* — вулиця, на якій у Данцигу розташовувалася слідча в'язниця.

У таких випадках арешт підозрілого суб'єкта сприймався не інакше як ласка Господня. Адже той «випадково» міг бути причетним до однієї з таких справ, позначених поліцейськими, як «Der Arsch»¹.

Тому, коли кайданки вже опинилися за якийсь цаль від його зап'ясть і комісар навіть відчув шкірою холод металу, він раптово стиснув кулаки і щосили вперіщив з лівої поліцейського, який тримав їх у руках. Удар був сильний і точний — прямісінько в підборіддя. Один з тих, що не лишають жодного шансу втримати рівновагу навіть таким здоров'ям з таємної поліції. Філер похитнувся і впав прямісінько на свого товариша, який, миттю оцінивши ситуацію, спробував вистрілити, проте тіло колеги збило і його з ніг. Куля втрапила в стелю, і на голову Вістовича посипався тиньк. Сам він, не гаючи часу, кинувся до дверей, оскільки філер, усе ще лежачи на підлозі під знечуленим товаришем, натиснув на гачок револьвера вдруге, цього разу рознісши на друзки віконну шибку.

На біду, Вістович раптом перечепився і сам гепнувся на долівку, опинившись на одному рівні з пруськими поліціантами. Перше, що він побачив, був вогонь від розбитої лампи. Полум'я облизувало скляні уламки і потроху ширилось по кімнаті. Було зрозуміло, що от-от виникне пожежа. Комісар звівся на руки і спробував кинутись до дверей, але третій постріл змусив його знову припасти до підлоги.

Куля встрягла в стіну просто в нього над вухом. Як сильно Вістович зараз шкодував, що віддав свого браунінга!

— Пожежа! — сердито вигукнув комісар. — Треба забиратися звідси!

¹ Дупа (нім.).

— Scheißegal!¹ — відповів прусський філер. — Ти тут залишишся!

— Але ж і ти згориш до бісової матері! — сказав Вістович.

Чоловіки одночасно підвелися з підлоги і стали один навпроти одного. Поліцейський і далі тримав Вістовича під прицілом і, здавалося, стримувався з останніх сил, щоб не вколошкати його останнім, четвертим, пострілом, який вже безперечно буде точним. Між тим в кімнаті ставало гаряче.

— Треба гасити полум'я, — процідив комісар.

Вістовичу подумалось, що коли він залишиться живий, то, крім щотижневої плати за помешкання, йому доведеться ще й відшкодовувати збитки, завдані вогнем.

Поліцейський тривожно покосився спершу на полум'я, що вже лизало шовковий обрус на столі, а потім на свого колегу, який потроху приходив до тями. Не опускаючи зброї, він спробував пригасити вогонь власним рукавом, але це, ясна річ, не допомогло.

— Знімай плаща, — нервово наказав він Вістовичу.

Комісар підкорився, проте і йому не вдалося бодай зменшити полум'я. За якусь мить воно вже охопило півкімнати.

— Підводься, Гансе, — мовив філер своєму товаришу і потягнув того за комір. При цьому він нарешті опустив свого бісового револьвера.

Комісар, тим часом затуливши обличчя від їдкого диму, подався до виходу. Поліцейські не відставали ані на крок. Знадвору вони заходилися шукати діжки і відра, все, що могло знадобитися для гасіння пожежі. Втім вогонь розгорався надивовижу швидко, і вже за кілька хвилин його було видно у вікні. Невдовзі прибігли мешканці сусідніх будин-

¹ Насрати! (Нім.)

ків, а за годину, коли в сумі десятьом чоловікам нарешті вдалося приборкати полум'я, прибула пожежна команда.

Вістович бачив, як увесь цей час поліцейські пильно стежили за ним, готові будь-якої миті пристрелити, щойно комісару заманеться зникнути, скориставшись ситуацією. Проте такого наміру львів'янин не мав. По-перше, він добре знав, що ці двоє більше не схиблять, а по-друге, в кімнаті, де зчинилась пожежа, були його сякі-такі речі, тож, попри все, в нього жевріла надія, що вони вціліють. Надія, щоправда, виявилась марною.

— Не турбуйтеся, пане Вістовичу, ми не залишимо вас без даху над головою, — іронічно зазначив найговіркіший філер. — Ходімо звідси. Нехай будинком займаються ваші сусіди і пожежники. Тим більше що невдовзі сюди навідається господар. Не думаю, що вам хотілося б потрапити зараз йому на очі.

Вони подалися вздовж темної вулиці, де за сотню-півтори кроків на них чекала поліційна дорожка. Вістович таки не помилявся — вони вирушили на Schießstange.

У сирій одиночній камері йому довелося перечекати до ранку. Про сон годі було й думати. Закутавшись у свій плащ і накинувши на плечі брудного тюремного коца, комісар прислухався до мишачих голосів десь у невидимому кутку і не зводив очей з маленького заґратованого віконця під стелею. Врешті, там почало сіріти, а потім досередини проникли скупі промені вранішнього зимового сонця. В голові крутилося безліч думок, але переважали дві з них. Вістович намагався вгадати, які звинувачення зможуть закинути йому слідчі таємної прусської поліції і як повідомити про свою халепу хоч кого-небудь у Львові, кому не зовсім начхати на його долю.

Близько десятої у дверях його камери важко повернувся ключ і скреготнули засуви. На порозі постали двоє

тюремних наглядців. Один з них коротко наказав комісарові вийти. Після цього вони рушили довгим, ледь освітленим коридором до важких залізних дверей у кінці. За ними був ще один коридор, але світла в ньому виявилось більше. Тут конвоїри провели Вістовича у невелику кімнату без вікон, яка освітлювалась тільки тьмяним світлом електричної лампи над столом.

— Setze!¹ — наказали йому.

Комісар сів і сперся ліктями на стіл. Від безсонної ночі голова була важкою і гарячою, мов армійський казан. Він дістав з кишені портсигар і, витягнувши звідти цигарку, глянув запитально на своїх церберів. Ті, на щастя, були не проти, щоб він закурив, а один з них навіть простягнув йому сірники. Від цигарки трохи полегшало.

За кілька хвилин двері прочинились і до кімнати зайшло двоє вчорашніх філерів, які його заарештували. Той, що був на ім'я Ганс, мав добрячий слід на обличчі. Обидва також курили, і кімната невдовзі наповнилась тютюновим димом.

— Wie geht es ihnen, Herr Vistovych?² — з брехливою турботою поцікавився не-Ганс.

— Danke, alles ist wunderbar,³ — скрививши посмішку, відповів комісар.

— А от мій друг Ганс почувається препаскудно, — мовив поліцейський. — Вчора йому дісталось.

— Нехай прийме мої співчуття, — сказав Вістович.

— Хочу зазначити, що Ганс чемпіон з боксу серед тутешніх поліцейських, — продовжив той.

— Невже у вашій поліції самі старі хвойди?.. — не втримався від жарту комісар і відразу ж пожалкував.

¹ Сядь! (Нім.)

² Як почуваєтесь, пане Вістовичу? (Нім.)

³ Дякую, все чудово (нім.).

Ображений боксер підскочив до нього і щосили зацідив своєму кривднику в зуби. Вістович спочатку звалився на стіл, а потім повільно сповз на підлогу.

— Падлюка... — прохрипів комісар, а потім на очі йому навис туман, і свідомість залишила його, як ображена коханка.

Коли вона повернулась, комісар лежав на тому ж місці, але під голову хтось поклав йому складену прямокутником ковдру. Над ним стовбичила чиясь постать з великою склянкою в руці. Склянка була порожньою. Очевидно, вміст її щойно виплеснули Вістовичу в обличчя. На чолі, щоках і шиї комісар відчував приємну вологу.

— Ви б швидше прийшли до тям, якби це була не звичайна вода, а добра львівська горілка, еге ж, пане Вістовичу? — пожартувала постать, і голос видався комісарові знайомим. — Давайте вашу руку, я допоможу підвестись.

Скориставшись допомогою, комісар звівся на ноги і кілька секунд намагався втримати рівновагу. Врешті, вирівнявшись, він з подивом побачив перед собою Штальмана, шеф-інспектора поліції Відня, з яким попрощався вчора ввечері.

— Кепсько з вами повелися, комісаре, — зазначив той, ставлячи склянку на стіл. — Ви тільки поганого не подумайте, загалом, Пруссія — чудовий край... І люди тут непогані. Хоч клімат сраний. Я, знаєте, люблю південніші місця.

Вістович пропустив його теревені повз вуха і важко сів на стілець.

— Відвідати мене вирішили? — буркнув він.

— Назвемо це так... Мені розповіли, що ви зчинили пожежу в помешканні, яке винаймали.

— Зовсім не я.

— Справді? А хто це підтвердить? Може, Ганс, якому ви ледь не зламали щелепу?

Комісар промовчав.

— А ще, скажу по секрету, вас підозрюють в тому, що ви російський шпиг.

Вістович стрепенувся.

— Я? Шпиг?

— Так, вам не почулося.

— Звідки така дурня?

— Ви зі східних рубежів Європи. До того ж русин... — розвів руками Штальман. — А ще навряд чи поясните, чим займалися останні декілька місяців тут, у Данцигу... Спробуйте мені заперечити.

Вістовичу пригадалися власні роздуми щодо «мертвих» справ у тутешній поліції, для яких він чудово б пасував у ролі цапа-відбувайла.

— А тепер послухайте мене, комісаре... Уважно, як тільки зможете... — Штальман раптом сперся руками на стіл і нахилився до нього так близько, що Вістович відчув запах його «Kölnisch Wasser».¹ — Я досі можу витягнути вас із цієї дупи, тільки тепер мені це буде коштувати втричі дорожче. Втім, я це зроблю, але ви одразу вирушите зі мною до Відня, де негайно візьметесь за справу, про яку ми говорили в тому вошивому трактирі...

Не чекаючи відповіді, Штальман відірвався від столу і рушив до дверей. Втім, чи міг Вістович відповісти інакше, аніж згодою? Адже він добре знав, що за шпигунство віднедавна вішають. Як в Австро-Угорщині, так і в Німеччині.

За квадранс до кімнати повернулися тюремні наглядачі і відвели його назад у камеру. Там комісару довелося пробути ще добу, а вранці наступного дня йому повідомили, що він може забиратися під три чорти.

¹ «Кельнська вода» — одеколон.

Біля головної в'язничної брами вже стояла дорожка, звідки визирав Штальман. Тепер він виглядав дещо привітнішим.

— Сідайте хутчій, — запросив він комісара. — Гадаю, вам і самому хочеться якомога швидше покинути це місце.

— Зайве говорити, — відповів Вістович і сів на лавку поруч з віденцем.

— Weidengasse, 10, — назвав той адресу візникові, і вони рушили.

— Там невеличкий, але затишний готель, — пояснив він Вістовичу, — приведете себе до ладу і відпочинете. А я тим часом замовлю нам квитки на потяг.

— До Відня? — перепитав комісар.

— Звичайно, куди ж іще? Чи ви проти, чорт забирай?

— Ні, але пропоную вирушити спочатку до Лемберга.

— Чому? Скучили за батьківщиною?

— Мені треба освіжити в пам'яті матеріали справи, яку я розслідував два роки тому. Про схожість львівського і віденського маніяка ви самі згадували вчора, — пояснив Вістович. — Крім того, мені було обіцяно відновлення на службі.

Тут він виразно глянув на Штальмана.

— Дідько з вами, — відповів той. — До Лемберга — значить до Лемберга.

ЛЬВІВ, 25 ЛЮТОГО 1904 РОКУ

Ад'юнкт Самковський, який після раптового зникнення свого шефа встиг намріятись про підвищення, був дещо розчарований, коли той так само раптово повернувся, але зумів зустріти його привітно. Він підвівся з-за столу і, широко посміхаючись, розкинув руки, мовби для обіймів, але врешті вони обмежилися тільки рукостисканням. Комісар, який добре знав свого підлеглого, з подивом зауважив, що обидва ці почуття, тобто і розчарування, і радість, непідробні. Залишалося тільки здогадуватись, яким чином вони одночасно наповнювали самого Самковського.

Щойно шеф уместився за свій стіл, ад'юнкт навіть ви-йшов на сходи і гукнув черговому, аби той приготував дві філіжанки кави, після цього повернувся до кабінету і, при-тулившись плечем до шафи з документами, спробував роз-питати Вістовича, як йому велося весь цей час. Втім комісар лише віджартувався без будь-якого запалу про німецьких жінок і шнапс, жодним словом не згадавши, ясна річ, про свої не вельми приємні пригоди в Данцигу. Змовчавши про те, як потрапив до рук Geheimpolizei, він лише зауважив,

що має особливе доручення від столичної поліції і, найпевніше, саме цим і буде займатися в найближчий час.

Самковський більше не допитувався і, промовивши щось про те, як йому радісно бачити знову шефа, повернувся до своєї роботи. Вістович же розгорнув папку з матеріалами про віденські вбивства, яку отримав від Штальмана. Йому все ще невтямки було, як він може допомогти австрійській поліції, але в своєму становищі мусив зробити все, що від нього залежить. Хоча й розумів, що Штальман здатен примусити зробити більше. Сам шеф-інспектор розмістився в «Hotelu Krakowskim» і дав Вістовичу не більше двох-трьох днів на роботу в Лемберзі. Після цього їм слід було б вирушити до Відня. Щодня звідти він мав отримувати телеграми про перебіг розслідування, і перша прийшла сьогодні вранці. У Відні поки що без характерних убивств, нікого не затримано.

Усі три злочини, як зрозумів Вістович з рапортів віденських поліцейських, фотографій та інших матеріалів, що їх отримав від Штальмана, справді скоєні за одним сценарієм. Жертву з'валтовано, а потім жорстоко вбито ножем. Мертвих знаходили просто посеред вулиці, ніби вбивця хизувався своєю диявольською майстерністю. «Можна тільки уявити, який страх охопив там усіх, хто читає газети», — подумалось комісару.

Штальман розшукав його аж у Данцигу тільки тому, що Вістовичу одного разу вдалося схопити серійного вбивцю. Але ж, чорт забирай, не всі маніяки однакові...

— Скажіть, Самковський, — комісар, нарешті, відірвався від папки, — чи зберігаються ще тут, у Дирекції, матеріали справи того убивці німфоманок?

— Доктора Аркадіуша Тофіля? — перепитав ад'юнкт.

— Саме так, — відповів Вістович, — того психіатра, що сам виявився психом...

Підлеглий кивнув і, поправивши окуляри, підійшов до шафи. Відімкнувши замка, Самковський довго копирсався в її нутрощах, поки врешті не дістав звідти чималу підшивку справи доктора Тофіля. Здмухнувши порохи, ад'юнкт поклав документи перед шефом. Щойно Вістович перегорнув першу сторінку, як спогади миттю ожили, мовби це було вчора, і вони з Самковським презирнулися. Той, видно, також пам'ятав, як у вересні 1902 року місто сколихнула новина про вбивство доньки соляного магната, Кшиштофа Вольфовича, Алоїзи в готелі «Три Корони». Як з'ясувалось, дівчина була тільки першою жертвою. Невдовзі сталася ціла серія таких убивств. За іронією долі, убивцею виявився найбільший знавець усіляких маніяків та збоченців Львова, який навіть погодився допомагати з цією справою, доктор Тофіль.

Вістовичу та Самковському вдалося викрити та схопити його, і, видно, відголос справи дійшов аж до столиці.

Втім, львівський маніяк виявився благороднішим за віденського. По-перше, нікого не гвалтував, а насолоджувався взаємністю. По-друге, вбивав тоді, коли жертва, завдяки опію, не відчувала ані болю, ані страху...

Вістович затримав погляд на своєму останньому рапортові, який написав у цій справі.

— Цього скурвисина вже, мабуть, стратили. Чи не так, Самковський? — запитав він.

— Здається, ще ні.

— Направду? — Вістович звів на нього здивований погляд.

— Я можу помилятися, але, по-моєму, він ще живий... — відповів той. — Нещодавно читав у газеті, що суд над Тофілем затягнувся завдяки його адвокату. А потім, коли смертний вирок усе-таки оголосили, у місті не виявилось виконавців.

— Сподіваюсь, йому пощастило, — промовив комісар.

— Я можу дізнатись про його долю, — запропонував ад'юнкт.

— Було б непогано.

Вістович досі не знав, чи має право йому наказувати. Комісар іще не бачився з директором львівської поліції, тож і не міг знати, чи його поновлено на службі. Наразі в нього було тільки запевнення Штальмана в тому, що з цим не виникне жодних проблем.

Самковський кивнув і вийшов з кабінету. Очевидно, він мусив спуститися вниз до чергового поліцейського, де був телефонний апарат. Вістович тим часом за звичкою встромив до рота цигарку і спробував звести сякі-такі думки до купи. У Відні найперше слід буде вивчити найменші деталі тамтешніх убивств і спробувати з'ясувати закономірність, з якою орудує маніяк. Саме так він зробив два роки тому і не прогадав. Якщо дії вбивці вклаватимуться хоч в якусь схему, тоді вдасться його випередити. Потім перевірити віденський поліцейський архів. Навряд чи цей скурвисин убиває вперше... Десять уже мав би проявити себе раніше. Чорт забирай, але ж у столиці поліцейські також не ідіоти. Невже там хтось із них не розмірковує точнісінько так само? Тоді чим здивує їх комісар з Лемберга?

Зненацька двері знову прочинились. Вістович подумав, що це повернувся Самковський, і вже хотів похвалити його за спритність, проте на порозі постала невисока постать директора поліції Вільгельма Шехтеля. Як завжди, коли наставала холодна пора, цей чоловік не розлучався з носовичком і періодично сякався в нього з таким завзяттям, що обличчя його ставало багряним, як у складува.

— А-а, Вістович, — промовив він замість привітання, — повернулись?

Могло здатися, що присутність тут комісара для нього новина, але Шехтелю, безперечно, все було відомо. Втім, це був необхідний чиновницький театр.

— Так, пане директоре.

Вістович підвівся.

— Як почуваетесь? — знову запитав Шехтель, мовби його справді це цікавило.

Комісар відповів, що незле.

— Добре, — мовив директор поліції і, приклавши хустинку до носа, шалено засурмив, — клятий нежить...

— Ну що ж, я радію вашому поверненню, — продовжив він, — справ тут, як в суки бліх. Беріться за першу ліпшу.

— Але ж, пане директоре...

— Слухаю?

— Хіба ж не говорив вам пан Штальман, що я маю бути у Відні за кілька днів?

Обличчя Шехтеля збагряніло іще дужче.

— Пан Штальман лише просив відновити вас на посаді комісара, в чому, як бачите, я йому не відмовив, — сердито зауважив директор. — Який у біса Відень?..

Тепер Вістович вирішив змовчати і десь глибоко в душі милувався праведним гнівом свого шефа, оскільки понад усе йому хотілося залишитись зараз у Львові. Головне — аби після цього не набратися нових проблем, отримавши такого ворога, як шеф-інспектор столичної поліції.

— Пане директоре, я готовий стати до роботи, — промовив комісар.

— Чудово, — сказав Шехтель. — Я відправлю вам кілька справ. Виберете до смаку.

З цими словами він вийшов, посурмивши наостанок в носовичок, але вже з меншою силою. Невдовзі справді повернувся Самковський.

— Тофіль ще живий, — промовив він з неприхованою радістю, мовби достеменно знав, для чого той потрібен Вістовичу.

— Пощастило, — всміхнувся комісар.

Самковський, щоправда, не втямив, кому саме, Вістовичу чи маніяку, і зробив висновок, що обом.

— Я попросив для вас дозволу відвідати його, — сказав ад'юнкт, знову сідаючи за свій стіл. — Гадаю, завтра буде відповідь від тюремників.

— Блискуче, Самковський.

Вістовичу пригадалось, що однією з найкращих поліційних рис його підлеглого було вміння продумувати дії наперед.

— Dziękuję, szefie¹, — відповів той і втупив погляд у якийсь документ.

О шостій Самковський підвівся і, накинувши на плечі пальто, попрощався до завтра. Вістович, зрештою, також не мав охоти залишатися в кабінеті, тому невдовзі одягнувся і вийшов на вулицю.

На вечір міцнішав мороз і потроху замітало снігом. Піднявши комір, він рушив уздовж Академічної в бік готелю «Жорж», а далі хутко перейшов Марійську площу. Тут, минувши кав'ярню «Монополь», Вістович подався повз катедру на Ринок, де виявилось трохи затишніше, і він сповільнив крок. До його помешкання на Вірменській звідси було близько, хоч доплюнути, але комісару раптом пригадалось, що вдень він не подбав про опалення і там, мабуть, холодно, як у собачій буді.

Звичайно, в цьому Вістович не помилився. В усіх кімнатах було мерзенно сиро, як у прусській в'язниці.

Не роздягаючись і не запалюючи світла, він всівся за свій стіл навпроти вікна, з якого виднілася площа перед До-

¹ Дякую, шефе (пол.).

мініканським собором. По ній танцювала хуртовина, зриваючи з перехожих капелюхи, як вуличний вар'ят, і жбурляючи їх під стіни храму. Крізь сніг пробивалися два вуличних ліхтарі, тримаючись на місці, здавалося, з останніх сил.

Ще хвилину поспостерігавши за цим зимовим карнавалом, Вістович вийшов до сусідньої кімнати, звідки повернувся, тримаючи в руках пляшку «Waszewski», окраєць сухого хліба і банку паштету. Вмостившись знову на своє місце, він пригостив себе цим усім в тій самій послідовності і наостанок запалив останню прусську цигарку, яка в нього залишалася. Холод відступив, стало дещо тепліше, але натомість підкралася самотність. Комісар перехилив наступну чарку і відправив до рота ще один шмат хліба з паштетом. «Залишатися тут чи вийти ще кудись? — подумав він. — Може, хіба в тютюнову крамницю, але вона вже, мабуть, зачинена... Треба перевірити».

Вістович звівся з-за столу, лишивши на ньому залишки своєї вечері, і рушив до дверей. За хвилину він і сам притримував капелюх на крижаному вітрові посеред Домініканської площі.

Біля тютюнової крамниці вже стояв невисокого зросту худорлявий чоловік і марно намагався прочитати напис на дверях. Позаду нього, згорбившись від холоду, тупцювала якась жінка. Коли Вістович наблизився до них, ті озирнулись.

— Доброго вечора, — одразу ж привітався чоловік бездоганною німецькою, якою не говорили в Лемберзі.

Комісар відповів на привітання.

— Чи не скажете, що тут написано, шановний пане? — незнайомець тицьнув пальцем в табличку, що висіла на дверній ручці.

— Там написано: «Зачинено», — з жалем промовив Вістович.

— От бачите, докторе, я вам говорила, — озвалася жінка. — Ходімо, інакше застудитесь.

— Дідько, чому вони пишуть кирилицею? — роздратовано пробурчав чоловік.

— Тому, що власник крамниці русин, — відповів комісар.

— Так, але ж... Але ж, чорт забирай... Гаразд, даруйте... Гарного вечора! — незнайомиць і його супутника з цими словами подалися геть.

— Вам також! — побажав наостанок Вістович і поспішив на трамвайну зупинку.

Трамвай прибув за десять хвилин. Вістович дістався ним до Стрийського парку, а там подався темною алеєю і вийшов на вулиці Понінського. Тут знаходився добре знайомий будинок, проте комісар не мав певності, чи там йому зрадіють. Втім, якщо і був хтось у Львові, до кого йому б хотілося повернутись, то це тільки Бейла, жінка, яка там мешкала. «Лишень би не застати в неї іншого чоловіка, як минулого разу», — подумалось йому. Він пройшов через незачинену хвіртку в огорожі і, дещо повагавшись, натиснув на дзвінок.

Жіночий голос з-за дверей запитав, хто там.

— Це я, Рахеле, — назвав він служницю на ім'я. — Перекажи господині...

Потім дістав з кишені візитку і просунув її під двері.

— Одну хвилинку...

Втім минуло насправді хвилин десять. Врешті, зсередини хтось почав відмикати замка. Коли двері прочинились, комісар з подивом побачив замість служниці саму господиню. Бейла куталася в теплу накидку від холоду, що линув з-за його спини, і мовчки дивилася на гостя. Комісар привітався першим, але якимось сухим, не своїм голосом.

— Заходь, — замість відповіді сказала Бейла, уникаючи привітання, мовби востаннє вони бачились сьогодні вранці, а не кілька місяців тому.

Вістович ступив крок до передпокою і зачинив за собою двері. В середині, на щастя, панував напівморок, який приховав вираз його обличчя. Чоловікові не хотілося, щоб вона бачила його розгубленість.

— Радію, що ти повернувся до Львова, — промовила господиня.

Її струнка постать була на відстані руки, і понад усе хотілося їй торкнутись, проте Вістович стримався.

— Міста — це люди, яких тут хочеться зустріти. Ми повертаємось не до міст, а до людей... — мовив він, ненавидячи себе іще більше за ці непідвладні йому сентименти. — Львів для мене — це ти, Бейло.

Здавалося б, ніхто не говорить такого своїй коханці. Принаймні не він, брутальний і сильний чоловік, покликаний для найбруднішої і найнебезпечнішої роботи. Однак з Бейлою він завжди був такий: розгублений і беззахисний, як дитина.

— В тебе є хтось?.. — озвався він знову.

Йому здалося, що вона усміхнулась. А потім, склавши руки на грудях, прихилилась плечем до стіни.

— Тут нікого немає, окрім нас і Рахелі, — відповіла Бейла.

— Я не про те, — заперечив він. — Чи ти зараз самотня?..

— Так.

Запанувала мовчанка.

— А ти не повернувся бува до дружини? — вона вколола у відповідь.

— Ти ж знаєш, що ми розлучилися...

— Пам'ятаю, ти плекав ще надію...

— Бейло...

— Що?

— Можна я в тебе залишуся? Просто посиджу десь тут, як сидів би у своєму помешканні.

— Хіба я колись тебе проганяла? — мовила вона і за мить додала: — Скажу Рахелі, щоб приготувала для тебе вечерю і купіль... З поверненням, Адаме.

На цих словах Бейла повернулась і рушила сходами нагору.

Вночі йому так і не вдалося заснути. Замість сну він обережно гладив її волосся.

— Це все, що тобі можна, Адаме, — посміхнувшись сказала вона. — Решта станеться тоді, коли я захочу.

Авжеж. Для нього й це було за щастя. Безперечно, він шалено прагнув її. Тим більше знаючи, яку насолоду здатна подарувати ця жінка, проте Вістович боявся втратити й те, що мав.

Однак під ранок вона притислась до нього спиною, підставляючи під поцілунки шийку і плечі. Потім вигнулась, мов кішка, звівши руки над собою і вхопившись ними за бильце ліжка. Вістович з приємністю торкнувся її випнутих уперед грудей спершу обережними ласками, а відтак дозволив собі трохи більше пристрасті, а далі й шаленства. Коли перса отримали достатньо і вже були напнуті до краю, він почав блукати руками по всьому її тілу, одночасно позбавляючи нічного одягу. Він знав кожну його лінію, як знає мандрівник кожен кут свого дому, в який повертається після тривалої подорожі... Чоловік припинив на хвилину свої пестощі, але тільки для того, щоб оголити себе, а Бейла в цей час вигнула спину ще дужче, заохочуючи коханця до подальших дій. Вістович стягнув набік ковдру і трохи помилювався її тілом. В сіріючому світанку воно було бездоганне, як антична ста-

туя: делікатна спина, округлі стегна, гладенькі сідниці... Яка ж це запаморочлива радість володіти богинею! Аккуратно притримавши її за стан, коханець легко й обережно увійшов у неї, так, аби не завдати жодного, навіть найменшого, болю. Хай Бейла ні на мить не пошкодує, що впустила його назад у свій дім, у своє ліжко, у своє лоно. Розкошували вони довго й неквапно, аж поки не почався день. Тоді вона підвелася з ліжка і, солодко, як кішка, потягнувшись, вийшла зі спальні.

За півгодини Рахель покликала вчорашнього гостя на сніданок. Бейла трималась дещо відсторонено, мовби нічого й не сталося, проте Вістовичу ця гра навіть подобалась. Тільки час од часу в її очах спалахували іскорки, мовби запізниле віддзеркалення їхнього нічного полум'я.

— Я буду вашою загадкою, комісарє, — сказала вона йому на прощання. — І відтепер між нами існуватимуть інші правила гри... Так що, вдалого розслідування.

Звісна річ, тепер, вирушаючи на службу, Вістович перебував у значно кращому гуморі. Під плащем на ньому сидів вичищений гарнітур і рівно зав'язана краватка. В кишені знайшовся свіжий носовичок і навіть кілька коньячних цукерок. Усі ці, здавалося б, дрібниці завжди по-особливому зіграють тих, кому доводилось поневірятися хоч деякий час у чужому місті.

Комісар перейшов засніжений парк і дочекався трамвая з іншого боку алеї. За чверть години він вже був у своєму кабінеті.

Окрім Самковського, який традиційно приходив на роботу раніше за шефа, там на нього вже чекав Ріхард Штальман. Шеф-інспектор віденської поліції виглядав похмуро і нервово кутив. В момент, коли комісар зняв плаща і сів за стіл, в його попільничці назбирався добрий десяток свіжих недопалків.

— Не надто ви поспішали на роботу, комісар, — іронічно зауважив Штальман. — У вас тут, мабуть, так прийнято. У Відні ж за таке штрафують... Ми цінуємо дисципліну.

Він сердито роздавав свою цигарку, не викуривши її до кінця. Видно, нікотином Штальман уже наситився.

— Що вас привело так рано? — не звернувши уваги на зауваження, запитав Вістович.

— Ось це, — відповів Штальман, кинувши йому на стіл складену вчетверо телеграму.

Комісар розгорнув папірець і пробігся поглядом по двох рядках жакливо скороченого німецького тексту. Зміст його, втім, чоловік зрозумів одразу — у Відні скоєно чергове вбивство. Причому, ще позавчора, а тіло виявили тільки сьогодні вранці, дві-три години тому. Жертва — знову молода дівчина, наречена якогось помічника нотаріуса. Вбито її в той самий жакливий спосіб — ножем. На тілі залишилось більше десятка ран.

— Я вже встиг поговорити з підлеглими по телефону, — мовив Штальман, коли Вістович відклав телеграму. — Столичні газетярі здійснювали справжню бурю. Вбивцю нарекли «упирем», оскільки поширились чутки, що, попри численні рани, крові біля жертв майже не було. Не інакше як він її всю випиває... Дурня, звичайно. І писакки — цілковиті ідіоти.

— Але судячи з фото, крові справді небагато, — зауважив комісар.

— Дідько, Вістовичу! Та тому, що зима надворі. Кров погано тече на морозі навіть з таких ран! — зірвався віденець. — Чи ви також будете шукати упиря?!

На кілька хвилин запанувала мовчанка. Штальман спробував заспокоїтись і знову закурив. Самковський зовсім забув про свою роботу і тільки розгублено поглядав то на одного, то на іншого.

— Словом, пора вирушати до Відня, — вже спокійнішим голосом сказав Штальман. — Я виконав ваше прохання, ми досить часу провели в Лемберзі. Чи не так, комісар?

— Безперечно.

— Чудово. Отже, більше я не зловживатиму львівською гостинністю. Замовлю квитки на сьогоднішній нічний експрес...

— Чи можемо ми вирушити хоча б завтра? — запитав комісар.

— Ви знущаєтеся? — знову закипів Штальман. — Яка, в біса, причина?

— Звичайна бюрократія. Мені потрібно оформити відрадження.

Він глянув на Самковського, і той ствердно кивнув.

— Зробіть це сьогодні, — відрубав віденець. — Я досить узяв на себе ваших проблем. Поворухіть тепер і ви, своїм задом... Сьогодні ввечері вирушаємо, та й по всьому.

Штальман рвучко вийшов з кабінету, гримнувши дверима так, що зі стіни відколовся чималий шматок тиньки. Приголомшений Самковський вкотре звів на Вістовича здивований погляд. Ще ніколи він не бачив, аби хтось дозволяв собі в такий спосіб розмовляти з його шефом. Схоже, що в того настали зовсім не найкращі часи.

— Чи призначили вам уже зустріч з ув'язненим доктором? — запитав комісар, порушуючи незручну мовчанку.

Ад'юнкт заперечливо похитав головою.

— Шкода, чорт забирай... Що ж, піду збиратися в дорогу.

Вістович вийшов слідом за Штальманом, але двері, звісно ж, зачинив за собою обережніше.

В помешканні його нічого не змінилось: було сиро, повітря висіло важке від тютюнового диму, а стіл замість

обруса прикрашала пляшка недопитої горілки і крихти черствого хліба. Він з насолодою пригадав помешкання Бейли, де все було навпаки. Треба встигнути з нею попрощатись, бо невідомо, скільки часу він проведе у Відні.

— Тільки зустрілися, а вже прощатись, — вголос промовив він. — Сране життя...

Близько п'ятої задзеленчав телефонний апарат.

— Так, — буркнув Вістович, зірвавши з рогачки слухавку.

— Директор поліції Шехтель, — повідомила телефоністка, після чого почулося мерзенне клацання і шипіння.

Перечекавши ці звуки, комісар почув голос шефа:

— Вістовичу?

— Так, слухаю.

— Якого хріна ви не на службі?

— Даруйте... є обставина...

— Я нещодавно вас відновив на посаді! То якого, запитую, хріна ви вдома? Засуньте в дупу собі ту обставину!..

— Пробачте, пане директоре, — з потаємною радістю мовив комісар, сподіваючись, що знайшлася причина, через яку він затримається у Львові. І, як виявилось, не помилився.

— Негайно вирушайте на Коперніка, — наказав Шехтель. — Біля будівлі Дирекції пошти знайшли мертве тіло. Вбивство... Решту самі побачите.

— Буду за десять хвилин, — пообіцяв комісар і поклав слухавку.

Він і справді прибув туди, як і обіцяв. Вбитою виявилась молода жінка. Її оголений труп знайшли просто на хіднику. Поліцейські розганяли роззяв, намагаючись огородити місце злочину. Неподалік стояли Шехтель і Сам-

ковський, емоційно розмовляючи між собою. Комісар хутко підійшов до них.

— Гляньте, Вістовичу, — директор урвав розмову і потягнув його за лікоть у бік, де лежав труп, — просто на дорозі... В людному місці... Я такого нахабства ще не бачив!

— Є свідки? — коротко запитав комісар. — Хтось щось бачив?

— Свідка жодного, — відповів збоку Самковський.

— Хто знайшов тіло?

— Двоє патрульних. Воно було загорнене в мішковину.

— Давно знайшли?

— Півгодини тому.

— Піднімайте на ноги всіх філерів, Самковський. Нехай прочешуть кожну місцину довкола. Перевіряти кожного, хто тільки викличе підозру. Також опитайте всіх у будинку Дирекції пошти і цих роззяв навколо, — мовив комісар.

Ад'юнкт кивнув і подався виконувати наказ. Вістович наблизився до вбитої. На вигляд їй було не більше тридцяти — тридцяти п'яти. Досить вродлива. На тілі виднілося чимало ножових поранень, і комісару одразу пригадався віденський маніяк. Можна було навіть подумати, що тут, у Львові, хтось вирішив його наслідувати.

— Що думаєте? — запитав Шехтель.

— Цей психопат хоче слави. Вбив десь цю бідолаху, а тіло викинув у людному місці... Причому, ввечері, а не посеред ночі, — відповів комісар.

— Мовби для того, щоб насміятися з поліції, — додав директор.

— Можливо.

— Уявляю, що завтра напишуть газети. «Під носом у поліції...», «Поліція беззуба...», «У Львові тепер небезпечно...»... Курва... — у розпачі вилаявся Шехтель.

Вістович більше не слухав його теревені. Взявши у якогось капрала ліхтар, він намагався розгледіти кожну дрібницю довкола трупа, проте будь-які сліди вже давно затоптали роззяви. Як убивця приніс сюди тіло? На плечах чи викинув з дорожки? Синців і забоїв на тілі було безліч. Лишив їх убивця чи вони з'явилися після удару тіла об хідник? Невідомо. Цілком можливо, що на вулиці в цей час нікого не було, тому й свідків не виявиться. До того ж електричні ліхтарі якраз у цьому місці вийшли з ладу.

Невдовзі прибув доктор Фельнер, поліцейний медичний експерт, і, оглянувши тіло, наказав везти його в морг на Пекарну. На ранок поліція мала отримати і його висновки.

— Вітаю з поверненням, Адаме, — криво усміхнувся доктор, коли тіло прибрали. — Бачиш, події тут не забаривились.

Вістович кивнув.

— Так, ані дня перепочинку. З вогню в полум'я.

— Але маніяки тут свої, львівські...

Фельнер спробував пожартувати, проте комісара це не насмішило.

— Розтин зробите до ранку? — запитав він.

— Розтин не встигну, але чимось допоможу.

— Гаразд...

Вони попрощались, і кожен повернувся до своєї роботи. До півночі свідків так і не знайшлося, а поліцейські спіймали тільки двох божевільних, які зізнавалися у всьому. Навіть у вбивстві Марата.

Першу поліцейську нараду наступного дня призначили вже на дев'яту ранку. Присутні були директор Шехтель, доктор Фельнер, Самковський, Вістович та троє інших комісарів. Усі були стомлені від безсонної ночі, але збуджені, як мисливські пси.

— Вітаю вас, панове, — розпочав директор, сьорбнувши кави з філіжанки, що стояла перед ним на столі поряд зі стосом паперів. — Щойно мав розмову з губернатором і президентом міста. Обидва підкреслили, що вчорашнє вбивство нечуване за своєю нахабністю. Мовляв, злочинець вважає поліцію Лемберга купкою ідіотів і, якщо воно так є насправді, то...

Шехтель не договорив. Двері прочинились, і в кабінет протиснувся черговий.

— Що, в дідька, сталося? — скипів Шехтель.

— Мельдую покорне, пане директоре, — сказав той. — Не дають спокою...

— Хто, трясця твоїй матері?

— Я! — почувся з-за його спини.

Відштовхнувши чергового, в кабінет увірвався шеф-інспектор поліції Відня. Тільки тепер Вістович пригадав, що вночі мав сісти з ним на експрес до столиці, проте, через вчорашню подію геть про це забув.

— Адаме Вістовичу, згідно з нашою домовленістю в цей час ви вже мали бути в Австрії! — гримнув Штальман.

Запанувала мовчанка, яку не наважився порушити навіть Шехтель.

— Повторюю, ви порушили слово! — вдруте сказав Штальман.

Здавалось, за третім разом він вихопить з кишені револьвера і вгатить у Вістовича цілий барабан.

— Ріхарде... — врешті озвався директор.

— З тобою ми також домовлялися, — відрубав віденець.

— Ріхарде, я не можу зараз відпустити одного з кращих комісарів, — спокійно закінчив той.

Сказане лягло Вістовичу бальзамом на душу. Жодного разу цей коротконогий пузань не називав його «одним з найкращих комісарів», та ще й при всіх.

— Ми домовлялись, — повторив Штальман, — і срава на ваш Лемберг...

Невідомо, як далеко зайшла б ця суперечка, якби не втрутився доктор Фельнер.

— Панове, — сказав він, проте його, звісна річ, не почули.

— Одну хвилинку, — повторив Фельнер, — одну хвилинку, чорт забирай!..

Врешті, Шехтель і Штальман замовкли і глянули на нього.

— Здається, я зумію вас примирити і навіть сконсолідувати, — повідомив доктор. — Шановний пане, — звернувся він до шеф-інспектора, — наскільки я зрозумів, йдеться про так званого Віденського Упира? Серійного маніяка, що майже місяць орудує на вулицях столиці?

— Звідки ви знаєте? — здивувався той.

— Ми в Лемберзі також читаємо віденські газети. До речі, тамтешні газетярі також не добирають слів. Нещодавно обізвали вашу Дирекцію поліції кошарою, а поліцейських стадом баранів...

Серед львів'ян пронісся злісний смішок.

— Ближче до діла, — буркнув Штальман.

— За ніч я обстежив тіло вбитої, — промовив доктор. — Ось що знайшов у її волоссі...

Фельнер виклав на стіл згорнутий папірець.

— Що це? — перепитав Штальман.

Решта присутніх також із цікавістю зиркнули на знахідку.

— Послання від того психопата, — відповів доктор і знаком запропонував Штальману прочитати.

Той підійшов до столу, узяв папірець і, прочитавши текст, зблід як смерть.

— Та що там, в біса, таке?! — вигукнув директор і вихопив у віденця папірець.

Примруживши короткозорі очі, Шехтель прочитав: «Grüße aus Wien. Vampire»¹.

— Так виглядає, що ваш Упир тут, — виснував Фельнер, — та й спосіб убивства позбавляє будь-яких сумнівів.

— Можливо, в Лемберзі його хтось просто наслідує, — мовив Шехтель. — У нас також є психи. А декотрі навіть читають віденську пресу.

— Цілком імовірно, — вперше погодився з ним Штальман.

— А якщо ні? Якщо цей маніяк справді перебрався на периферію? — не вгавав Фельнер. — Зрештою, вирішуйте самі... Моя справа — трупи.

— Думаю, доктор має рацію, — підтримав його Вістович. — У будь-якому разі, не можна легковажно поставитися до цієї знахідки.

— З'ясували, хто вбита? — стомлено запитав Шехтель.

— Каміла Зборовська, гувернантка. За день до вбивства зникла, — сказав Самковський, — потім її знайшли...

— Курва, я знаю, що було потім, — нервово відрубав директор. — Що ще про неї відомо?

— Навчала французької, мала веселу вдачу... — розвів руками ад'юнкт. — Навряд чи заподіяла комусь щось лихого.

Присутні на певний час замовкли.

— Гаразд, я залишуся ще на добу-дві, — врешті мовив Штальман, ніби досі його вмовляли не виїжджати. — Можливо, Упир і справді тут... Але потім, чорт забирай...

Не договоривши, віденець вийшов за двері.

¹ «Вітання з Відня. Упир» (нім.).

— Усім до роботи, — скомандував Шехтель. — Вістовичу, ви особисто відповідаєте за розслідування. До вечора, чекатиму на ваш перший рапорт.

Наказ був зрозумілий. У коридорі комісар наздогнав Фельнера.

— Крові довкола справді небагато, чи не так? — запитав він його. — Преса у Відні також писала про це.

Доктор ствердно кивнув.

— Очевидно, залишає всю на місці убивства, а рани протирає, — припустив він.

— Щоб підживлювати чутки.

— І наганяти ще більше страху... Auf Wiedersehen.

Обличчя Фельнера виражало тільки одне — бажання виспатись, і Вістович його розумів. Самому комісарові про сон залишалося тільки мріяти. Як і Самковському. Обидва вони, опинившись у своєму кабінеті, певний час мовчали, збираючись з думками.

— Як панові версія з Віденським Упирем, комісаре? — запитав урешті, порушуючи тишу, ад'юнкт.

— Якщо відверто, то здається можливою, — відповів Вістович.

— Як на мене, то це одночасно ускладнює і полегшує справу, — мовив Самковський.

— Он як? Чому?

— Ускладнює, бо тепер за нами стежитиме не лише тутешня, але й віденська преса, — пояснив той.

— Згоден. А в чому ж наше полегшення?

— В тому, що вбивця в чужому для нього місті. Якщо він справді вирішив переїхати сюди з якихось причин, то зіткнувся з тим, що все тут для нього незнайоме. А отже, невловимим довго йому бути не вдасться.

— Не думаю, що він би так ризикнув, — заперечив Вістович. — Швидше за все, цей скурвисин добре знає

Львів. Можливо, тут минуло його дитинство. Або ж у Лемберзі живуть його родичі... Між останнім віденським і львівським убивствами всього два дні. Цей Упир скоїв тутешній злочин, ледве зійшовши з потяга. Навряд чи будь-хто наважиться на таке в незнайомому місті.

— Отже, Віденський Упир насправді Лемберзький?

— Якщо сьогоднішній здогад доктора Фельнера правильний, то так... Але давайте ближче до фактів. Що ще відомо про загиблу Камілу Зборовську?

Самковський розгорнув свою папку.

— Як я вже говорив, була вчителькою французької...

— Де проживала?

— На вулиці Святої Софії. Вдома востаннє її бачили за добу до вбивства.

— А де проводила уроки?

— На той час мала єдиного учня на вулиці Оссолінських.

Вістович раптом завмер. Він пильно глянув на підлеглого.

— І за день до вбивства в неї був запланований урок? — запитав він.

— Здається, так...

— Здається чи так, Самковський?

Ад'юнкт знову поринув у свої записи.

— Так, — відповів він за хвилину, — за день до смерті на неї чекали.

Тепер уже Самковський не зводив очей зі свого шефа. Тим часом той рвучко підійшов до вішака і зняв з нього свого плаща. Ад'юнкт також схопився з місця.

— Який найкоротший шлях поміж вулицею Святої Софії і Оссолінських? — запитав одягаючись комісар.

— Зараз подумаю... Через... Цитадельну гору.

— Правильно, Самковський. А що особливого в Цитадельній горі?

— Вона досить стрімка.

— А ще?

— Поросла лісом.

— Отож-бо! Ідеальне місце, щоб підстерегти одиноку жінку.

— Але ж Цитадельна гора неподалік Дирекції пошти, де сталося вбивство. Ще вчора поліцейські обстежували це місце.

— Значить, погано обстежували, Самковський! Жени́ть туди всіх, хто зараз вільний, і самі ходіть зі мною.

Зрештою, як подумав згодом ад'юнкт, поліція прочісувала ліс у темряві. Тому зовсім не завадить, маючи додаткові здогади, перевірити це місце при денному світлі. В цьому його шеф був, безперечно, правий.

Вістович і Самковський дісталися вулиці св. Софії і звідти пішки рушили до Цитадельної гори, що височіла над цією частиною міста. Цитадельною її називали через військову фортифікацію, що стриміла на самій верхівці. Спорудили це укріплення понад п'ятдесят років тому, і складалося враження, що відтоді тутешнє військове командування ним не цікавилось. Понід самими стінами цитаделі росли вже чималі граби, тож при потребі з їхньою допомогою можна було б навіть потрапити досередини. Безперечно, в самому форті була військова залога, але перебувала там швидше з простого обов'язку, аніж виконуючи якусь серйозну військову функцію.

Вузька стежка, протоптана в снігу, звивалася вгору і губилася там поміж дерев. Схоже, саме нею підіймалася Каміла Зборовська. Іншого зручнішого шляху, щоб дістатись звідси на Оссолінських, поліцейські не знайшли. Обережно ступаючи, вони подалися ним і дійшли майже до верхівки, доки врешті щось привернуло їхню увагу. Просто обабіч стежки сніг було акуратно розрівняно, але далі

чітко виднілися людські сліди. Належали вони, безперечно, чоловікові, і досить високому на зріст, як зауважив комісар. Крім того, сліди були неприродно глибокими.

— Або цей тип надзвичайно товстий, — промовив Самковський, — або...

Він запитально глянув на шефа.

— ...або ніс на плечах щось важке, — продовжив той, відчуючи, як на чолі в нього, попри холод, виступив піт.

Чоловіки обережно вирушили вздовж ланцюжка слідів, проте ті невдовзі обірвалися, розчинившись у безсніжному пагорбі. Зі сторони вулиці Оссолінських також підійшли двоє поліціантів.

— Знайшли щось? — запитав їх Самковський.

Ті похитали головами і, скориставшись зупинкою, закурили.

— Обстежте все довкола пагорба, — наказав Вістович. — Десь-таки ті сліди мають продовжитись...

Однак пошуки минули безрезультатно. Врешті, один з поліціантів указав на зграю круків, що клубочились за десяток кроків від них.

— Часто їм видно те, чого не бачимо ми, — мовив він упівголоса.

Усі презирнулись.

— Гаразд, давайте перевіримо, — погодився комісар.

Чоловіки рушили просто в бік зграї, і щойно вони наблизились, птахи з криками здійнялись у повітря.

— Нічого не бачу, — нарікнув хтось.

— Гляньте сюди, — здавленим голосом сказав Самковський.

Він був за декілька метрів праворуч від них і стояв на краю невеликої ями. Вістович першим опинився поруч. В ямі з-під торішнього листя, перемішаного зі снігом, стирчав клапоть жіночої сукні.

— От виродок, — видихнув комісар, хоч це було саме те, що шукали всі четверо поліцейських.

В ямі, окрім сукні, було знайдено решту одягу, який, вочевидь, належав убитій. На змерзломому ґрунті лишився чималий слід крові і осколки від розбитої пляшечки жіночих парфумів. З усього було видно, що саме тут і загинула молода гувернантка. Упир, найпевніше, підстеріг її біля стежки, завдав удару по голові, а тоді заніс до цієї ями.

— Куди ж далі подався цей скурвисин? — мовив Самковський, так і не знайшовши слідів, які б вели геть від цього місця.

— Він пішов назад до стежки, — раптом сказав комісар.

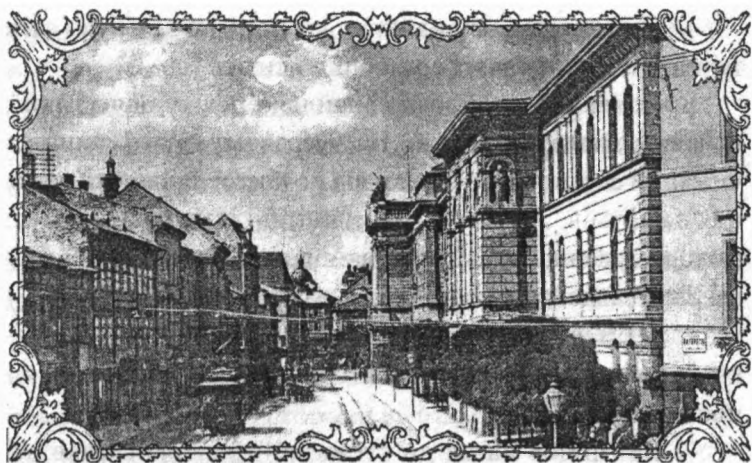
— Тобто як?

— Дуже просто — по своїх же слідах. Старий, як світ, спосіб.

— Спиною вперед?

— А чом би й ні? Згадайте, було темно, тому ніхто й не зауважив такої дивної поведінки. Як, зрештою, і напад на бідолашну жінку...

В снігу, поруч слідів, на поліцейських чекала іще одна знахідка — невеликий складаний ніж. Утім, хто його загубив, убивця чи жертва, сказати наразі було важко.

ЛЬВІВ, 26 ЛЮТОГО 1904 РОКУ

Одиночна камера, де тримали доктора Аркадіуша Тофіля, навіяла комісарові вкрай неприємні спогади про його власне перебування у в'язниці Данцига. Щоправда, Вістович пробув там ледве дві доби, а Тофіль, серійний убивця, якого він свого часу викрив і заарештував, сидів тут уже два роки.

Їх залишили наодинці, і, хоч Вістович був озброєний та, безумовно, фізично дужчий, в'язня прикували кайданками до ліжка. При появі комісара доктор криво усмінувся:

— А-а, пане Вістовичу... Відверто кажучи, вас тут зовсім не чекав...

Доктор був худючий, як тріска, а обличчя мав почорніле, ніби в сажотруса.

— Сам не сподівався колись іще вас побачити, — відповів поліцейський.

— Маєте цигарки? — одразу ж поклянчив ув'язнений. — Та знаю, що маєте... Дайте хоч одну. Я вже місяць не кутив...

Комісар кивнув і, діставши з кишені портсигар, відкрив його перед доктором. Той тремтячою рукою висмикнув звідти цигарку і встромив її до рота. Вістович підніс йому запалений сірник.

— Господи, яке щастя, — мовив Тофіль, затягнувшись і видихнувши перший струмінь диму, — блаженство...

— Я залишу вам усі, — сказав Вістович, висипаючи вміст портсигару на бруднящий тюремний матрац.

— Ніколи б не подумав, що буду вам вдячний, — сказав ув'язнений. — Ви, до речі, перший, хто навідав мене за останній рік. Навіть духовні більше не приходять... Всі цураються.

— Вас це дивує? — не втримався від їдкого запитання комісар.

— Ні, звісно, ні... — доктор відвернув погляд. — Вбивця, маніяк, збоченець... Все розумію...

Могло здатися, що він кається, проте Вістович надто добре знав злочинців.

— Гаразд, до біса сентименти, — врешті змінив тон ув'язнений. — Що вам від мене потрібно? Чи пан зазирнув до мене, бо просто скучив?

Доктор при цьому зайшовся мерзенним хриплим смішком.

— Ні, звичайно, — сказав комісар, — але буду готовий залишити тут ще й пляшчину доброго коньяку.

— От чорт... — заскиглив той, наче з болю. — Пан добре знає, що речі, звичайні на волі, тут стають у сотні разів дорожчими... Що від мене потрібно?

— У Львові сталося нечувано жорстоке вбивство, — мовив комісар. — Перед цим серія точнісінько таких самих убивств сталася у Відні. Маніяк убиває жінок. Поки що...

— В який спосіб?

— Численними ударами ножем. Жертв щоразу знаходили оголеними в людних місцях. Часто просто під носом у поліції.

— Йому хочеться принизити. Довести свою зверхність... — мовив Тофіль. — Не виключено, що від цього він отримує навіть сексуальне задоволення.

— Жертв перед цим було зґвалтовано.

— Для нього це тільки початок акту, — зазначив доктор. — Справжнє задоволення він отримує, коли бачить вашу безпомічність. Не виключено, що він спостерігає за кожним вашим кроком.

— Як саме? З преси?

— Ні, чому ж... Наживо. Сховавшись десь у ближньому будинку, стежить з вікна, як ви прочісуєте вулиці. Думка про те, що ви там нічого не знайдете, спричиняє йому нечувану насолоду.

Вістович вгледівся в обличчя Тофіля. Тепер він бачив перед собою не кривавого маніяка, а блискучого психіатра, який багато б допоміг поліції, якби його самого не знищила власна хвороблива пристрасть.

— Стривайте, — раптом промовив ув'язнений, — ви сказали: у Відні?..

— Саме так, — підтвердив Вістович.

— Років десять тому я мав там практику і якось зіткнувся з таким випадком...

— Справді? — комісар чудово розумів, що Тофіль зараз може почати з ним власну гру.

Зрештою, так і сталося.

— Я навіть міг би згадати ім'я того вбивці, якого віденська поліція, до речі, так і не впіймала, — продовжив він.

— То згадайте, — мовив комісар.

Доктор хитнув головою.

— Не тут.

— Що означає «не тут»?

— Попросіть, щоб мене перевели в інше місце. Хоч би на Баторія¹, — сказав Тофіль, — мене вже нудить від цих стін...

— Це майже неможливо.

— А ви спробуйте, комісарє. І клянуся, я ще багато чим вам допоможу.

— Вас усе одно стратять, докторє.

— Знаю. Але перед смертю хочу побачити інші стіни... Вам цього не зрозуміти, пане Вістовичу. Не намагайтесь.

— Гаразд, я спробую. А ви вже будьте ласкаві, напружте вашу пам'ять.

Тофіль знову засміявся і ствердно кивнув головою.

— Не підведу.

Вістович повернувся до виходу.

— Панє комісарє, — гукнув йому вслід доктор.

Той озирнувся.

— А де ж коньяк? Чи пан уже не господар свого слова?

Хвилину подумавши, Вістович дістав з-за пояса обіцяну пляшку і поставив її перед Тофілем. Комісарові подумалось, що це останній коньяк в житті колись успішного львівського професора. Тож нехай.

На вулиці вітер скаженим псом шарпнув його за одяг. Вістович щільніше затягнув на шиї шарфа і підняв комір. «Бісова погода, — вилаявся він подумки, — а до всього ще й втома від двох неспаних ночей...» Втім, комісар, понад усе прагнучи зараз опинитись де-небудь в теплому ліжку, все ж мимоволі вирушив на Академічну, до будівлі Дирекції поліції. Він піднявся до себе в кабінет і з подивом побачив там Самковського.

¹ У час, коли ведеться оповідь, у Львові на вулиці Баторія знаходилася слідча в'язниця.

— Я ж дозволив вам відіспатись, — сказав комісар. Той відмахнувся запаленою цигаркою.

— Не спалося.

Знявши плаща, Вістович підійшов до свого столу. Там уже лежав звіт Самковського про вчорашній день. Зокрема, й опис їхніх знахідок на Цитадельній горі. Пробігшись очима по тексту, комісар відклав його вбік і знову звернувся до підлеглого:

— Попросіть від імені Дирекції, щоб доктора Тофіля перевели у слідчу в'язницю на Баторія. Напишіть офіційне звернення або що... Підпис Шехтеля я добуду.

Самковський звів на нього здивований погляд.

— Чесно кажучи, дивне прохання, — зауважив він.

— Є для цього підстави, — відповів шеф і коротко переповів свою розмову з ув'язненим вбивцею.

— Можливо, цей тип просто намагається виграти час, — зауважив ад'юнкт. — Врешті-решт, його от-от мають стратити.

Вістович потер долонею розпечене чоло.

— Не виключено, — сказав він, — але якщо Тофіль справді щось пам'ятає зі своєї віденської практики, то буде злочином це не використати. Ми нічим не ризикуємо. В'язнів іноді переводять з одного місця в інше...

Самковський хотів зазначити, що переводять, але не смертників, проте стримався і взявся виконувати розпорядження. З Вістовичем зараз краще було не сперечатися.

Комісар вмостився за своїм столом біля вікна і дістав з шухляди паперовий пакунок, на якому було виведено чорнилом кілька цифр — номер доказу і номер справи. В середині лежав знайдений учора складаний ніж. Кілька хвилин Вістович уважно розглядав цю річ неозброєним оком, а потім з тієї ж шухляди дістав лупу. Кілька разів він переривав свої дослідження, даючи окові відпочити,

доки врешті його обличчя осяяла вдоволена усмішка. Після цього він обережно поклав ножа на стіл, а з шухляди дістав інший, також пронумерований пакунок. В ньому лежала записка, яку Фельнер знайшов у волоссі вбитої. Втім, комісара наразі цікавив не текст, а папір, на якому той було написано. Він ще раз заглянув крізь свою лупу, а тоді покликав до себе Самковського. Ад'юнкт, що досі з цікавістю спостерігав за його діями, хутко підійшов.

— Як гадаєте, кому все-таки належала ця річ? — запитав його комісар.

— Могла належати як убивці, так і жертві, — відповів Самковський. — А можливо, взагалі комусь іншому. Якомусь солдатові з Цитаделі, приміром.

— Безперечно. Але в цьому випадку відповідь має бути точнішою — убивці.

— Чому ж?

— Гляньте крізь лупу. Бачите щось у щілині між лезом і руків'ям?

Той нахилився, примруживши ліве око. При цьому ад'юнкт напружено вишкірив свої діряві кривуваті зуби.

— Здається... маленький клаптик паперу, — промовив він.

— Якщо бути точнішим, Самковський, то це той самий папір, на якому убивця писав нам послання, — сказав Вістович. — Пригадуєте, «Grüße aus Wien»? Так от, цим ножом він розрізав аркуш. Звичайно, ніж замалий, щоб бути знаряддям убивства, але для такої справи цілком годиться...

— Що ж, ця обставина може бути корисною, — погодився ад'юнкт.

— Гадаю, так. Наприклад, тепер ми дещо знаємо про власника цієї речі, — зазначив комісар.

— І що ж? — поцікавився Самковський.

— Ви маєте складаного ножа? — мовив комісар.

— Звичайно.

— Давайте сюди.

— Він у моєму пальті.

Самковський швидким кроком підійшов до вішака і за мить повернувся, поклавши перед Вістовичем те, що той просив.

— Що ж, у вас непоганий гострий «Solinger», який вам дістався, очевидно, від батька або старшого брата.

— Від батька, — кивнув підлеглий.

— На руків'ї збереглися добряче затерті ініціали, але вони не ваші. Ваша тільки літера, яка означає прізвище. «K. S.», гадаю, — «Krzysztof Samkowski».

— Саме так.

— Свого ножа ви носите в кишені пальта, від чого на ньому навіть з'явилися невеличкі іржаві плями. Лезо також наточуєте самостійно, а тому воно цілковито вкрите подряпинами. На загал, це хороша річ, яка будь-якої миті може знадобитись людині такої професії... Тепер придивіться до ножа, якого ми знайшли. Це гарний німецький «Schreiner» з двома акуратними блискучими лезами. Очевидно, власник носив його, скажімо, в кишені піджака, щоб іржа до нього не дісталась. Воно й не дивно, адже цим ножем розрізали папір. Крім того, леза нагострені в майстерні, а не власноруч. Такі звички здебільшого властиві конторним працівникам.

— Тобто цей Віденський, чи то пак Лемберзький, Упир може виявитись звичайним клерком? — здивовано запитав Самковський.

— Уявіть собі, що ви одинадцять годин займаєтесь нудними документами. Вам рано чи пізно захочеться когось убити, — пожартував комісар, — але це ще не все... Ще раз придивіться до цього ножа. Бачите в кінці руків'я,

майже перед самим лезом, дуже чіткий відбиток великого пальця?

Самковський кивнув.

— Як гадаєте, чому в цьому місці він такий виразний? Адже інших відбитків так добре не видно.

— Тримаючи в руці ніж, власник натискав тут найдужче, — відповів ад'юнкт.

— Безперечно. Але чому?

— Відверто кажучи, не знаю, — зізнався підлеглий.

— Так буває, якщо один із пальців руки не функціонує, — пояснив Вістович. — Тоді іншими пальцями треба тиснути сильніше, щоб добре втримати знаряддя. В даному випадку, гадаю, в нашого вбивці проблема з вказівним пальцем правиці. Таким чином йому доводиться дужче вдавлювати у руків'я великий, який знаходиться з протилежного боку руків'я. Звідси й відбиток... Спробуйте розрізати щось своїм ножем і при цьому випряміть вказівний палець. Ви мене зрозумієте.

— То, може, цей скурвисин зовсім не має пальця? — вигукнув Самковський. — Чудова прикмета, чорт забирай!

— Ні, палець у нього на місці, але нерухомий і добряче заважає, — сказав комісар. — Зверніть увагу на записку: бачите ці смуги, наче він розмазав свіже чорнило?... З пошкодженням вказівним пальцем, який, приміром, не згинається, важко орудувати кишеньковим ножем, але ще важче писати. От і вся логіка, Самковський.

— Чудово, щось та й маємо, — сказав той. — Львів — не Відень, тут він так просто не сховається.

— Тепер ще одне, — додав комісар. — Як багато у нас крамниць, де продається канцелярське начиння?

— Три-чотири, не більше, — відповів ад'юнкт.

— Папір, на якому Упир написав записку, вироблено не у Відні... Отже, й куплено також не там.

Вістович акуратно підніс папірець до світла.

— Бачите ці водяні знаки, Самковський? Здається, папірня в Перемишлі...

— Отже, аркуш куплено тут?

— Найпевніше.

— Значить, хтось із торговців міг би пригадати високого чоловіка з пошкодженим пальцем на правій руці... Це буває помітно під час розрахунку.

— Малоймовірно, — посміхнувся Вістович, — але опитати їх слід.

— Гаразд, я цим займуся.

В двері, не постукавши, протиснувся черговий і тицьнув Самковському чиюсь візитку.

— Курва твоя мати! Де дисципліна? — гримнув на нього той.

Черговий пробурмотів якесь вибачення і відступив на кілька кроків назад.

— «Доктор Зиґмунд Фройд, Відень, Бергассе, 19», — прочитав на візитці Самковський.

— Заклич, — наказав Вістович черговому.

— Слухаюсь, — відповів той і вийшов за двері.

— Останнім часом тут самі віденці з візитами, — промовив упівголоса комісар.

Доктор Фройд зайшов до кабінету, і Вістович одразу впізнав у ньому чоловіка, який намагався прочитати напис на дверях тютюнової крамнички кілька днів тому. Поліцейський не стримав усмішки, хоч розумів, що виглядає при цьому по-дурному.

Привітавшись, доктор найперше запитав, чи говорять присутні німецькою. Коли в цьому його запевнили, гість полегшено зітхнув, сів на стілець і запалив сигару.

— Якщо не помиляюсь, панове, саме ви займаєтесь ланцюжком убивств, які сталися у Відні, а одне нещодавно тут, у Лемберзі? — запитав доктор.

— Ви чудово обізнані, якщо говорите про «ланцюжок убивств», пане Фроїде, — зауважив комісар, коли перше здивування від почутого минуло.

— У мене свої причини так говорити, добродію. Про них я ще скажу, — мовив доктор. — А зараз будьте ласкаві відповісти на запитання.

— Так, ми... — трохи роздратовано сказав комісар.

— Тоді я розповім вам дещо незвичайне. І прошу мене не перебивати...

Доктор Фройд підтягнув до себе попільничку. Струсивши в неї попіл від сигари, продовжив:

— Близько трьох тижнів тому я вирушив з Відня до Лемберга. Мене запросили до тутешнього університету прочитати курс лекцій з моєї теорії психоаналізу. Не вдаючись у надмірні пояснення, скажу, що я психіатр і непогано знаюсь на своєму фахові.

У день від'їзду до мене на прийом записався досить незвичайний молодий чоловік на прізвище Німанд. Я сприйняв би це за якийсь жарт і був би готовий, як Поліфем зустрітись з цим Одиссеєм¹, однак його направив до мене мій колега, доктор Ервін Когер. А той би ніколи не дозволив собі такого жарту. Якуб Німанд виявився типовим невротиком, якого мучили нічні видіння. Таких випадків у моїй практиці вже були десятки, і я, без сумніву, міг би йому допомогти, але його видіння було вкрай нетиповими. А саме: цей чоловік уві сні бачив убивства. Точніше, убивства, які відбувалися згодом на вулицях Відня.

— Тобто цей чоловік міг передбачати убивства? — перепитав комісар.

¹ За Гомером, Одиссей сказав циклопу Поліфему, що його звати «Ніхто». Через це циклоп не зміг потім пояснити, хто його осліпив.

— Виходить, що так, — сказав доктор. — Щоправда, була одна особливість. У своїх снах він перебував на місці жертви. Тобто щоразу вбивали його самого. Досі я вам опи-сував звичайний психічний розлад, який насправді добре вивчений сучасною наукою. Під час першої нашої зустрічі Німанд мав усього десять хвилин, оскільки спізнився, а я не міг приділити йому більше часу. Ми попросилися, і я по-обіцяв, що прийму його знову, як тільки повернуся зі своєї поїздки. Можете уявити моє здивування, коли я несподі-вано зустрів свого пацієнта тут. Після лекції в університеті він підійшов до мене і знову попросив про аудієнцію. Я не відмовив... Здогадуєтесь, про що розповів мені цей чоловік?

Комісар відчув, як у горлі в нього пересохло.

— Знову про нічне видіння? — запитав він.

— Саме так. У своєму сні він тікав від убивці вузькою стежкою, що тягнулася через якийсь ліс, але той наздо-гнав його і жорстоко вбив...

Запанувала мовчанка, під час якої довго ніхто не на-важувався навіть ворухнутись.

— Наступного дня я прочитав у газетах про вбивство молодої гувернантки, — врешті промовив доктор Фройд і приклав до рота свою сигару.

— Ясна річ, як науковець я схильний шукати цьому явищу раціональне пояснення, — продовжив він. — І та-ке, безперечно, існує. Найімовірніше, підсвідомість цьо-го чоловіка активно перебирає всі можливі варіанти вбив-ства. А найяскравіші з них він занотовує в щоденник. Все решта — цілковитий збіг обставин.

Раптом озвався Самковський:

— Скажіть, пане докторе, а якого зросту цей ваш Ні-манд?

Фройд знизав плечима:

— Вищий за мене.

— Цей чоловік справляє враження фізично сильної людини?

— У нього зовсім не атлетична статура, втім руко-стискання досить міцне.

— А чи відома вам його професія? — продовжив Самковський.

— Ні. Хоча він згадував, що служить у якійсь конторі.

— Словом, цей Німанд точно не пролетарій. Так?

— Безперечно. А чому ви запитуєте?

— І ще одне, пане Фроїде, — мовив ад'юнкт, не почувши запитання: — Чи звернули ви увагу на деякі фізичні особливості цього суб'єкта?

— Які, наприклад? — не зрозумів доктор.

— Скажімо, чи все гаразд було в нього з руками? Точніше, з пальцями?

— Я нічого такого не зауважив, — терпляче відповів доктор. — Зрештою, у Відні ми спілкувалися всього десять хвилин, а в Лемберзі... Дайте подумати... Після лекції ми вийшли з ним на вулицю і розмовляли, прогулюючись уздовж паркової алеї, тому Німанд одягнув рукавички.

— Чи домовились ви про наступну зустріч? — запитав Вістович.

Доктор кивнув.

— Так, завтра маємо з ним зустрітись о сьомій вечора, в кав'ярні «Атляс».

— Чудово. Ми також там будемо, тож не видайте нас.

— Можна дізнатись про ваші плани щодо цього чоловіка? — обережно запитав Фройд. — Бачте, певною мірою він мій пацієнт, тому мені небайдужа його доля.

— Жодних лихих намірів щодо нього ми не маємо, — брехливо сказав Самковський, в якого очі сяяли, ніби в мисливського пса, що натрапив на слід.

Доктор Фройд зміряв поліцейських уважним поглядом.

— Гаразд, панове, — сказав він, загасивши сигару. — Мені вже час... Зізнатися, я вже давно мав бути у Відні, але спершу затримали в університеті, а тепер ця справа...

— Будемо вдячні вам, пане докторе, якщо затримаєтесь ще на декілька днів, — раптом сказав Вістович.

— Гадаю, в мене вже нема вибору, — відповів Фройд і, попрощавшись, вийшов з кабінету.

— Ви здуріли, Самковський? — сказав комісар, коли за гостем зачинилися двері.

— Я?.. Чому?

— Якого дідька було викладати всі карти?

— Але ж усе сходиться, шефе! — вигукнув той. — Маємо психопата-віденця, якому відомо, що вбивство гувернантки сталося на Цитадельній горі. Про це знали тільки ми і... вбивця. Окрім того, за описами доктора, цей Німанд — типовий конторний писака. Саме таким і є наш Упир. А ці всі розповіді про сні — чистісінька вигадка. Або його самого, або цього Фрейда...

— Я це й сам розумію! — grimнув Вістович. — Але слід було свої підозри тримати при собі. Хтозна, може в доктора з'явиться співчуття до пацієнта і він вирішить врятувати його від поліції.

— А якщо пацієнт — убивця? — не вгавав Самковський.

— Чорт забирай, звідки ми можемо знати, що в голові таких людей, як Фройд? Може, Німанд і є наш Упир, але для доктора він — усього лишень цінний матеріал для дослідження.

— Але ж доктор звернувся в поліцію.

— В поліцію звертаються іноді, щоб очистити совість.

Комісар закурив і відійшов до вікна. Йому пригадалось, що сьогодні ще має відбутись зустріч зі Шталь-

маном, і від доброго настрою тепер не залишилось ані крихти. Він зиркнув на годинник. Був полудень, а віденець чекав його о третій в ресторації «Краківського Готелю». Залишилось часу, тільки щоб прогулятися і привести думки до ладу, а також пообідати де-небудь в дешевшому місці.

— Цікаво, чи цей добродій Фройд зможе пояснити поведінку Німанда якось інакше? — сказав Самковський, перервавши роздуми шефа.

— Що ви маєте на увазі? — не зрозумів той.

— Можливо, в науковців є інше пояснення, звідки чоловік знає про всі деталі вбивства, окрім як сам є убивцею, — пояснив ад'юнкт. — Наприклад, щоночі виходить з власного тіла і бродить вулицями...

— Що за дурня, — різко обірвав його шеф.

— Може, й дурня, — Самковський, схоже, набрався хоробрості й зважився на суперечку. — Але я однаково побоююсь, щоб наука не захистила випадково вбивцю.

— Я сам про це говорив, чорт забирай, — мовив Вістович. — Тепер зрозуміло, чому було дурістю допитувати доктора?.. Крім того, ми й самі не маємо достатньо доказів того, що Німанд — вбивця. Все сказане досі — не більше аніж здогади.

Щоб не продовжувати дискусію, комісар одягнувся і вийшов з кабінету. Опинившись на вулиці, він вирушив до кав'ярні Шнайдера, де, пообідавши, неквапно подався у бік «Краківського Готелю». До зустрічі зі Штальманом залишалось достатньо часу, тож можна було обмізкувати як слід всі події, що трапились нещодавно. Якою б сильною не була спокуса впіймати Упира тут, у Львові, і втерти носа віденським поліцейським, Вістовичу здавалася надто неймовірною версія Самковського про те, що вбивця — Німанд. До того ж дещо несподіваним був цей візит

доктора Фрейда, що скидався радше на раптовий дарунок долі, а таке в його кар'єрі траплялося вкрай рідко. Втім, з іншого боку, якщо доля вирішила усміхнутися скромним поліцейським з Галичини, то було б дурістю їй опиратися. Так що, хтозна, хтозна...

Рятуючись від холоду, комісар зайшов до ресторації раніше, але Штальман вже був там. Віденець якраз доїдав свій обід, скориставшись тим, що до зустрічі залишалося добрих п'ятнадцять хвилин. Побачивши комісара, Штальман відсунув тарілку і втер губи серветкою.

— Даруйте, я не хотів заважати, — мовив Вістович, щойно вони привітались і потисли навзаєм руки.

— Пусте, — відповів той, — однаково тут мерзенно готують... Це от гівно, а не флячки...

Штальман з огидою подивився на недоїдену страву.

— Якщо захочете, покажу вам кілька місць у Львові, де чудово готують, — сказав комісар.

— Сподіваюсь, я тут надовго не залишусь, тож не переймайтесь... Ви ж пам'ятаєте домовленість, пане Вістовичу?

— Пам'ятаю.

— Окрім того, — Штальман стомлено провів рукою по обличчю, — мені геть не до їжі, відколи сталося перше вбивство у Відні.

Комісар також згадав про трагедію цього чоловіка, але не знайшов, що відповісти. Штальман промовив знову, дещо бадьоріше:

— Візьмемо пива? Сподіваюся, хоч пиво в них путне...

Комісар погодився, і віденець подав знак кельнеру.

— Чи є новини з Відня? — запитав Вістович, коли замовлення було зроблено.

— Жодних, — похитав головою Штальман. — Але це радше добре, ніж зле. Характерних убивств останнім ча-

сом там не було... Хоча з іншого боку, розслідування також стоїть на місці. А що у вас?

— Є підозрюваний у цій справі, — одразу перейшов до головного комісар.

Штальман миттю пожвавішав.

— Справді? — перепитав він.

Вістович кивнув.

— Чорт забирай, комісаре, невже провінційна поліція впіймає Упира?

— Можливо.

— Пробачте, я зовсім не хотів чимось образити вас...

— Усе гаразд. Зрештою, підозрюваний — це тільки підозрюваний. Ніхто ще не довів його вини остаточно.

— Гаразд.

— Мені потрібна ваша допомога, пане Штальмане, — мовив комісар після того, як кельнер, що приніс пиво, відійшов досить далеко.

— Звісно, я до ваших послуг.

— У 1895 році у Відні практикував психіатр, якого звали Аркадіуш Тофіль, він львів'янин, — почав Вістович. — Імовірно, цей доктор співпрацював з поліцією, оскільки його фах — це маніяки та збоченці.

Штальман дістав з кишені записник та олівець і нашкрябав на чистій сторінці почуте ім'я.

— Гаразд. Що далі? — запитав він.

— Мені потрібно мати всі документи, які стосуються його віденської практики.

— Буде нелегко. Але зроблю все, що зможу, — сказав Штальман. — Можна запитати, для чого це вам?

— Цей Упир не новачок у своїй справі. Очевидно, він і раніше вбивав. Професор Тофіль стверджує, що стикався з ним під час своєї віденської практики, — пояснив комісар.

— Он як. Цікаво... Сьогодні дам телеграму до Відня і завтра, сподіваюся, матиму відповідь. А хто ваш підозрюваний? — поцікавився Штальман.

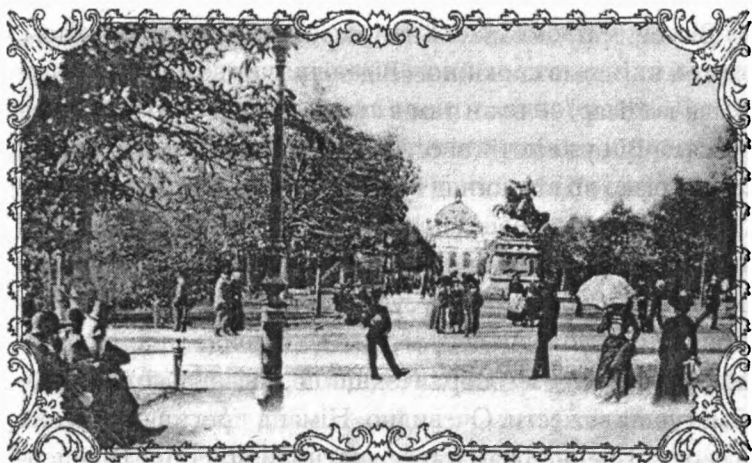
— Віденець, прибув сюди напередодні убивства... Решта деталей також сходяться.

— Щось не бачу радості на вашому обличчі.

— Я сумніватимусь до останнього, пане шеф-інспекторе, — відказав Вістович, — така вже професія.

— Що ж, це правильно. Так чи інак, бажаю вам... ні, нам, успіху.

Чоловіки поговорили ще заледве декілька хвилин, після чого попрощались і розійшлися.

ЛЬВІВ, 27 ЛЮТОГО 1904 РОКУ

Задовго до визначеного часу Вістович і Самковський прийшли до кав'ярні «Атляс» і вмостились за найдальшим столиком у кутку, звідки, проте, добре було видно всю залу. Обидва були вбрані в найкращі свої гарнітури, щоб не вирізнятися серед тутешнього товариства. «Атляс» був відомий своєю добірною публікою: тут збиралися політики, діячі науки та мистецтва. Уся львівська «сметанка».

Невдовзі до кав'ярні зайшов доктор Фройд. Було видно, що він помітив поліціантів, проте жодним чином цього не виказав. Кельнер запропонував йому столик біля вікна, і той, роззирнувшись, погодився. За десять хвилин доктор замовив каву з вершками і штрудель. Минуло ще десять хвилин, потім квадранс, а потім і півгодини, проте доктор Фройд залишався сам. І він, і поліціанти потроху починали нервувати.

— Невже той скурвисин запідозрив, що доктор приїде сюди не сам? — з дошкульністю в голосі проказав Самковський і сердито зім'яв серветку.

Вістович промовчав. Вони презирнулися з Фройдом, але той виглядав спокійно. «Віденець, чорт забирай, — подумав комісар, — вони там з такою витримкою народжуються...» Він уже хотів звестися й підійти до нього, коли ж Фройд різко відвів погляд і глянув на двері. До кав'ярні зайшов молодий чоловік, вбраний у короткий зимовий плащ. Прибулий був худорлявої статури і, очевидно, мав досить високий зріст, але звичка сутулитись його вкорочувала. Роззирнувшись, чоловік попрямував до Фройда і, щойно опинився біля нього, заговорив емоційно, додаючи до слів дрібні метушливі жести. Очевидно, Німанд просив вибачення за своє спізнення і намагався пояснити причину. Поліцейським навіть вдалося розчутити декілька його фраз на кшталт «дідько б узяв цей Лемберг...» та «клята провінція...».

Врешті, доктору Фройдю вдалося його заспокоїти, і той вмовстився навпроти нього. Чоловіки покликали кельнера і зробили замовлення, очевидно налаштувавшись на тривалу бесіду. Так воно, зрештою, й сталося.

Вістович і Самковський, хоча й знудились до краю, все ж використали цей час, аби уважніше пригледітись до цього суб'єкта. Коли Німанд і Фройд завершили розмову і підвелися, щоб попрощатись, ад'юнкт запитально глянув на шефа, а тоді пошепки мовив:

— Будемо брати його?

— Чекайте, — відповів комісар.

Самковський, безперечно, мав рацію. Німанда потрібно заарештувати. Надто багато все-таки вказує на те, що перед ними Упир. Втім Вістовичу подумалось, як це все виглядатиме в присутності доктора Фройда. Цілком можливо, що той запротестує, захищаючи пацієнта, і зчинить скандал.

— Простежте за ним, Самковський, — сказав комісар, коли Німанд був уже біля дверей. — З'ясуйте, де він живе. Беремо сьогодні...

Той кивнув і, хутко одягнувшись, подався виконувати наказ. Вістович підвівся з-за свого столика і підсів до доктора. Той не звернув на нього жодної уваги. Фройд курих сигару, задумливо дивлячись у вікно, мовби в панорамі засніженої львівської вулиці, освітленої скупим світлом ліхтарів, було щось надзвичайно привабливе. Комісар вирішив не переривати його роздуми і дочекатися, поки той сам заговорить.

— Не вірю, що він убивця, — озвався нарешті Фройд. — Ви ж підозрюєте, що Німанд і є тим міфічним Упирем. Чи не так, комісаре?

— У нас є певні підозри, — відказав Вістович

— Які базуються на моїх словах.

— Не лише.

— Однак рушієм у цій справі став мій учорашній візит до вас, зізнайтесь.

— Тепер, щиро кажучи, не розумію, для чого ви прийшли в поліцію.

— Це мій громадянський обов'язок, чорт забирай!

— А поліція Лемберга виконує свій...

Суперечка ставала дедалі гарячішою, тому обидва вирішили знову помовчати.

— Безперечно, мені видалося дивним те, що хтось описує картини вбивств у найменших деталях, — першим заговорив Фройд. — Іще дивнішим було те, що Німанд ці вбивства передбачає. Я гадав, — це психологічний феномен, який допоможе правосуддю. Однак мені й на думку не спадало, що цей чоловік сам стане підозрюваним...

— Чи звернули ви увагу на його правицю? — запитав комісар.

— Так, навмисне вгледівся, пам'ятаючи ваші вчорашні питання, — мовив доктор. — Усі пальці там цілі й відмінно функціонують.

— Гаразд, — Вістович тепер і сам відвів погляд до вікна і вгледівся у сірі непривітні будівлі навпроти «Атлясу». — Про що у вас була розмова?

— Я не все можу вам розповісти.

— Чорт забирай, докторе, ви згадували про громадянський обов'язок! — не витримав Вістович.

— Він скаржився мені як лікарю, — безапеляційно сказав той.

— Невже йому знову наснився сон? — єхидно зауважив комісар.

Не зводячи зі співрозмовника очей, доктор Фройд підніс до рота сигару, і за мить довкола його обличчя скупчилася тютюнова хмара.

— Наснився чи ні? — трохи знервовано перепитав комісар.

Фройд кивнув.

— І що цього разу?

Вістовича охопило незрозуміле хвилювання.

— Цього разу він бачив уві сні замкнуте приміщення. Воно було брудне й тісне, наче в'язниця... — мовив доктор. — Раніше в таких снах Німанду вдавалося хоч недовго тікати, а тут виявилось нікуди. Таке от психологічне загострення... Схоже, переїзд нічим йому не допоміг, а радше навпаки.

Комісар згадав про своє доручення Самковському і вирішив закінчувати розмову.

— Гарного вечора, докторе Фройте, — побажав він, встаючи з-за столу.

— Ви заарештуєте його? — не відповівши на побажання, запитав доктор.

— Вочевидь.

Комісар насадив на голову капелюха. Він подумав про мерзенний лютневий холод, який панував назовні, і про

те, що сьогодні ще доведеться чимало часу провести на вулиці.

Від «Атлясу» комісар швидкими кроками перейшов до будинку Дирекції і, щойно зайшовши, гукнув черговому:

— Хто є?

— Двоє капралів.

— Скажи, щоб чекали мого наказу.

— Слухаюсь.

Сам він піднявся до кабінету і, діставши з кишені свого браунінга, перевірів у ньому набої. Потім дістав з шухляди запасні і закинув їх в іншу кишеню. За кілька хвилин він знову спускався донизу. Біля чергового вже дзеленчав телефон, і Вістович знаком показав, що сам прийме дзвінок.

— Поліція, — коротко сказав він у слухавку.

На зв'язку був Самковський:

— Поклич комісара Вістовича. Хутко!

— Це я, Самковський.

— Комісаре, той скурвисин тікає з міста! — заволав ад'юнкт.

— Як це тікає?

— Щойно придбав квитка на потяг. Я телефоную з двірця... — пояснив Самковський.

— О котрій і куди відправлення?

— За годину до Бродів¹.

— За кордон тікає.

— Не інакше, комісаре, — погодився ад'юнкт.

— Гаразд, стежте за ним. Я повідомлю залізничну поліцію і за півгодини приєднаюсь до вас.

Вістович, не кладучи слухавки, натиснув телефонну рогачку і набрав номер телефоністки. Щойно вона озвала-

¹ В часи описуваних у романі подій через місто Броди проходив державний кордон між Австро-Угорською та Російською імперіями.

ся, попросив з'єднати його з двірцевою поліцією. Офіцер на іншому кінці дроту, на щастя, виявився тямущим, і комісару не довелося довго йому пояснювати, в чім річ. Вже за кілька хвилин Вістович у супроводі двох поліційних капралів вирушили в напрямку вокзалу. Опинившись на місці, комісар наказав їм триматися осторонь і чекати сигналу. Сам він попрямував уздовж перону, шукаючи Самковського. Той кури́в біля кіоску з пре́цлями і навіть перемовлявся про щось із миловидною продавчиною. Вдавати із себе звичайного роззяву ад'юнктові вдавалось пречудово. Вони з Вістовичем радісно привіталися, мов давні кумплі, проте розмову вели упівголоса і геть про інше:

— Де він, знаєте? — запитав комісар.

— Вагон одразу за нами... Четверте купе, — відповів підлеглий.

— Вже там?

— Ще ні. Он він біля кіоску з газетами...

Вістович вдавано недбало озирнувся.

— Хто ж читає у вечірньому поїзді? — промовив комісар.

— А він пресу і не купує, — сказав Самковський. — Здається, чекає на когось...

Тим часом на пероні з'явився офіцер двірцевої поліції і неквапно попрямував до них.

Могло здатися, що він просто робить огляд, і Вістович вдруге за вечір подумки подякував йому за тямущість. Ставши поруч, офіцер закури́в.

— Доброго вечора, майоре, — стишено привітався з ним Вістович.

— Вітаю, панове, — відповів той, дивлячись у проти́лежний від них бік. — За двадцять хвилин потяг вирушить, тож розраховуйте час. Не хотілося б затримувати...

— Не турбуйтеся, не доведеться, — пообіцяв комісар.

— Чудово. Я попередив поліцію на кордоні, — вів далі офіцер. — Без вашого розпорядження поїзд не вирушить за межі імперії.

— Дякую.

— Хай щастить.

Сказавши це, майор покрокував далі, а тим часом на Вістовича і Самковського чекала наступна несподіванка: до Німанда, який усе ще стояв біля газетного кіоску, підійшов інший чоловік.

— Курва, це Фройд, — не втримався ад'юнкт.

І собі озирнувшись, Вістович також упізнав віденського психіатра. Доктор мав при собі валізу, очевидно також збираючись в дорогу. І найімовірніше, планував вирушити тим самим потягом, що й Німанд.

— Здається, ці віденці просто змовились між собою, — знову мовив Самковський.

— Так, але схоже, у Фройда інший вагон, — сказав комісар. — Тож у нас буде час про все дізнатися.

— Отже, Німанда ми зараз не заарештуємо? — трохи розчаровано перепитав ад'юнкт.

— Потяг не зупиняється до самих Бродів, — відповів комісар. — Куди нам поспішати?

І помітивши, як підлеглий скис із виду, додав:

— Завтра отримаєте вихідний...

— Річ не в тому, — пробурмотів Самковський.

Вістович і сам розумів, що справа в іншому. Його підлеглий ніяк не міг збагнути, чому комісар тягне з цим арештом. Адже Німанда вони могли схопити ще в «Атлясі»... Проте Вістович не розумів цього й сам. Щось всередині стримувало його і водночас не давало йому спокою. Здавалось, він і сам перебував у якомусь сні, де марно намагався розчутити слова невидимого співрозмовника, як би сильно при цьому не напружував слух.

Комісар відпустив капралів і простежив, як до своїх вагонів зайшли доктор Фройд і Німанд. За хвилину до відправлення вони з Самковським також зайшли досередини. Дорога мала тривати не більше двох годин, після чого цей потяг ще повинен був простояти на кордоні, де тамтешня поліція чекатиме його дозволу. Все, здавалося, складалось якнайкраще для поліцейських.

Вістович зайшов до вагона першого класу, де майже одразу відшукав потрібне купе, в якому сидів лише один пасажир. Це був доктор Фройд. Комісар, легенько постукавши, зайшов досередини. Той без жодного здивування глянув на гостя.

— Доброго вечора, пане докторе, — привітався поліцейський, хоч вони бачились якесь годину тому.

— Вітаю, — сухо відказав той.

— Далі ми поїдемо разом. Сподіваюсь, не заперечуєте?

— Аж ніяк.

За вікном вагона почувся голос вокзального дзвону і якісь нерозбірливі команди залізничників.

— Зізнаюсь чесно, я розраховував на більшу відвертість з вашого боку, — промовив комісар, щойно потяг рушив.

— Не розумію, про що ви, — відповів доктор.

— Ви могли б і повідомити про плани Німанда виїхати з Лемберга, — зазначив Вістович. — Адже ви про них знали.

— Але ж і ви про них дізналися, пане Вістовичу. Таке не приховати від фахових поліцейських.

— А як щодо вас? Чому ви раптом також вирушили до Бродів, пане Фройте?

— Цю поїздку я запланував давно, — дещо різко відповів той. — У мене свої, даруйте, особисті причини.

— Зважаючи на обставини, вам доведеться ними поділитися, — в тон йому сказав поліцейський. — Надто вже дивний збіг. Ми стежили за Німандом і раптом вистежили ще й вас.

— З Бродів родом моя мати, — вже спокійніше відповів доктор. — Ніколи не був у цьому містечку... Тому це справді збіг, комісаре. Яких би потаємних причин ви б зараз не дошукувалися.

Перечекавши візит кондуктора, який пропонував пасажирам чай, Вістович сказав:

— Користуючись правом поліційного комісара, пане докторе, прошу вас не виходити за межі цього купе аж до станції в Бродах.

— Як скажете, комісаре, — спокійно відповів Фройд.

Вістовича його тон, в якому було заховано відверте знуцання, починав дратувати. Звівшись на ноги, поліцейський рвучко вийшов з купе, промовивши вже за дверима: «Сучий син».

Перейшовши два вагони, комісар зустрівся з Самковським.

— Як наш клієнт? — запитав він у нього.

— Все гаразд, — відповів той, кивнувши на зачинене купе.

— Хто з ним там?

— Нікого, він сам.

— Чудово. Візьмемо в Бродах на пероні.

Підлеглий кивнув. Робота звична, не вперше.

Коли потяг зупинився, поліціанти першими вийшли на перон. Тепер слід було підстерегти Німанда і акуратно, бажано без зайвого галасу, його заарештувати. Втім з вагона вийшли всі пасажирів, а Німанда не було. Презирнувшись, поліціанти кинулись досередини. В купе їх чекало несподіване і страшне видовище: головою донизу

там звисав закривавлений труп Німанда. Крізь розірвану сорочку виднілися жахливі ножові рани, з яких на підлогу щедро сочилася кров.

— От падлюка... — видавив із себе Самковський.

Комісар кинувся до кондуктора:

— Хто сторонній заходив у це купе?

— Я нікого не помітив... — розгублено пробелькотів той.

— Добре згадайте, чорт забирай! Той чоловік не сам зарізався...

— Я... я... треба подумати...

Вістович махнув на нього рукою і вискочив з вагона. Пасажири потяга з перону прямували на двірцеву площу, де на них чекали брички візників. Інші, хто не мав надто важкого багажу, або хотіли заощадити, йшли в місто пішки. Цілком можливо, що серед них — убивця, який щойно жорстоко розправився з Німандом. Ця думка доводила Вістовича до шалу. Він приглядався до кожного обличчя, до кожних рук. Чорт забирай, не можна було вчинити таку масакру і не забруднитися. «Високого зросту, схожий на клерка, пошкоджений вказівний палець», — вертілося в нього в голові. Людські постаті мерехтіли перед ним, як у калейдоскопі, від чого до горла підкочувалась нудота.

Врешті, серед цього людського мурашника Вістович за примітив високу чоловічу постать у зимовому плащі з високо піднятим коміром. Чоловік стояв напроти брички і дещо незграбно намагався дістати з гаманця гроші, щоб заплатити візникові наперед. Очевидно, той відмовлявся везти без попередньої оплати. Комісар рушив до нього, поступово пришвидшуючи крок. Запримітивши Вістовича, чоловік звів на нього холодний погляд і сердито промовив:

— Прошу вибачення, добродію, але ця бричка вже зайнята. Нею поїду я...

— Якщо заплатите, пане Віргоффе, — буркнув візник.

— Зараз, зараз, бісова твоя душа, — відповів той і знову почав возитися з гаманцем.

Як виявилось, чоловік тримав його лише однією рукою і, притискаючи до грудей, намагався дістати звідти монету. Ускладнювалося все тим, що це була ліва рука.

— Дозвольте допоможу, — хижо поглянувши на гаманець, мовив візник.

— Я тобі не вірю, скурвисину, — відрубав той і, схоже, мав рацію.

— Де інша рука? — запитав Вістович.

І візник, і невдаха пасажир одночасно звели погляд на комісара і від душі реготнули.

— Підтер смерті сраку, — хрипливатим голосом відповів той, кого назвали Віргоффом, — під Садовою¹... А вам яке діло?

— Ви знаєте цього чоловіка? — запитав комісар у візника.

— Чи знаю я його? — випалив той. — Чи знаю я пана Віргоффа? Авжеж знаю! Я знаю кожного, хто мені заборгує...

— Стули пельку! — перебив його Віргофф. — Зараз заплачу і за минулий раз... Я не лишаю боргів.

— Аякже.

— Заціпся, кажу!

Однорукому врешті вдалося добути з гаманця дві монети по двадцять галерів. Жбурнувши їх візникові, чоловік промовив:

— Тримай, селюче! Маєш навіть наперед, якщо наступного разу буду п'яний, а ти, курва, не повіриш офіцерському слову.

¹ Вирішальна битва австро-пруської війни, що відбулась біля містечка Садова (тепер Градець-Кралоуе в Чехії) 3 липня 1866 року.

— Оце інша справа, — подобрішав той і розвернувся на своїй лаві обличчям до дороги.

— То що вам треба, добродію? — перш ніж сісти, запитав однорукий ветеран.

— Нічого, — відповів Вістович.

— Розвелосся тут цікавих, — пробурмотів той, залізаючи в бричку. І вже зсередини гаркнув візникові: — Їдь давай, ледацюго!..

Бричка рушила з місця, першим ділом втрапивши колесом у калюжу і щедро покропивши Вістовича бризками брудної води, проте він, здавалось, цього навіть не зауважив. Мов зачарований, комісар дивився услід. Йому раптом пригадалися слова доктора Тофіля про те, що найбільша насолода для Упира спостерігати за безсиллям поліції. І, очевидно, зараз Упир спостерігає за ним... Вістовичу навіть здалося, що він відчуває на собі його тяжкий насмішливий погляд.

Звісно, йому є чого насміхатися. Подумати лишень, вбити головного підозрюваного просто під самим носом у поліцейських. Занадто просто було б для нього, якби Німанда схопили і віддали під суд. Упир хоче, щоб його шукали. Йому вкрай необхідно демонструвати свою зверхність. Мов пекельний grosмейстер, що, відчуваючи свою перевагу над суперником на шахівниці, раптом прибирає з неї одну зі своїх найсильніших фігур.

«Де ж ти зараз, сучий сину? — подумки мовив комісар, озираючись довкола. — Звідки спостерігаєш за мною? Який буде твій наступний хід?»

— Агов, це ви пан комісар Вістович? — почув він голос позаду себе і озирнувся.

Перед ним стояв невисокий міцний вусань у поліцейській формі.

— Так, я.

— Штабс-капітан Козуб, — козирнувши, представився той. — Мені наказано не відпускати потяг, доки пан не дозволить.

— За кордон? — перепитав чомусь Вістович.

— Так, до Києва.

— Думаю, в потязі ще працює мій колега Самковський.

— Так, опитує пасажирів.

— Тоді ходімо до нього.

— Що накажете робити з трупом? — вже на ходу запитав штабс-капітан.

— Відправте до Львова. Я хочу, щоб його оглянув наш поліційний медичний експерт, — відповів Вістович.

— Буде зроблено.

Самковський з блокнотом в одній руці й олівцем в іншій виглядав стомлено й знервовано. Шефа він зустрів гострим і холодним поглядом. Вістович добре знав цей погляд. Зараз у ньому читалося приблизно таке: «Ми двічі могли заарештувати цього бідолаху, що зараз висить головою вниз у купе. Це принаймні врятувало б йому життя...» З Самковським було важко не погодитись. Хоч по щирості, якби Німанда заарештували, то вже ніщо б не врятувало його від смертної кари. Занадто зручним він був підозрюваним.

Вістович зайшов у купе з покійником. Без сумніву, щоб повісити того головою вниз, запхнувши йому до рота шматок власного піджака, треба було мати надзвичайну фізичну силу. Це все також скидалося на елемент гри, яку вів з ними Упир. Жертва після своєї смерті мала виглядати незвичайно, по-диявольськи перфектно.

— Майстер своєї справи, — промовив сухим голосом ад'юнкт.

— Безперечно, — погодився комісар, — безперечно, чорт забирай...

Вістович нахилився й уважно огледів підлогу, потім купейні сидіння, а далі стіл... Раптом погляд його прикипів до покійника.

— Дистаньте з його рота кляп, — сказав він Самковському.

Той, дещо здивовано глянувши на нього, виконав наказ. Як тільки ад'юнкт смикнув за край тканини, що стирчала з вуст покійника, на підлогу впав якийсь невеликий предмет, що був у його роті разом з кляпом. Придивившись, комісар побачив на підлозі невелику шахову фігуру.

— Тура, — промовив Самковський. — Цей психопат ще й шахіст...

Комісар пригадав свої роздуми на вулиці і відчув, як по шкірі пройшовся мороз.

— Гравець, — кивнув він, — для нього це суцільна бісова гра...

— Як гадаєте, що це значить? — запитав Самковський, піднімаючи фігуру з підлоги.

— Поки не знаю, — відповів Вістович і подався до виходу.

Йому нестерпно хотілося курити і водночас бракувало повітря. На пероні він зіштовхнувся з Фройдом.

— Чув, що сталося, — промовив доктор якимось занадто низьким, навіть як для нього, голосом.

— Нічого дивного, — відповів комісар, — думаю, скоро про це знатимуть навіть там.

Він махнув рукою в бік кордону.

— Маєте рацію, комісаре, — погодився доктор. — Такі новини розлітаються швидко.

Вістович подумки відзначив, що вперше бачить Фройда знервованим. Можливо, той також відчував свою частку провини в тому, що Німанда не заарештували, коли

була нагода. Адже доктор таки спричинився до цього. Нехай навіть не прямо...

Біля них виріс штабс-капітан Козуб.

— Пане комісарє, смію нагадати, поїзд...

— Так-так, — махнув запаленою цигаркою Вістович. — Діставайте звідти покійника і відправляйте.

— Слухаюсь, — посміхнувся поліцейський, мовби йшлося про найприємнішу роботу.

— Коли буде потяг до Львова? — запитав у нього комісар.

— За п'ять годин, не раніше, — відповів той і, перш ніж зайти до вагона, продовжив: — Можете почекати у моєму постерунку. Ви, пане комісарє, забрьохались, я бачу. А в мене тепло, одяг висушите... Та й чаєм пригощу. І вас, шановний пане, запрошую, — звернувся Козуб до Фройда.

Втім, штабс-капітан говорив українською, тож доктор ні бельмеса не зрозумів. Вістовичу довелося перекласти слова Козуба для нього німецькою, після чого віденець посміхнувся й схвально кивнув.

За дві години, якраз коли з вагона дістали труп Німанда, потяг рушив до Києва, а доктор Фройд повернувся з прогулянки Бродами, вони втрьох зібралися біля теплого п'єца в невеликій кімнатці, яку штабс-капітан гордо називав «своїм кабінетом». Невдовзі до них приєднався Самковський. В кожного було достатньо причин, аби мати гнітючий настрій, проте відчуття тепла потроху повертало присутнім добрий гумор.

Штабс-капітан закурив люльку і, зручно вмостившись у кріслі, окинув гостей примруженим оком. Він, схоже, єдиний з присутніх був налаштований на розмову, як людина, якій рідко вдається отримати добрих співрозмовників. Усі інші воліли бути слухачами.

— Як ваші враження від Бродів, пане Фроїде? — запитав він у доктора.

Вістович знову мусив перекладати.

— Брудне й неохайне місто, — відповів той.

— Цілком пристойне містечко, — збрехав перекладач, намагаючись не втратити хорошу атмосферу.

— Ви занадто ласкаві, докторе, — несподівано заперечив Козуб. — Місто схоже на помийну яму, а що знаходиться на кордоні, то кишить злочинцями і перемитниками... Хоча серед останніх трапляються великі оригінали, скажу я вам... Як по цей бік кордону, так і по той.

Штабс-капітан звівся з місця, щоб приготувати гостям чай.

— Ось нещодавно один такий на прізвище Чвак зумів викопати під прикордонною загорожею справжнісінький тунель... Уявляєте, — продовжив він, — коли ми його впіймали, то неборак почав розповідати, що хотів лише добра. Мовляв, їм там з москалями важко живеться, і тунель мав би бути дорогою у вільну Європу. Хоч насправді волочив тим підкопом контрабанду, аж гай шумів...

— І що далі? — поцікавився Самковський.

— А далі прийшла мені телеграма аж зі Львова з ц. к. Дирекції митниці, в якій був наказ цього Степана Чвака відпустити, — сказав Козуб, розставляючи чашки з чаєм на стару подряпану тацю. — Причому, відпустити на всі чотири сторони... Звісно, я послухався. І подався цей хитрун десь у Мадяри, в Європу свою... Обережно, панове, чай гарячий...

Чай і справді виявився гарячим, проте жахливо несмачним, тому чашки здебільшого так і залишилися повними. Штабс-капітан, здавалось, цього не зауважив. Він і далі розповідав одну за одною історії про контрабандистів та їхні вигадки, часом кумедні, але все більше нахабні й

небезпечні. У штабс-капітана цих розповідей виявилось так багато, що він готовий був не змовкати годинами. Проте слухачі перебивали його час від часу і подовгу виходили на вулицю, щоб викурити цигарку або сигару, а коли повертались, Козуб знову починав свої теревені.

Вістович раптом урвав одну з його розповідей про те, як перемитники навіть додумалися передавати горілку на австрійський бік з допомогою повітряної кулі, і попросив того задзвонити до Львова.

— Прошу дуже, — відповів штабс-капітан і потягнувся до телефонного апарата, — з ким просити з'єднати пана?

— З Дирекцією поліції, — відповів комісар.

— Як накажете...

За кілька хвилин відбулась комутація, і Козуб простягнув йому слухавку.

— Говорить комісар Вістович, — промовив той, — маю термінову справу... Курва, мене не обходить, що пан зайнятий... Слухати уважно! Перевірте, чи ув'язненого доктора Тадеуша Тофіля вже переведено до «криміналу» на Баторія... Так, прохання було подано... Дякую! Прошу задзвонити і доповісти. Саме так... Броди, начальнику прикордонної поліції...

З цими словами комісар поклав слухавку і, зловивши на собі здивований погляд Самковського, зробив тому знак вкотре вийти «на перекур». Лишивши доктора Фройда наодинці з балакучим штабс-капітаном, поліціянти подалися на вулицю.

— Не дивуйтесь, — першим промовив комісар, справді запалюючи цигарку. — Я маю певний здогад, який, мабуть, здасться вам дивним, однак я переконаний, що він має право на існування.

— Після сьогоднішнього вбивства мене вже ніщо не здивує, — відповів Самковський. — Бідолаха Німанд.

— А якщо я скажу, що схожа доля може чекати й Тофіля? — запитав Вістович.

— Того психопата? Але до чого тут він? — не зрозумів ад'юнкт.

— А до чого був Німанд?.. Цей Упир — гравець. Азартний гравець... Він обводить поліцію довкола пальця і лишає підказки, які вказують на його подальші кроки. Точніше, подальші злочини. На тілі гувернантки він лишив записку. А тепер-от шахову фігуру.

— І що означає ця фігура?

— В тому й річ. На що схожа тура, Самковський?

— На... вежу?

— Правильно. А вежа — це в'язниця. Вважайте мене ідіотом, але я певен, що Тофілю також загрожує передчасна смерть. Оскільки він, як виявилось, може бути одним зі свідків.

— Іронія в тому, що вбивця десь тут, — задумливо сказав Самковський. — І найпевніше буде повертатися з нами до Львова тим самим потягом. І доки потяг не прибуде на лемберзький двірець, Тофілю нічого не загрожує.

— Не загрожує, якщо він досі живий. Ось тому я й чекаю на дзвінок з Дирекції, — відповів комісар, — аби в цьому переконатись.

Вони трохи помовчали, і кожен зосередився на курінні. З будинку, видно не витримавши довгого товариства штабс-капітана, вийшов доктор Фройд.

— Дозвольте долучитися до вашого товариства, панове? — запитав він, дістаючи з кишені сигару.

— Звісно, пане докторе, — без жодних радощів у голосі відповів комісар.

— Бачу, ви не в захваті від моєї присутності. Давайте щиро, — несподівано сказав віденець.

— Що ж, коли вже ми говоримо відверто, — Вістович різко видихнув з легенів дим, — то просив би вас більше не перешкоджати слідству. А тим більше, не заважати арештам.

— Чим же я вам завадив, дозвольте запитати? — з іронією в голосі поцікавився Фройд.

— Своєю появою на пероні у Львові, — втрутився Самковський, якому це також накіпіло. — Через це арешт не відбувся...

— Гадаю, тепер ми зрозуміли один одного, — перебив підлеглого комісар, щоб припинити цю розмову.

Знову запала мовчанка.

— Що ж, якщо таке справді сталося з моєї вини, — раптом мовив доктор, — то гадаю, що зможу дечим і прислужитися поліції.

Вістович і Самковський з цікавістю глянули на нього.

— Цей убивця, Упир, як його назвали у Відні, надзвичайно марнославно суб'єкт. Здається, йому надзвичайно подобається обсервувати вашу безпорадність, — сказав Фройд.

— Приблизно те саме сказав і професор Тофіль, — тихо зауважив Вістович.

— Що, даруйте?

— Я вже чув думку психіатра з цього приводу, — голосніше сказав комісар. — Вона була схожою на вашу.

— Он як? Що ж, це зайве підтвердження моєї рації.

— Не сумніваюсь.

— Я б ще додав, що такі люди надзвичайно чутливі до довколишнього простору, — продовжив Фройд.

— Що це означає?

— Що їм патологічно важливий, наприклад, інтер'єр власної кімнати... Або речі, якими вони користуються щодня, — пояснив доктор.

— А як пояснити його дурнувату гру в підказки? — Вістович дістав з кишені шахову туру.

— Дуже просто, комісаре... — Фройд раптом уважно подивився йому просто увічі: — Цей сучий син запрошує вас у свій світ. У свою гру, як ви зазначили.

— Не уявляю, як це нам знадобиться, — скривив усмішку Самковський.

Проте Вістович і далі дивився на співрозмовника.

— І що б ви порадили? — запитав комісар.

— Просто прийміть його правила, — відповів доктор, — зрозумійте їх і спробуйте обіграти його самого.

— Пане Вістовичу! — раптом почувся голос штабс-капітана.

Комісар озирнувся. Козуб стирчав з дверей, тримаючись руками за дерев'яну лутку.

— Що сталося? — запитав Вістович.

— Вам телефонують зі Львова, як ви й наказали, пане комісаре.

— Чудово.

Вістович загасив недопалок і рушив до нього. Як виявилось, доктора Тофіля перевели у в'язницю на вулиці Баторія. З ним усе було гаразд. Щоправда, в'язень поведився зухвало і вимагав гарячої ванни та свіжих газет. Виконано було тільки друге прохання.

Вістович поклав слухавку і глянув на годинник. За півгодини мав бути потяг до Лемберга.

Наступного дня комісар прийшов на службу раніше, ніж завжди. Не було ще навіть Самковського. Вістович кілька хвилин кутив, дивлячись у вікно, а потім, сівши за стіл, написав щось у своєму блокноті. Далі закреслив і переписав текст і вже виправляв тільки окремі слова.

Коли за півгодини прийшов його підлеглий, комісар був у відмінному гуморі, чого з Вістовичем не траплялося

вже досить давно, особливо вранці. Щойно Самковський спустився донизу і приніс від чергового дві металеві чашки з кавою, шеф поклав перед ним листок, на якому було написано: «Дня 27 лютого цього року в лісі, поруч Цитаделі, знайдено було гарної роботи складаного ножа німецької фірми «Schrainger». Просимо зголоситися власника за телефонним номером 471. Питати Германа Каліша».

— Дайте це оголошення в завтрашній «Kurier Lwow-ski», — сказав комісар.

— Ви таки вірите цьому Фройдю? — ехидно усміхнувся ад'юнкт.

— Просто робіть, що кажу...

— Гаразд. А хто такий цей Герман Каліш? — поцікавився Самковський.

— Мій колишній тесть, — сказав Вістович. — Але я міг там написати хоч ваше ім'я, хоч ім'я німецького кайзера. Однаково замість нього буде наш капрал Шельонг.

— Гадаєте, Упир поведеться на таке?

— Хтозна. Але варто спробувати.

Самковський замовк і, як завжди, опустивши голову, поринув у роботу, проте вже за кілька хвилин озвався бадьорим голосом:

— А ось і рапорт! — вигукнув він.

— Що за рапорт? — Вістович і собі відірвався від паперів.

— Одного з наших філерів, якому я доручив перевірити крамниці, пригадуєте?

— Які крамниці? — не зрозумів комісар.

— Ті, в яких Упир міг купити папір для своєї першої записки. Пригадуєте, ви з'ясували, що папір було куплено у Львові?

— А, так-так... — комісар відкинувся на спинку крісла. — І що там?

— Один з продавців начебто говорить, що продав невелику кількість саме таких паперових аркушів високому чоловікові, який говорив польською з легким німецьким акцентом...

— Цього мало, — розчаровано сказав комісар.

— Згоден, але продавець також зазначив, що цей чоловік украй незграбно поводився з дрібними монетами. Декотрі впали, і він їх не підняв, сказавши щось про золотий дощ і жіночі перса... Що за дурня?..

Самковський обурено відкинув рапорт.

— Треба знайти розумника, який це писав, — додав ад'юнкт, підводячись з місця.

— Стривайте, — зупинив його Вістович. — Повторіть, про що сказав незнайомец?

— Про золотий дощ і жіночі перси...

— Справді знайдіть того, хто це написав.

— Якраз збираюся.

— І подякуйте йому.

— Що? — оторопів підлеглий. — Подякувати за цю маячню?! Та хто так пише службовий рапорт!

— Може, так і не пишуть, але ця деталь, як на мене, вельми цікава.

Самковський знову сів за стіл і, знявши окуляри, вилучив спітніле обличчя.

— Пан пояснить, що має на увазі? — запитав він.

— Продавець в крамниці, а потім і наш філер дещо перекрутили слова незнайомця, — пояснив комісар. — Вийшло щось на кшталт дитячої гри «Передай далі», коли хтось один говорить фразу, а далі дітлахи пошепки переказують її один одному. Потім останній у цьому ланцюжкові вголос говорить те, що почув від сусіда. Звісно, виходить каламбур, і всі дружно регочуть. Те саме сталося й тут.

— Це зрозуміло, — кивнув ад'юнкт. — Але чим тут цікаві навіть первинні слова?

— Згадайте ситуацію. З рук покупця на підлогу впали дрібні монети. Очевидно, той, заради жарту, порівняв їх із золотим дощем.

— І що?

— А те, що таке явище згадується в античних міфах. Зевс перетворився на золотий дощ, щоб злягтися з Данаєю.

— То це про її перси йшлося далі? — реготнув Самковський.

— Йшлося не про перси, — заперечив комісар, — а про Персея, якого вона народила після цього... Ось тут і відбулося перекручення. Як на мене, той незнайомець зачитував Софокла чи якусь іншу давню п'єсу за цим мотивом. Погодьтеся, це демонструє його інтелект. Як часто в крамницях можна почути античні цитати?

— Нечасто, — погодився ад'юнкт.

— Отож-бо. Можливо, я помиляюся, але це, як на мене, непоганий доказ того, що незнайомцем був Упир... Крім того, пригадайте, що в нього пошкоджений палець на правій руці. Саме це й пояснює його незграбність. А тепер найголовніше, Самковський.

— Адреса крамниці? — перепитав той.

Вістович кивнув.

— Гадаю, він купив ті аркуші в найближчій до свого помешкання. Принаймні можемо й це припустити.

Самковський знову взяв до рук відкладений папірець.

— Крамниця знаходиться на вулиці 3 Травня, біля готелю «Імперіал», — сказав він.

— Отже, слід перевірити всі помешкання на найближчих вулицях, які були здані в оренду за останні три доби, — промовив Вістович. — Перевірити також список постояльців «Імперіала». Раптом нам пощастить.

Від передчуття нудної рутини Самковський зовсім скис. Але подітись було нікуди. Допивши каву, він розгорнув мапу міста і почав досліджувати околиці вулиці 3 Травня.

Після обіду поліцейські нарешті отримати дозвіл віддати в'язня-смертника, професора Тофіля, і квапливо вирушили з Академічної на Баторія. Увесь час Вістовича не залишало якесь важке передчуття, і вже перед самими воротами в'язниці воно посилилось.

«Що за чортівня, — подумав комісар, витираючи спітніле чоло і дослухаючись до пришвидшених ударів серця. — Невже нерви так сильно зіпсувались за останній час?...»

Він глянув на Самковського. Той виглядав спокійним, проте навіть найменша частинка цього спокою не передалась Вістовичу. Він раптом пригадав, що такі самі відчуття пережив нещодавно у Бродах. І навіть біль у потилиці виявився той самий.

— До в'язня не можна, — зупинив їх молодий офіцер.

— Як це не можна? — здивовано запитав комісар. — Годину тому ми отримали дозвіл.

— Дещо сталося годину тому, — сказав офіцер, і поліціанти помітили, що він зблід як смерть.

— Що сталося?

Офіцер промовчав.

— Що сталося, я вас питаю? — гаркнув Вістович.

Чоловік сіпнувся так, мовби голос комісара справді вивів його із заціпеніння.

— В'язень помер.

— Що, курва?!

Вістович вже не стримувався.

— Хтось убив його.

— Убив? Отут, під вартою?

— Так.

— Негайно покажіть тіло й камеру, де це сталося.

— Не маю права. В мене наказ...

— Плювати мені на ваш наказ! Проведіть туди зараз же!..

І не чекаючи на наступну відповідь, комісар сам відштовхнув офіцера і рушив далі похмурим смердючим коридором.

— Поліція! — промовив він наступній варті, що загородила дорогу. — Де камера з покійником?

Вартові розступилися і вказали на наступні двері. За ними знову тягнувся коридор, в кінці якого й була камера Тофіля. Мертвий професор лежав просто на підлозі, широко розкинувши руки. В очах його виднівся іще не схололий жах.

Поруч з Вістовичем опинився офіцер, який спинив його перший.

— Як це могло статися? — запитав його комісар. — Як сюди міг потрапити хтось сторонній?

Той розгублено стенив плечима.

— Думайте, чорт забирай! Думайте! — нетямився з люті комісар. — Кого стороннього ви сюди впускали сьогодні?

— Нікого.

— Ви впевнені?

— Так, цілком.

— Негайно заличте сюди всіх, хто охороняв цю камеру!

— Слухаюсь...

Офіцер повернувся і кинув коротку чітку команду в коридорний простір. За хвилину перед ними вишикувалось троє охоронців.

— Це всі? — перепитав комісар.

Чоловіки презирнулися.

— Немає того, новенького, — мовив хтось із них.

— І справді, — погодився офіцер, — вас було четверо...

Всі кинулись шукати четвертого, проте марно. Новенький мов крізь землю провалився.

— Гаразд, досить, — зупинив цей вертеп комісар. — Як він виглядав, той ваш фантом?

— Поляк або жид, — задумливо відповів офіцер, — високого зросту. Не дурним здавався...

Вістович раптом завмер:

— Що іще ви помітили?

Офіцер вдруге стенив плечима.

— Більше нічого особливого...

— А руки? Звернули увагу на його руки?

— А-а-а... Так, так... Він мав перебитий палець, вказівний, здається... Сказав, що в армії прищемив, а лікар був п'яний в сра...

— Ви ідіот! — відчайдушно вигукнув комісар. — У вас під носом був Упир!

Офіцер розгублено закліпав очима.

— Хто, даруйте?..

— Ви не читаєте газет?

— Ні, вони брешуть.

— Все зрозуміло...

Вістович опанував себе і повільним кроком рушив у бік розпластаного покійника.

— Подзвоніть в Дирекцію поліції, — стомлено промовив він, — попросіть прибути сюди доктора Фельнера...

— Слухаюсь.

Комісар нахилився над трупом. Тюремна роба на ньому була розірвана, а на тілі виднілося безліч ножових ран... Почерк Упиря впізнавався одразу. Вістовичу пригадалась підказка вбивці — шахова тура, яка справді озна-

чала в'язницю. А ще останній сон Німанда, в якому смерть сталася в тісному замкнутому приміщенні. Авжеж, усе вказувало на наступний злочин...

Звісно, Вістович не шкодував за загиблим. Але йому несамовито жаль було втраченого свідка. Адже Тофіль, цілком імовірно, стикався з Упирем у Відні.

Та раптом комісар відчув, що підлога захиталася в нього під ногами. В руці покійника лежав складений папірець, і, розгорнувши його, Вістович побачив шматок мапи міста. Комісар упізнав обриси Стрийського парку і продовгуваті стрічки довколишніх вулиць. На одній з них убивця вивів чорнилом хрест. Це була вулиця Понінського, на якій жила Бейла...

Не кажучи ні слова, Вістович вибіг з в'язниці і вскочив у перший-ліпший фіакр.

— Жени! — крикнув він, мов не своїм голосом, візникові, назвавши адресу. — Зажени свою клячу, але будь там так швидко, як тільки можливо!..

Біля будинку Бейли комісар вискочив з фіакра й, опинившись біля дверей, тремтячою рукою натиснув на дзвінок. На щастя, служниця відчинила швидко.

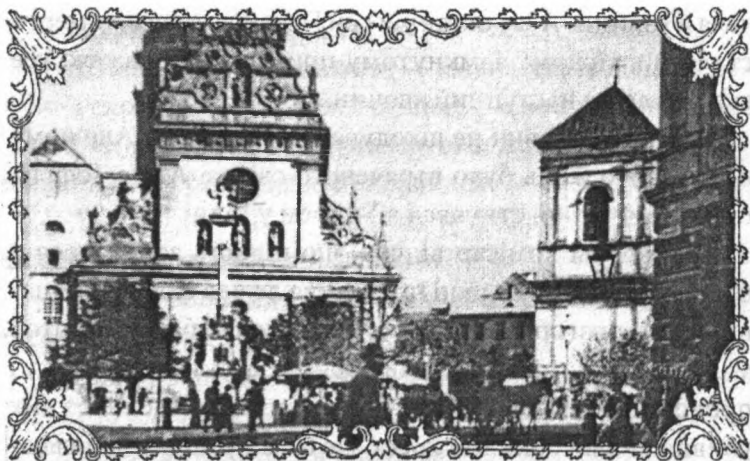
— Господиня вдома? — випалив комісар замість привітання.

— Так, — відповіла жінка.

Вістович зітхнув з полегшенням і витер хустиною спітніле чоло.

— Прошу заходити, — знову мовила служниця. — Я повідомлю про ваш візит.

— Не поспішайте, — усміхаючись сказав комісар. — Знаю, що прийшов без попередження... Тож чекатиму скільки завгодно.

ЛЬВІВ, 1 БЕРЕЗНЯ 1904 РОКУ

У вітальні задзвонив телефон. Вістович сіпнувся, як від уколу голкою, і потягнувся за слухавкою. За цю коротку мить, доки його рука сягнула апарата, він подумав, що Упир свого досяг. Уже третій день комісар боявся вийти з цього будинку і залишити Бейлу саму. Тільки звідки, чорт забирай, цей скурвисин знає про неї?

— Mówię Samkowski¹, — почув він у слухавці голос підлеглого.

— Слухаю, — насторожено відповів комісар.

— Сьогодні пан мусить прибути, комісаре, — коротко сказав той.

— Що сталося?

Ад'юнкт трохи помовчав, мов добираючи слова, а тоді мовив:

— Хтось відгукнувся на моє повідомлення в «Kurjerze Lwowskim».

Вістовичу перехопило подих.

— Домовлено про зустріч? — запитав він.

¹ Говорить Самковський (пол.).

— Так, сьогодні в полудень.

— Чудово, — зиркнувши на годинник, відповів комісар.

Залишалось іще достатньо часу.

— Коли пан прибуде? — запитав Самковський.

— За годину або й швидше...

— Одразу на *місце*? — Ад'юнкт зробив наголос на останньому слові, маючи на увазі орендоване три дні тому помешкання спеціально для цієї зустрічі.

— Так.

— Тоді до зустрічі, пане Вістовичу.

— Подзвоніть доктору Фройд. Сподіваюся, він ще у Львові.

Ад'юнкт помовчав.

— Самковський? — нервово гукнув комісар.

— Чи це обов'язково? — перепитав підлеглий.

— Ви чули, що я сказав! Подзвоніть доктору Фройд. Зустрінемося за годину в кав'ярні Шнайдера...

— Гаразд.

Вони поклали слухавки. Тепер комісарові слід було наважитись вийти звідси і залишити будинок та його мешканців без нагляду. Бейлі він наказав замкнути двері й за жодних обставин нікого не впускати. Вона тільки засміялась у відповідь, проте пообіцяла «бути слухняною». Про мапу, на якій Упир позначив її дім, жінка, звісно ж, не знала.

Доктор Фройд ще не повернувся до Відня. Ця справа так його зацікавила, що він вирішив залишитись у Львові ще на якийсь час. Прийшовши на зустріч першим, віденець докурював чергову сигару, сидючи за столиком, на якому була свіжа газета і філіжанка з залишком кави. Чоловік випромінював спокій і навіть безтурботність, тож комісар не міг йому не позаздрити.

— Виглядаєте кепсько, — сказав доктор Вістовичу, коли вони привітались. — Ця робота погано на вас впливає.

— Чого не скажеш про вас...

Підійшов Самковський.

— Капрал Шельонг на місці, — повідомив ад'юнкт і голодними очима зиркнув у бік свіжої випічки на вітрині. — Тобто Герман Каліш...

— Чудово, — Вістович витер піт з чола. — За півгодини зайдемо до помешкання через чорний хід.

— Вам не завадить трохи коньяку, пане комісар, — мовив Фройд. — Кажу вам як лікар...

Самковський просяяв. Він добре знав, що шеф ніколи не замовляє щось тільки собі.

— Може, ви й праві, — погодився Вістович і зробив знак кельнеру.

Той кивнув і подався виконувати замовлення.

— Як ваші успіхи в розслідуванні вбивства Німанда? — запитав Фройд, і комісар готовий був зненавидіти доктора за його спокійний тон, в якому більше було цікавості, аніж співпереживання.

— Загинув не лише він, — коротко відповів комісар.

— Звісно, звісно... Але його смерть, погодьтеся, більш ніж загадкова.

— Три дні тому було вбито вашого колегу-психіатра за ще загадковіших обставин, — перебив комісар.

— Он як? Не знав.

— Убивство сталося у в'язниці. І, схоже, Упир просто перевдягнувся у мундир охоронця.

— І ви мені не сказали?

Вістович з потаємною радістю помітив, що спокій цього чоловіка раптом розвіявся, мов сигарний дим.

— Ви не служите в поліції, докторе Фройде, — зауважив комісар. — Я не зобов'язаний тримати вас у курсі подій.

— Ваша правда, — відповів той, — однак сьогодні ви запросили мене на зустріч.

— На місці першого вбивства, яке вчинив Упир в Лемберзі, ми знайшли річ, що, ймовірно, належала вбивці... Це досить гарний складаний ніж, — сказав комісар.

Тепер він говорив спокійно, ніби вся витримка Фройда раптом перейшла йому.

— Пригадуючи ваш висновок щодо деяких схильностей Упира...

— Його любові до власних речей? — з цікавістю перепитав віденець.

— Саме так. Пригадуючи ваш висновок, ми вирішили дати оголошення в газету про знахідку. Мовляв, хтось випадково знайшов ножа і хоче його повернути власникові.

— І це дало результат?

— Клієнт відгукнувся. В полудень наш капрал, вдаючи із себе власника помешкання, яке винайняли для цього, зустрінеється з ним.

— Чудовий хід, — похвалив доктор. — І я вдячний за довіру. Але все ж, для чого вам зараз я?

Самковський також звернув увагу на шефа. В його погляді читалося те саме запитання.

— По-перше, вас настільки зацікавила ця справа, що ви прийняли рішення чекати у Львові на розв'язку, — мовив комісар.

— Ваша правда, — посміхнувся Фройд. — А по-друге?

— А по-друге, я хочу знати, як сьогодні поводитиметься Упир...

Запанувала мовчанка, під час якої кельнер приніс замовлений коньяк.

— Чого слід від нього чекати? — повторив комісар, коли той пішов.

— Такі передбачення — невдячна річ, — сказав доктор.

— Це ні до чого вас не зобов'язує.

— Крім того, галичани — це така етнічна група, що не піддається аналізу.

— Убивця — віденець, чорт забирай.

— Найпевніше, що віденець галицького походження.

— Гарзд, тоді даруйте за турботу...

— Стривайте.

Доктор Фройд зморщив чоло, мовби в голові його виник раптовий біль. Потім збив попіл до попільниці і промовив трохи стишеним голосом, ніби боявся, що його підслухають:

— Як на мене, комісаре, то його... особлива любов до власних речей могла виникнути внаслідок якої-небудь дитячої образи. Найпевніше, сексуального характеру. І цей ніж, ви вже даруйте за подробиці, для нього підсвідомо — символ чоловічності... Розумієте?

— Не зовсім.

— Гарзд, я спробую пояснити. Усе, що нас оточує, всі предмети довкола нас, сприймаються одночасно свідомістю і підсвідомістю. Свідомість трактує їх, спираючись на власний досвід. Скажімо, ось переді мною фаянсова філіжанка, і моя свідомість добре знає, що в ній приносять каву... У той же час підсвідомість наділяє цю річ певним значенням. Наприклад, філіжанка може осоціюватися з жінкою. Точніше, з жіночністю... Словом, кожен предмет, хоч і не обов'язково, може на підсвідомості викликати в нас дуже сильні переживання, яким подекуди важко дати раду. Найперше тому, що ми не розуміємо природи цих переживань. Їх розуміє тільки наша підсвідомість. Для неї кожен предмет — це символ.

— І навіть сигара? — в'їдливо запитав Самковський.

— Навіть сигара, — відповів доктор. — Хоч іноді вона означає лише мою шкідливу звичку курити, і тоді це лише сигара.

— То як щодо вбивці? — сказав Вістович.

— Гадаю, сьогодні він буде стримувати в собі агресію. Усім, хто матиме з ним справу, слід бути обережним. Зауважте, я кажу не про його страх, а саме про агресію.

— Якщо ним керуватиме лише агресія, то цей психопат нічим нас не здивує, — сказав комісар. — Нам із Самковським вже час, докторе Фроїде. Зробимо свою роботу, а тоді повернемося за цей столик. Гадаю, ще навіть разом пообідаємо.

Поліціанти підвелися і мовчки вийшли з кав'ярні. Підставне помешкання знаходилось на вулиці Собеського. З Академічної вони рушили на вулицю Валову, а далі, минувши вузький провулок, опинилися на місці. До помешкання підіймалися поволі, прислухаючись до кожного свого кроку. Вузькі сходи вивели комісара та його підлеглого до тісної комірчини, що знаходилась поруч помешкання. Тут уже чатувало двоє поліцейських, чиї нерухомі постаті виднілися в темному просторі. Привітавшись, Вістович припав оком до шпарини, крізь яку було видно простір сусідньої кімнати. Вбраний у цивільне капрал Шельонг поволі походжав з кутка в куток, мовби звикаючи до тимчасової ролі господаря. Між ним і тими, хто очікував у засідці, були лише тонкі двері. Підходив полудень.

— Сподіваюсь, той психопат пунктуальний, — прошепотів у темряві Самковський. — Тут дихати нічим.

Хтось із поліціантів зняв зброю із запобіжника.

— Стріляти тільки за наказом, — попередив комісар. — Тут місця, як в собачій буді. Ще перестріляємо один одного.

— Та він один, пане комісаре, — стиха відказав поліцейський. — Стріляти не доведеться. Скрутимо сучого сина в баранячий ріг. То я так, за давньою звичкою...

Минуло добрих двадцять хвилин, перш ніж у двері сусідньої кімнати хтось постукав. Капрал кашлянув у кулак, що було сигналом для інших, і подався відчиняти. За хвилину він заговорив з кимось і провів у кімнату високого візitera.

— Прошу сідати, — сказав капрал.

— Дякую, я не хотів би затримувати пана...

Чоловіки говорили польською.

— Пусте, я не поспішаю.

— Гляньте на ніж. Впізнаєте?

— Так, мій...

— Що ж, тоді забирайте.

— Чи можу запропонувати панові маленьку винагороду? — несподівано запитав візитер.

— О, не варто, — відповів капрал.

— Я наполягаю. Ця річ важлива для мене, і я вже думав, що загубив її назавжди.

— Ну коли так...

— Ось, візьміть.

Вістович крізь шпарку побачив, як той тицьнув поліцейському кілька складених купюр.

— Що ж, тепер бувайте, — попрощався візитер.

— Прошу пана, не в ті двері, — вигукнув капрал, побачивши, що гість попрямував просто до сховку, де сиділи поліціанти.

— Ой, даруйте, — перепросив той.

— Пора, — пошепки сказав комісар.

Першим вискочив Самковський з револьвером наготові, за ним решта.

— Поліцейська курво! — вигукнув візитер і щосили вдарив капрала в обличчя. Бідолаха відлетів, наче мішок з соломною, і вдарившись об стіну, поволі сповз по ній на підлогу. Тієї ж миті на прибулого кинулись двоє поліціан-

тів, синхронно, мов навчені мисливські пси, але той скинув їх із себе одним могутнім порухом руки.

— Вогонь! — вигукнув комісар, і вони з Самковським вистрілили.

Одна куля вп'ялася візитерові в плече, а інша застрягла у стіні. Зиркнувши на поліцейських хижим поглядом, чоловік, перш ніж залунали нові постріли, щосили стрибнув і всім тілом навалився на віконну шибу.

— Сучий син! — розпачливо вигукнув комісар, кидаючись до розбитого вікна.

Помешкання знаходилось усього на другому поверсі, а під ними була розкисла глина. Вістович встиг побачити, як чоловік, вправно перекинувшись через себе, щоб пом'якшити удар об землю, різко метнувся вбік. І наступна куля з браунінга Вістовича влучила в калюжу.

Самковський і решта поліціантів кинулись на вулицю. Проте той мов крізь землю провалився. Навіть за годину пошуків жодного сліду втікача не вдалося знайти.

— Не можу повірити, — сказав Вістович, — Упир був у нас в руках...

Ад'юнкт і решта мовчали, намагаючись привести до тями нокаутованого капрала. Можна було злитися скільки завгодно і на кого завгодно, але ситуації це б не змінило.

Повернувшись на Академічну, Вістович важко сів за свій стіл. Спершись на спинку стільця, він зажмурих очі і втиснув пальці в чоло. Десь глибоко в мозку зароджувався мерзенний біль.

За півгодини до кабінету зайшов Ріхард Штальман.

— Дозвольте, комісаре? — запитав віденець.

— Ви вже зайшли, пане шеф-інспекторе, — відповів той. — Хіба видно, щоб я був проти?

— Ви не в гуморі.

— Так, даруйте.

— Чув, що ви майже схопили Упіря.

— В тому й річ, що «майже схопили».

Вістович уже приготувався до докорів і повчань, але Штальман несподівано сказав геть інше:

— Однаково вам вдалося більше, ніж віденській поліції. Кажуть, ви навіть його поранили?

— Не думаю, що серйозно.

— Так чи інак, але я вам вдячний. Тепер, гадаю, він швидко опиниться в наших руках.

— Або ж заб'ється у якусь нору, мов звір, щоб зализати рани, і тоді знайти його буде ще важче.

— Ви праві, це хитра й обережна тварюка...

Витримавши паузу, Вістович звів на Штальмана запитальний погляд. Комісар чекав, доки віденець пояснить причину свого візиту.

— Хотів сказати, що ми виконали ваше прохання і склали список усіх пацієнтів покійного доктора Тофіля, — мовив шеф-інспектор, дістаючи з-під поли плаща невелику папку.

— Чудово, — ожив комісар, — давайте сюди.

— Проблема в тому, що прізвищ понад півсотні, а хвороби пацієнтів описані цими дурнуватими лікарськими термінами... Відверто кажучи, я ні біса не зрозумів, — сказав Штальман, кладучи папку перед Вістовичем.

Відкривши її, комісар розгортнув список. Від думки, що в ньому є ім'я убивці, за яким полює вся поліція Відня і Лемберга, залоскотало в шлунку.

— Не уявляю, як ви зможете виокремити того, хто нам потрібен, — сказав шеф-інспектор. — Можливо, запросити з Відня якого-небудь фахівця медичної справи?

— Не турбуйтеся, пане Штальмане, — раптом засяяв на обличчі Вістович. — Найкращий віденський фахівець, який може допомогти у цій справі, вже тут.

— Он як? — здивувався Штальман. — І хто ж це?

— Доктор Зигмунд Фройд. Гадаю, ви чули про нього.

— Так, чув. Якщо хочете, я поговорю з ним.

— З доктором? Навіщо?

— Попрошу його допомогти вам.

— Так сталося, що доктор Фройд уже залучений до цієї справи.

У шеф-інспектора від здивування відвисла щелепа.

— Справді? — перепитав він.

— Скажу більше: деякі висновки доктора нам добряче стали в пригоді, — додав комісар.

— Що ж, тоді я можу лише побажати вам успіху, пане Вістовичу... Бачу, що в своєму місті вам значно краще ведеться, аніж в холодному Данцигу.

— Не можу не погодитись.

На цих словах чоловіки попрощалися, і комісар знову заглибився у свої роздуми. Якесь далека думка бродила у його зболеній голові й все ніяк не могла дістатися назовні. Він подумав про вбивство у в'язниці, яке Упир вчинив хитро і нечувано нахабно. Так само як і в потязі, вбивши Німанда просто в нього під носом. Обидва ці злочини були спрямовані проти поліції, а точніше, проти нього, оскільки і Німанд, і Тофіль так чи інак були причетні до розслідування.

Вістович запалив цигарку, відчуючи, що бажана думка от-от вирине на поверхню... Що пов'язувало ці два вбивства, окрім нахабності й по-диявольськи точного розрахунку? Якщо для того, щоб проникнути до в'язниці, Упир перевдягся охоронцем, то для того, щоб уколошкати Німанда, йому слід було б... Одягнутися кондуктором, чорт забирай!

Не в змозі всидіти на місці, комісар схопився на ноги, одразу відчувши, як у скронях його запульсував гострий

біль. Авжеж, найкращий спосіб замаскуватись — це видати себе за звичайного службовця, який найменш викличе інтерес у поліції.

Вістович зазирнув до шухляди у своєму столі, де мала бути мазь від болю в голові. Втім, там її не знайшлося... Щиросердно вилаявшись, комісар знову вмостився на стільці й запалив свою чергову цигарку. Доведеться терпіти або йти до аптеки. Поки що він обрав перше.

Невдовзі до кабінету повернувся й Самковський, втомлений і зім'ятий, як гончий пес. Не кажучи ні слова, він зняв пальто і поплентався до свого столу.

— У вас є свіжа газета? — несподівано запитав у нього комісар.

Ад'юнкт кивнув головою.

— Передивіться репертуари наших театрів, — сказав Вістович.

Підлеглий зиркнув на шефа як на божевільного.

— Передивіться, кажу вам, — повторив той. — Я б і сам це зробив, але шалено болить голова.

— Хочете піти на виставу? — іронічно зауважив Самковський.

— Так, цікавить антична драматургія...

Самковський сердито розгорнув «Діло» на останній сторінці.

— Фредро, Фредро, Фредро... Шекспір, Софокл... — промимрив ад'юнкт.

— Софокл? — перепитав комісар, миттю опинившись біля нього. — Дайте сюди!.. Це ж треба... Гастролі віденського театру «Камершпіль»... у приміщенні Нового театру у Львові... Серед вистав, зокрема, «Даная» Софокла... Хай йому чорт, Самковський! Ми йдемо до театру!

Між тим ад'юнкт скривився так, ніби щойно розбив тухле яйце.

— Прошу пана, з дитинства ненавиджу всю цю митецьку чортівню і тамтешніх розмальованих психів на сцені, — мовив він.

— Дарма, Самковський, дарма... — комісар згадав про біль і потягнувся до холодної склянки з водою, щоб прикласти її до чола. — Театр не люблять тільки ті, хто боїться зазирнути правді в вічі і побачити в них себе. Але майте спокій. Ми підемо не на виставу. Окрім того...

Вістович раптом замислився.

— Окрім того, Самковський, відправте, будь ласка, ось цю папку доктору Фройд, — продовжив він за мить. — Це список віденських пацієнтів покійного Тофіля. Серед них, як я сподіваюся, є і наш Упир.

Ад'юнкт взяв папку до рук з неприхованим хвилюванням і якоюсь поліцейською жадібністю.

— І будьте ласкаві, — додав Вістович, — попросіть пана Фрейда не зволікати з цим.

— Гаразд.

Самковський одягся і знову вийшов з кабінету.

— О шостій вечора, не пізніше, прошу бути тут, — гукнув шеф йому вслід.

Вістович, зрештою, також не затримався надовго в кабінеті. За чверть години, вийшовши з будинку Дирекції поліції, він подався до площі Бернардінів, де в аптеці «Під Угорською Корonoю» придбав собі нарешті мазь від болю в голові. Помастивши одразу ж нею скроні, Вістович посидів з півгодини в аптечній почекальні, доки біль не почав стихати, а потім і зовсім ущух. Господар аптеки приніс йому склянку з м'ятною настоянкою, після якої комісару полегшало остаточно і навіть втома почала зникати.

Від аптеки Вістович подався на вулицю Карла Людвіга, де зайшов до кнайпи «Мельпомена», в якій збиралися тутешні театralи. Тут, як завжди, було весело й гамірно.

Здавалось, тутешній світ існує сам по собі, незалежно від зовнішнього. І навіть якби за вікном настав Апокаліпсис, тут однаково звучали б фортеп'янні акорди, цигарковий дим так само ліниво тягнувся б кудись у напрямку стелі, а захмеліла публіка невтомно б обговорювала театральні плітки і новини. Цих яскравих і талановитих людей цікавили тільки вони самі.

Вістович неквапно підійшов до шинквасу. Господар, лисуватий усміхнений бородань, приязно з ним привітався і запитав, як ся має пан комісар. Вістович знав його ще відтоді, як у «Мельпомені» часто бувала його колишня дружина-актриса. І навіть якщо її не було серед відвідувачів, цей чоловік усе одно міг сказати комісару, де вона. А найголовніше — з ким.

— Дякую, Сташку, все в мене непогано, — відповів Вістович, а тоді замовив собі келишок горілки і м'ясних кнедлів.

Після пережитого за сьогодні все це здалося йому божественним нектаром, і він повторив замовлення.

— Пан комісар часом не у *справі* якій? — обережно поцікавився господар.

— Сучий ти сину, Сташку, — реготнув Вістович: — В мене що, на чолі це написано?

— Я надто давно знаю пана комісара, — з усмішкою відповів той, вочевидь анітрохи не образившись на «сучого сина».

— Твоя правда. Давно...

Вістович перехилив чарку.

— Про дружину панську дещо знаю... — почав той.

— Курва твоя мати! Чи я запитував щось про неї?..

Навіть Сташко не сподівався від свого частого гостя такої раптової люті.

— Прошу вибачення... Я думав, як завжди...

— Налий ще.

— Звісно. З приємністю, пане комісар. Панові, як звичайно, кожна третя чарка задарма...

Вістович криво усміхнувся і подумав, що якби тут був Самковський, то вже б сяяв від щастя. В його підлеглого ще ніколи не було достатньо грошей на випивку.

— То як там вона?.. — врешті запитав комісар, якраз після третьої, дармової, чарки.

— Хто, прошу пана? — уточнив про всяк випадок Сташко.

— Анна...

— А-а-а, панська дружина, — господар відклав убік рахівницю, за якою вже заходився працювати, і сперся ліктями на шинквас. — Кажуть, незле, незле... Отримала гарну роль в Берліні.

— Он як, — хмикнув Вістович, — тепер уже Берлін... А що за роль?

— Кажуть, Медеї...

— Це ж треба... Зрештою, Анну завжди вабила античність...

Тим часом перед Вістовичем знову з'явилася повна чарка.

— Медея, кур-р-р-ва... — повторив він, спровадивши горілку в утробу.

Врешті, опам'ятавшись, Вістович знову підкликав до себе господаря і заговорив власне про те, для чого сюди прийшов.

— А скажи мені таку річ, Сташку, — вже п'януватим голосом мовив комісар, — були тут уже віденці? Ті, що на гастролях у Львові?..

— Театр «Камершпіль», пан має на увазі?

— Тихо, не галасуй... — шикнув на нього Вістович. — Так, я про них... У Львові, думаю, не може гастролювати

одночасно два столичних театри. Вони б тут, курва, не помістилися...

— Ваша правда, пане комісарє, — згодився з таким судженням господар. — Бували... Власне, директор «Камершпілю» у пана за спиною.

— За спиною, кажеш?..

Комісар озирнувся. За найближчим до нього столиком справді цмулив пиво якийсь дивакуватий суб'єкт.

— Оце він? — перепитав поліціант.

— Він, — кивнув Сташко, — пан Герхард фон Зорц...

— Чудово...

Комісар відірвався від шинквасу і подався прямісінько до театрала.

— Вітаю вас, добродію, — промовив Вістович, опинившись біля нього.

— Вітаю, — відповів директор театру, звівши на комісара знудьгований погляд. — Чим можу бути корисний?

— Мене звати Адам Вістович, я з поліції Лемберга, — представився комісар. — Вам доведеться мені допомогти, пане директорє.

— Гарзд, кажіть...

— Ми можемо вийти з вами на вулицю?

— Я, щиро кажучи, й тут почуваюся непогано, — де-що знервовано відповів Зорц.

— На вулиці почуватиметесь іще краще, — не вгавав Вістович.

— Що за маячня, добродію? Дайте мені спокій. Нікуди я з вами не піду. Тим більше що ви, здається, трохи перебрали...

— Підете, — впевнено відповів комісар, і той, хто добре його знав, відчув би в цю мить недобре.

Однак Зорц, на свою біду, бачив Вістовича вперше. Більше того, він сам пив не перший уже кухоль за вечір,

тож, спокійно глянувши на поліцейського, порадив йому йти під три чорти і залишити його в спокої. Втім, комісар, здавалось, тільки цього й чекав. Зненацька вхопивши театрала за комір, він поволік його до виходу і навіть спробував відкрити двері його лисуватою головою, але вчасно згадав, що вони відчиняються досередини. Зорц незчувся, як опинився на вулиці, сидючи на хіднику одразу поруч вуличної лавки.

— Що ви собі дозволяєте, чорт забирай? — обурився він.

Проте голос його тремтів і якимось по-хлопчачому зривався.

— Мені шкода, що довелося так з вами вчинити, — відповів комісар. — Але у вас не було жодного бажання розмовляти зі мною.

— На моєму місці у вас би також його не було, — буркнув Зорц, підводячись з холодної долівки. — То якого дідька вам треба?

— Мене цікавить одна з вистав, яку ви привезли до Львова, — закурюючи сказав Вістович.

— О, любите мистецтво... — іронічно зауважив директор театру. — Ви, може, тутешній театральний критик?

— Не блазнюйте.

— Гаразд, гаразд, — поспішив сказати Зорц, вже вичивши запальну вдачу свого співрозмовника. — То про яку виставу йдеться?

— Про «Данаю» Софокла.

— Чудова вистава. Рекомендую. Можу виписати вам запрошення. Граємо завтра...

— Я б охочіше потрапив на репетицію.

— Репетиція сьогодні.

— О котрій?

— За дві години, о сьомій.

— Чудово.

Комісар на хвилину задумався.

— Мені треба потрапити за лаштунки, пане Зорце, — сказав він після цього, — або ж якнайближче до сцени.

— Хочете спробувати свої сили? — щиро здивувався той. — Обіцяю пошукати для вас роль...

— Не верзійте дурниць, — відрубав комісар. — Я буду не сам, зі мною ще прийде мій колега. Треба, щоб хтось непомітно нас провів.

— Гаразд, — погодився Зорц, — сам вас і проведу... Але можу я запитати, навіщо?

— Шукаємо одного чоловіка, — пояснив Вістович, — високого на зріст, худорлявого, але надзвичайно дужого. На правій руці в нього травмований палець...

— Дуже схоже на Шимона Шнітке, — з раптовим інтересом промовив театрал. — Ви досить добре його описали.

— Хто він? Актор?

— Ні, звичайний монтувальник. Працівник сцени, обов'язок якого збирати й розбирати важкі декорації.

— Дивно... Він тутешній?

— Ні, приїхав із нами з Австрії.

— Але, судячи з імені, поляк?

— Так з походження...

— От він нам і треба.

— Але що він скоїв?

— Страшні речі, пане Зорце... І, знаєте, що? — додав раптом комісар. — До сьомої ви залишитеся зі мною.

— Якого дідька? — запротестував той. — Мені набридло ваше товариство!

— Стуліть пельку.

— Я пожаліюсь президенту міста. Ви ще пошкодуєте!

— Я сказав, стуліть пельку. Вважайте, що вас заарештовано. Ходімо.

— Куди?

— Познайомлю вас зі своїм колегою, ад'юнктом концептовим Самковським. Дуже приємний молодий чоловік, скажу вам...

— Якщо такий самий, як ви, то краще не треба.

— Значно люб'язніший.

— Це вселяє надію.

— Йдемо он тим провулком, якщо ваша ласка... Нам на Академічну.

Чоловіки вийшли на площу Ринок, а звідтіля рушили до Дирекції поліції. Хміль потроху вивітрювався з голови Вістовича, і він починав усвідомлювати, що вчинив досить брутально з цим чоловіком, проте шляху назад уже не було.

Самковський прийшов рівно о шостій, як і було йому наказано. З подивом глянувши на дещо зім'ятого віденського театрала, він повідомив Вістовичу, що папку з документами передав куди слід (тобто докторові Фройд) і там обіцяли дати з ними раду якнайшвидше. Вістович відкликав його вбік.

— Я знаю, де може бути Упир, Самковський, — сказав він.

Від комісара добряче несло алкоголем, проте підлеглого це не насторожило.

— Справді? — перепитав він. — І де ж?

— В театрі, — мовив шеф. — Я натякнув вам про це вдень. Наш Упир використав грим і костюми звідти, аби пошити нас в дурні...

— Отже, допомога пана Фрейда нам більше не потрібна? — перепитав Самковський, вочевидь шкодуючи про витрачені зусилля.

— Ні, чому ж. Гадаю, його висновок ще знадобиться. Як додатковий доказ, скажімо, — відповів Вістович.

— Ну що ж...

— Але є одна обставина, Самковський, — продовжив комісар.

— Яка ж?

— До театру ми не зможемо підтягнути більше нікого з поліцейських. По-перше, зараз немає вільних, а по-друге, це може викликати підозру... Мусимо брати Упи-ря вдвох.

Самковський тільки криво усміхнувся.

— Nie ma sprawy, szefie¹, — коротко відповів він.

Безперечно, відважність була одна з його найкращих і найпотаємніших рис характеру, якої, на перший погляд, годі було від нього сподіватись, і комісар несподівано відчув вдячність до свого підлеглого. Цей чоловік міг драгувати його у повсякденній службі, але в критичних ситуаціях не підводив.

О пів на сьому Вістович, Самковський та Герхард фон Зорц вийшли з будинку Дирекції і знову подалися в бік Нового театру.

— Ви пам'ятаєте, що він поранений? — тихо запитав підлеглого комісар, коли вони були вже майже на місці.

— Так, — коротко відповів той, стримуючи при цьому хвилювання. — Але, наскільки пригадую, поранений легко...

— Кілька годин тому я бачив його на роботі, — встряв у розмову директор «Камершпілю».

— Неймовірно, — сказав Вістович, — після *такого* він спокійнісінько повернувся до виконання своїх обов'язків по службі.

— Нам сюди, — Зорц зупинився біля невеликих дверей.

За ними виявились сходи, які вели кудись донизу, здавалось, аж до самої підземної річки, що протікала під театром.

¹ Нема проблем, шефе (пол.).

— Коридор досить сирий, — знову озвався директор, ведучи їх за собою.

Голос його відбився від стін численним відлунням.

— Але так ми вийдемо одразу в комірчину, в якій сидять монтувальники, — додав він.

Електричне світло в цьому коридорі миготіло, як морський маяк, вочевидь з останніх сил опираючись волозі й сирості. Раптом двері, крізь які вони сюди зайшли, лунко зачинились, а позаду них залунали чийсь обережні кроки.

— Що за чортівня? — злякано вимовив Зорц. — Хто там?

Проте відповіді не було.

— Може, протягом зачинило? — припустив Самковський.

— Навряд...

Кроки залунали знову. Цього разу вже ближче. Складалося враження, що до них скрадається привид.

— Це чийсь хворі жарти, — тремтячим голосом проказав директор. — Ходімо назад...

— Ні, йдемо, куди йшли, — заперечив Вістович.

— Робіть, що хочете, — істерично мовив Зорц. — Я далі не піду...

— Підете. Я вас примушу, чорт забирай...

Раптом директор закричав. Продовгувата тінь виросла, мов нізвідки, і розповзлася по стіні. Услід за цим хтось кинувся на Вістовича і звалив його з ніг. Комісар устиг побачити над собою лезо велетенського ножа, але вже наступної миті grimнув постріл. Ніж затремтів і впав на кам'яну підлогу.

Стріляв Самковський. І хоч він мав паскудний зір, але завдяки короткій відстані, на щастя для Вістовича, не схибив.

ЛЬВІВ, 3 БЕРЕЗНЯ 1904 РОКУ

В кабінеті директора львівської поліції Вільгельма Шехтеля смерділо цигарковим димом і панувала напів-темрява. Було ще не так пізно, але за вікном от-от мала початися буря, і небо затягло важкими свинцевими хмарами. Окрім самого директора, в кабінеті знаходилися ще двоє чоловіків: комісар Вістович і шеф-інспектор поліції Відня Ріхард Штальман. Жоден з них не перебував у доброму гуморі, хоча новини, загалом, були непогані.

— Столичні газети вже написали, що в Лемберзі ад'юнкт поліції застрілив серійного вбивцю, якого називали Ун-ирем, — сказав Штальман.

— Так, я клопотатиму про хорошу премію для Самковського, — мовив Шехтель. — Але тільки для нього...

З цими словами він виразно глянув на Вістовича.

— І все ж я хочу зазначити, що саме завдяки зусиллям комісара вдалося вийти на слід, а потім і пристрілити цього Шимона Шнітке, — сказав Штальман. — Цього не вдалося зробити найкращим віденським поліцейським.

— На вашого дорогого Вістовича надійшла скарга на ім'я президента міста, — відрубав Шехтель. — Здогадуєтесь, від кого, пане комісарє?

Вістович кивнув.

— Очевидно від пана Зорца, директора «Камершпілю», — сказав він.

— Блискуче! — іронічно похвалив його Шехтель. — То, може, знаєте, як тепер нам вилізти з цього лайна?

— Гадки не маю, пане директоре, — чесно зізнався комісар.

— Невже з цим театралом неможливо було повестись інакше, не так грубо?

— На той момент мені це здалось єдиним способом надати рух справі...

— Дідько б вас узяв.

— Так чи інакше, але розслідування завершено, — підсумував Штальман, зводячись з місця. — Пане Вістовичу, якщо вас не оцінять належним чином в рідному Лемберзі, матиму честь запросити до Відня...

Шеф-інспектор кинув іронічний погляд у бік Шехтеля. Схоже, добрі стосунки між цими двома в цю мить зіпсувались остаточно.

— Я лишень проти тих методів, якими послуговується іноді комісар, — поспіхом сказав Шехтель. — Вони неприйнятні для імперської поліції. Ясна річ, це всього лишень особливість характеру пана Вістовича, але вона подекуди дорого нам коштує.

Директор витер піт з чола, але так енергійно, мовби прагнув протерти в ньому діру.

— Попри те, — продовжив він, — успішне закінчення такої справи — це, без сумніву, знаменна подія. Хоч попереду ще довга слідча тяганина... Так чи інак, пане Штальмане, свої кадри ми також цінуємо.

— От і чудово, — віденець рушив до дверей. — Усього найкращого, панове!

Щойно той вийшов, запанувала незручна мовчанка. Директор врешті кахикнув, прочищаючи горло.

— Гаразд, дамо якось раду з цим театралом, — мовив він. — Головне, щоб газети більше писали про вбитого Упиря, аніж про брутальність львівської поліції.

— Я можу йти? — запитав Вістович.

— Ідіть.

Залишивши кабінет шефа, комісар вийшов з будинку на вулицю. Тут, одразу за масивними дверима, майже всі поліціанти завжди зупинялися «на перекур». Курили, щоб налаштуватись на роботу вранці, або насолоджувались таким чином закінченням своєї зміни. Іноді зупинялися тут і посеред дня. Це місце, біля здоровенної урни, вщерть заповненої недопалками, рідко хто минав просто так. Вістович не був винятком. Діставши цигарку, він запхнув її до рота і з приємністю присмалив інший її край вогнем від сірника. Здавалось, цей чоловік мовчки насолоджується нікотином і десь потайки смакує славу, уявляючи заголовки віденських газет зі своїм фото. Справа львівського Упиря, яку в цю мить з полегшенням закривали в тутешній Дирекції поліції, щоб до вечора скласти чіткий рапорт і відправити його у Відень, мала б принести йому таке довгождане підвищення по службі, яке щоразу відтерміновувалось через паскудну характеристику від начальства. Словом, на душі в комісара Вістовича мало б бути по-весняному сонячно й радісно... Проте всередині цього чоловіка вирувало пекло.

Не докуривши, він нервово загасив цигарку і жбурнув її у тютюновий могильник всередині урни. Після цього підняв комір плаща й швидким кроком подався на

Личаківську. Тут, у будинку під номером 7, винаймав помешкання доктор Фройд.

Вістович застав його, коли психіатр неквапно перебирав свої книжки й записи, а в сусідній кімнаті служниця пакувала валізи. Львівські лекції доктора Фройда закінчились, і вже кілька днів ніщо його тут не тримало.

— Дозвольте, пане докторе? — обережно запитав поліцейський біля прочинених дверей.

— А, пане Вістовичу, — посміхнувся той, — заходьте, заходьте... Даруйте, в мене тут розгардіяш. Збираюся повертатись до Відня... Чим завдячую вашому візиту?

— Власне, хотів попросити вас залишитись, — мовив поліцейський і пильно подивився на доктора. — Якщо це, звісно, можливо.

Доктор Фройд відклав книгу, яку тримав у руках, і, підійшовши до дверей, щільно їх зачинив.

— Поясніть, — коротко сказав він.

— Тут насправді нічого пояснювати, — мовив комісар. — Ви не гірше за мене знаєте, що Упир досі живий і от-от почне вбивати знову.

— Газети й поліція кажуть інше.

— Чорт забирай, пане Фройте! Газети і поліція кажуть те, що від них хочуть почути... — не витримав комісар. — Того Шимона Шнітке, що його застрелив Самковський, не було в списку, який я вам передав, правда ж?

— Правда.

— Додам, що рани на тілі усіх жертв однакові, — вів далі Вістович, — але ширина їх не збігається з шириною леза ножа, який визнано знаряддям убивства. Того самого, яким псевдо-Упир ледь не прикінчив мене... І таких дрібниць багато.

— Гаразд. Але що потрібно від мене? — після паузи запитав Фройд.

— Я переконаний, що убивця пов'язаний з театром. Оцим віденським «Камершпілем», — відповів комісар. — Це може дати нам суттєві дані про нього, а значить, і допоможе впіймати цього скурвисина.

— Можливо, можливо... — доктор рефлекторно потягнувся до свого портсигара. — А в чому ж тоді проблема?

— В тому, що я через свою необережність зіпсував стосунки з директором «Камершпілю», Герхардом фон Зорцем, — пояснив Вістович. — Боюся, вдруге він не погодиться на розмову зі мною. Хіба під прицілом револьвера...

— То що ж усе-таки вимагається від мене? — перепитав Фройд.

— Чи можете поговорити з ним самі? Адже ви, докторе, чудово знаєте цю справу. Крім того, вивчили список віденських пацієнтів мертвого Тофіля, серед яких є вбивця. Спробуйте зіставити їх з розповідями директора театру. Нехай опише усіх своїх акторів, гримерів, костюмерів... Ще там чортзна-кого...

— Гаразд, я зрозумів, — сказав нарешті Фройд. — Тобто не надто розумію, чому мав би це робити, але нехай.

— Лишилося тільки двоє людей, які знають, що Упир живий, — це ви і я, — мовив комісар. — Мій помічник упевнений, що пристрелив цього скурвисина, і ніщо не переконає його в іншому. А між тим, ця падлюка вже, мабуть, планує наступне вбивство.

Доктор Фройд знову підійшов до дверей кімнати і, прочинивши їх, гукнув служниці:

— Дорога моя, розпакуйте назад наші валізи. Ми залишимося в цьому прекрасному місті ще на якийсь час.

І, повернувшись до Вістовича, додав:

— Сьогодні я зустрінусь із цим добродієм і одразу ж після цього вам зателефоную.

— Чекатиму, — відповів комісар, уже збираючись іти.

— Хвилинку, — зупинив його доктор. — Я не сказав вам про одну річ, але тільки тому, що забув.

Він відчинив шухляду стола й дістав звідти грубого записника.

— Це щоденник Німанда, в якому той, зокрема, описував свої сни. Хоч не лише... Він дав його мені незадовго до смерті. Почитайте, можливо, деякі речі видадуться вам цікавими...

Комісар узяв щоденника, і на цьому вони попрощалися. Вийшовши з дому Фройда, Вістович подався в кав'ярню Шнайдера, де, замовивши вечерю, узявся гортати списані дрібним невротичним почерком сторінки. Спершу важко було при звичаїтись до манери письма Німанда й німецького тексту, але згодом йому таки вдалося досить добре розуміти зміст.

«20 лютого 1904 року. Відень, — писав Німанд в одній зі своїх нотаток, — сьогодні снилося, що тікаю від убивці через густий парк. Раптом помітив, що між деревами в'ється полотно залізниці, присипане щебенем. Я спробував перестрибнути колію, але натомість зачепився ногою за каміння і впав, боляче забившись. Попри біль, слід було негайно підійматись і бігти далі, оскільки швидкі кроки переслідувача вже чулися за моєю спиною. І я знав, що він бажає моєї смерті. Мені бракувало дихання, а все, що зривалося з вуст, тільки коротка фраза, схожа на передсмертний хрип:

— Ich habe Angst, ich habe Angst...

Врешті парк закінчився, і почалася брукована вулиця. Бігти стало трохи легше, але й кроки за спиною почулися ближче. І я побачив перед собою білий будинок, і мені вдалось, що там моє спасіння. Переметнувшись через огорожу, я підбіг до дверей і щосили почав гам-

селити в них кулаком, благаючи мене впустити. Втім, двері виявились незамкненими, і я увірвався у просторий передпокій, завбачливо замкнувши їх за собою. З передпокою я потрапив у вітальню, але від того, що там побачив, з горла вирвався несамопитий крик. Мій переслідувач якимось чином опинився тут раніше, але тепер йому було вже не до мене. З тваринним риком цей негідник розривав одяг на якійсь бідолашній жінці, а коли вона була вже зовсім оголеною, заходився щосили її лупцювати, аж доки та не зомліла. Все нутро моє поривалося вперед, щоб захистити бідолаху, проте холодний липкий страх скував мої рухи, і я не міг й кроку ступити. Між тим, не даючи їй прийти до тями, цей мерзотник заходився гвалтувати свою жертву, поволі й неквапно, насолоджуючись кожним своїм бридким рухом. Він робив це нескінченно довго. Все відбувалося в мене на очах, і я ладен був померти від сорому й безсилля. Врешті, цей звір востаннє загарчав і, затремтівши, відірвався від своєї жертви. Та найстрашніше було попереду: в його руках зблиснув велетенський ніж, і він замахнувся ним на свою згвалтовану жертву, проте безжальні й смертельні удари я відчув на собі... Він убивав мене, як і кожної ночі.

На цьому сон обірвався. Я розплющив очі. Був ще один холодний ранок...»

Дочитавши, Вістович не втримався і замовив випивку. Як виявилось, таке читати непросто було навіть бувалому комісару поліції. Ще один запис Німанд зробив уже в Лемберзі. Вбивця переслідував його тепер уздовж якогось сирого підземелля, а під ногами текла смердюча вода і сновигали щури. Коли втікачеві забракло сили, він ухопився руками за стіну, проте вона виявилась сирою і слизькою. Долоні безпомічно ковзнули по ній, і Німанд упав на долівку, де щури миттю наки-

нулись на нього і почали несамовито терзати. Ці тварюки були величезні, як пси. І розривали його плоть із псячим завзяттям...

Кельнер приніс випивку, і комісар одразу перехилив цілу склянку. Здогадливий офіціант миттю замінив її на повну.

Лише один запис в щоденнику Німанда не стосувався його снів і вбивства. В цьому записі йшлося якраз про протилежні речі:

25 лютого 1904 року, Лемберг.

«Вкотре згадую свій візит до доктора Фрейда у Відні і його пораду... Перш ніж знайти пана Фрейда тут, у цьому місті, я таки нею скористався. Він радив мені вгамувати первісні бажання, які прориваються у свідомість звідкілясь із нашого нутра. За переконанням доктора, мені бракує відчуття володіння жінкою і сексуального задоволення. Звідси й моя проблема з нічними кошмарами, в яких мене вбивають... А насправді, за його словами, мені бракує контактів з жіночою статтю. Гостро бракує... Тут слово «гостро» надзвичайно доречне, бо в моїх кошмарах мене вбивають саме ножем.

Що ж, певну рацію доктор Фрейд таки мав. Принаймні одну ніч після цього я спав спокійно. І хай йому чорт, саме це було дечим божественним...

Зрештою, якщо переді мною мій щоденник, то я маю цілковите право описати це на його сторінках. Щоб якось закарбувати свої несамовито солодкі переживання, як ото часом фіксують щасливі миті в салоні фотографа. Тим більше що спожита добра тутешня горілка додає мені сміливості.

Отож, мою львівську коханку звали Розою. Вона була єврейкою, втім неохоче говорила про своє походження. Мовляв, через надто розкуту поведінку єврейські старій-

шини та й власні батьки від неї відцуралися. Роза, однак, не була повією, а наймалася прибирати помешкання, шити або готувати обіди всюди, де цього потребували. Час від часу, коли з роботою було геть скрутно, дівчина прямувала до кав'ярні, де підсідала до якогось пристойного на вигляд чоловіка і розпитувала про життя. Той, якщо був не від того, аби поговорити, замовляв їй вечерю і навіть давав із собою грошей. Часто на цьому й закінчувалось, але якщо чоловік потребував більшого, то що ж... Доводилося йти з ним і до ліжка.

Мені вона запропонувала це сама. Я незчувся, як ми вже були в моєму львівському помешканні, і я тримав її гаряче оголене тіло у своїх обіймах. Спіймавши погляд Рози, зрозумів, що очі її питають в мене, чого я хочу. Або ж намагаються вгадати мої бажання. І таки вгадали... Її нетерплячі пальчики торкнулися мене там, де зазвичай не торкаються жінки, вважаючи це непристойним. Потім зарухалися в повільному ритмі, ледь тримаючи мою затверділу плоть. А ці її очі, в яких почали з'являтися грайливі бісики, все дивилися на мене, слідкуючи за тим, чи подобається мені ця гра. І вона подобалась... Вона довела мене до блаженства, а потім захотіла отримати його сама і все розпочала знову. Врешті, я, не тямлячись від щастя, застогнав удруге, цього разу міцно притиснувшись до неї, а вона слухала мій стогін, притуливши мою голову до своїх розкішних персів...

І ось тепер, два дні по тому, я млію від спогадів про неї. Я досі відчуваю дотик її рук, мовби від нашої зустрічі минуло не більше години...

Вранці Роза одяглася і мовчки вийшла, навіть не попрощавшись. Не зважаючи на мене і мої слова, наче я був невидимим і німим. Якби ж я міг зустріти її вдруге, то

вже б не відпустив. Ця шалениця стала моїм спасінням на добу. А мені хотілоя спасіння на все життя...»

Від читання комісара відірвав кельнер:

— Прошу вибачення, пане комісарє, вас до телефону.

— Мене? До телефону? Тут?

Офіціант кивнув.

— Хто?

Той виразно знизав плечима.

— Пан з того боку говорив німецькою.

— Он як? — встаючи, мовив комісар.

Вістович підійшов до апарата і підніс до вуха слухавку.

— Слухаю, — видихнув він.

— Панє Вістовичу? — перепитав з того боку голос Фройда.

— Так, пане докторє. А як ви дізнались, що я тут?

— В Дирекції пояснили, що, окрім роботи, ви можете бути хіба що в улюбленій кнайпі.

— Падлюки.

— Що, даруйте?

— Нічого. Маєте новини, пане Фройдє?

— Так, щоправда, не надто приємні для вас. Директор «Камершпілю» відмовився говорити зі мною.

— Чому ж?

— Пояснив, що хотів би зустрічі з вами.

Вістович здивовано замовк.

— Комісарє! — знервовано гукнув його психіатр. — Я не маю часу на гру в мовчанку!

— Так, так... Кхм... А чим він пояснив свою вимогу?

— Гадки не маю. Але тепер уже я чекатиму на результат вашої з ним бесіди. Сходіть сьогодні до театру. О сьомій вони грають «Данаю».

Від цієї назви Вістовича пересмикнуло. Окрім того, він відчував, що знову трохи перебрав алкоголю, а отже, розмова й цього разу може не вдатися. Втім, подітися було нікуди. До сьомої лишалося якихось півгодини, а значить, він мусив поспішати. Розрахувавшись, комісар вийшов на вулицю й на повні груди вдихнув свіжого повітря. Свідомість потроху почала тверезішати, і він уже впевнено закрокував у бік Нового театру.

Директор несподівано приязно зустрів свого недавнього кривдника і запросив до приміщення, що тимчасово слугувало йому кабінетом.

— Як ваші справи, пане комісаре? — запитав Зорц, вказавши тому на крісло.

— Дякую, непогано, — сідаючи відповів поліціант.

— Не бажаєте подивитися виставу? — запропонував директор.

— Можливо, пізніше... Пане Зорце, я власне хотів перепросити за свою поведінку тоді, — сказав комісар, і йому ці слова коштували титанічних зусиль. — Зазвичай поліція Лемберга значно...

— Пусте, — махнув той рукою, — маленьке непорозуміння, не більше.

— Але ж ви поскаржились президенту міста, — зазначив Вістович.

— Я відкличу свою скаргу, і ви більше не матимете проблем, — мовив Зорц.

— Що ж, буду вдячний.

— Однак... Пане Вістовичу.

Це було сказано якимось дивним глибоким голосом, мовби всередині цього чоловіка жив іще хтось. Комісар звів на нього здивований погляд. Виглядав директор «Камершпілю» також по-іншому: обличчя злегка почервоніло, губи були міцно стиснуті, а очі, навпаки, розширились.

— Однак, пане Вістовичу, — повторив Зорц, — ви мали тоді підстави для такої поведінки, і, кажучи чесно, за певних обставин я навіть був би не проти деяких грубощів...

— Що ви в дідька верзете? — здивувався комісар.

— Верзу?.. Але ж мені здалося, що ви... відчули те, що і я... що ви такий самий, як я...

— Такий самий, як ти?..

Вістович врешті зрозумів, про що йшлося.

— Ах ти, гівняний педалю! — з огидою промовив він. — Так ось якого хріна ти мене сюди запросив!

— Благаю вас, пане Вістовичу, — заскавулів Зорц, — не кажіть нікому про це...

— Як ти міг подумати, що я такий самий?

— Цей блиск в очах... Він здався мені знайомим.

— Це через алкоголь, збоченцю!

— Благаю вас, тихше...

— Тепер ти скажеш усе, що мені потрібно, — видихнув нарешті комісар.

— В обмін на те, що ви збережете мою маленьку таємницю, — з нахабністю мовив директор.

— Заткайся...

Вістович, проте, і сам замовк, хвилину прислухаючись до віддалених звуків, що долинали сюди зі сцени.

— Ти добре знав того вбитого Шимона Шнітке? — запитав нарешті поліцейський.

— Так собі. Не краще, ніж усіх решта.

— А чи є у твоєму театрі хтось подібний до нього ззовні?

Зорц знизав плечима.

— Може, і є хтось приблизно однакового з ним зросту, але щоб усім решта був подібний, то навряд...

— Тоді зробимо інакше, — раптом сказав комісар, — відведи мене до вашого костюмера.

— До костюмера? — здивувався директор. — Але навіщо?

— Роби, що кажу.

— Гаразд. Ходімо за мною, — мовив Зорц і попрямував до дверей.

Вістович рушив слідом. Сходами вони спустилися в яскраво освітлену пивницю, де уздовж нескінченно довгих рядів висіли театральні костюми. Повітря тут стояло важке, заповнене добре знайомим Вістовичу запахом нафталіну. Анна, колишня його дружина, часто приносила цей запах із собою. Він лишався на ній від її сценічних костюмів. Жінка нервувала через це, подовгу просиджувала у ванні, а проте запах нікуди не зникав. Складалось враження, що він в'їдався їй у шкіру. В рідкісні щасливі миті подружнього життя вона приносила цей запах в ліжку, і він тоді означав для Вістовича нетривку й мінливу примару щастя.

Звідкілясь вигулькнула коротконога нахмурена пані. Очевидно, володарка цього царства театральних метаморфоз.

— Claro, — звернувся до неї директор, — цей чоловік прагне побачити нашу костюмерну...

Він кивнув у бік комісара, і жінка звела на нього нахмурений, мов у лихварки, погляд.

— А в чому річ? — різким неприємним голосом запитала вона.

— А що коли б я попросив у вас позичити мені мундир? — якомога люб'язніше запитав комісар.

— Який мундир? Якого часу?

— Нашого. У вас же є вистави на сучасну тематику?

— Немає, — відрубала жінка.

Вістович звів здивований погляд на директора, однак той тільки ствердно кивнув.

— Гаразд, — сказав раптом комісар. — Але чи змогли б ви, наприклад, пошити потрібний костюм?

— Змогла б, — ствердно мовила Клара, — але не зараз. Зізнаюся, є в мене такий талант.

Заговоривши про свої здібності, жінка несподівано подобрішала.

— Чому ж не зараз? — поцікавився Вістович.

— Бо нещодавно виконала цілих два таких замовлення, а сьогодні вранці віддала трете.

— Он як? І що ж за костюми ви шили? — обережно перепитав поліцейський.

— А чому б я мала вам розповідати? — питанням на питання відповіла Клара.

— Бо я хотів би замовити дещо для себе, тому мушу знати, чи буде це вам під силу, — збрехав комісар.

— Чи буде мені під силу? — вигукнула Клара. — Якщо хочете знати, то я пошила два мундири для нашого фехтмейстера за дві ночі! Чи буде під силу, кажете...

— А які ж мундири? — Вістович відчув, що в горлі в нього раптом пересохло.

— Один військовий, а інший такий, як носять кондуктори в потягах, знаєте?.. Нелегкі були завдання, скажу вам. Але я їх виконала.

— І на кожен мундир у вас пішла одна ніч?

-- Саме так!

— Куди ж поспішав цей ваш фехтмейстер?

— Сказав, що таємниця... Та не інакше, як хотів розіграти друзів. Мені, зрештою, однаково. Заплатив добрі гроші, отримав швидко замовлення...

Тут вона виразно глянула на нього.

— Кажете, останній замовляв напередодні?

— Атож.

— Знову мундир?

— Знову.

— А який?

— Послухайте, добродію. Я ж ото вам не присягала розповідати все щиро, як на сповіді, — зауважила Клара, покосившись на директора.

Комісар узяв її під лікоть і відвів трохи вбік.

— Кларо, — промовив Вістович упівголоса, тицяючи їй згорнуту купюру, — мені важливо це знати. Який третій мундир замовив цей чоловік?

— Поштаря, — коротко відповіла жінка, блискавично вхопивши гроші.

— А як звати вашого фехтмейстера?

В руках поліцейського з'явилася нова купюра.

— Він просив не називати його імені нікому.

— Я мовчатиму.

— Послухайте...

— Ось іще стільки ж.

— Гаразд. Його ім'я Франц Гольм.

— Чудово, дякую.

Комісар залишив її і підійшов до директора.

— Що ви знаєте про цього фехтмейстера? — запитав він у нього.

— Нічого. Гадки не маю, хто це. Фехтмейстерів наймають режисери, а не директор, — роздратовано відповів той.

— От паскудство! — вигукнув Вістович, відчуваючи, що з рук вислизає чудова зачіпка. — Костюмер знає більше за директора! Що за чортівня?!

— В усіх театрах найбільше про все і про всіх знають костюмери... — пробурмотіла Клара, але Вістович вже її не чув.

Він кинувся до будинку доктора Фройда і понад усе хотів опинитися там в одну мить. Проте відстань виявилась надміру довгою. Він застав доктора за чаєм.

— Що в біса сталося, комісарє? — здивувався той, побачивши перед собою захеканого поліцейського.

— Чи було у тому списку віденських пацієнтів ім'я Франца Гольма? — видихнув комісар, відчуваючи, що в очах його починає темніти.

Фройд майже без вагання дав ствердну відповідь.

— Здається, я навіть підкреслив його, — додав він.

— От ми й маємо справжнє ім'я Упира, — мовив комісар.

Голос його раптом став здавленим. В грудях шалено запекло, і Вістович важко осунувся на підлогу. Як зіскочив з місця доктор і підбіг до нього, комісар уже не бачив.

Коли він прийшов до тями, то зауважив, що лежить на зручній софі, а в кімнаті панують сутінки. В ніздрі вдарив сильний запах тютюнового диму.

— Вітаю з пробудженням, пане комісарє, — почув він голос доктора Фрейда, і постать того виросла над його софою.

Вістович мусив примружити очі, щоб сфокусувати зір на обличчі доктора. Він, як завжди, тримав у руках сигару і час від часу підносив її до рота.

— Серце у вас нікудишне, комісарє, — знову озвався Фройд. — Либонь, траплялося таке й раніше.

Вістович пригадав, що подібне з ним якось сталося два роки тому в Кракові, однак змовчав і поволі почав підводитись. На руці він помітив сліди від ін'єкційної голки.

— Я зробив вам укол, — пояснив доктор, — це було необхідно.

— Скільки минуло часу? — запитав комісар.

— Доба

— Чорт забирай...

— Могло минути значно більше часу, пане комісарє, — промовив Фройд.

— Річ не в тім, — встаючи на ноги, сказав поліцейський. — От-от має статися наступне вбивство...

— Чому ви так вирішили? Можливо, Упир на деякий час усе ж заспокоїться, — припустив доктор.

— Навряд, і в мене досить підстав так говорити... До речі, ви знайшли цього Франца Гольма в списку пацієнтів Тофіля? — перепитав Вістович.

— Так. Власне, я ж вам уже про це казав...

— Стривайте.

Важке передчуття несподівано стисло комісарові груди. Він пригадав останню підказку Упиря — шматок мапи, на якому було позначено будинок Бейли. Йому також пригадалася нотатка в щоденнику Німанда... В ній ішлося про будинок неподалік парку. Саме в такому будинку на вулиці Понінського вона й живе. І тепер, коли в поліції впевнені, що Упир мертвий, яким же по-диявольськи вишуканим ходом було б скоїти наступне вбивство. Таким чином він остаточно пошіє поліцейських у дурні. І знищить самого Вістовича.

Комісар вибіг з дому доктора і вскочив у перший же вільний фіакр.

— На Понінського, хутко! — гукнув він візникові.

Той хлеснув коня, і вони рушили. Біля будинку Бейли фіакр був за чверть години, і вже здалеку Вістович помітив, що двері помешкання відчинені. Зайшовши досередини, він минув передпокій і рушив до вітальні. Тут він похолов від жаху... На підлозі лежало оголене жіноче тіло, змережане численними ранами. Відмовляючись вірити в побачене, він підійшов ближче і впізнав у жертві служницю Бейли Рахель... Чи була вдома сама господиня? Він кілька разів окликнув її, а потім збіг на другий

поверх, де знаходилась кімната Бейли. Там та в інших покоях було порожньо.

Попри те, що внизу лежав жахливо понівечений труп служниці, Вістович відчув несамовите полегшення. Трохи оговтавшись, він оглянув місце злочину. Поряд з трупом виднілись виразні відбитки взуття, а довкола лежав одяг нещасної Рахелі. Складалося враження, що цього разу маніяк нетямився від люті, зовсім забувши про будь-яку обережність.

Трохи опанувавши себе, комісар підійшов до телефонного апарата і набрав номер поліції. З протилежного боку почувся лінивий голос чергового.

— Говорить Вістович! — одразу гаркнув комісар, щоб привести того до тями. — Негайно відправляйте постерункових на Понінського, 4. Тут убивство. І подзвоніть доктору Фельнеру... Так, я чекатиму тут.

Поклавши слухавку, комісар заходився досліджувати труп і сліди. Очевидно, щоб потрапити сюди, Упир цього разу використав костюм листоноші, який замовив у костюмера. Під плечем у мертвої справді виднівся запечатаний конверт. Акуратно витягнувши його, поліцейський побачив на ньому напис: *«Комісару Вістовичу з найкращими побажаннями...»*. В середині був лист, написаний уже знайомим йому почерком:

«Комісаре! Зізнаюся, приємно здивований вашими успіхами і разом з тим децю розчарований... Навіщо було вбивати мого дорогого друга Шимона? Адже він просто виконав моє прохання, прийшовши забрати річ, яка мені дорога. Той ніж, який ви знайшли, зізнаюсь, дістався мені від батька. А вся провина мого друга полягала в тому, що зовні Шимон схожий на мене. Його смерті я вам не пробачу... Але гаразд, усе це гра. Коли щось втратив, то негайно слід щось і здобути. Саме тому, дорогий пане Вістови-

чу, я взяв собі чарівну господиню цього помешкання, а вам залишаю служницю.

Передчасно не хвилюйтесь. Поки що ваша Бейла жива. І житиме доти, доки я захочу... А тим часом я маю для вас одну пропозицію: чому б нам не зустрітися? Зізнаюся, мені цікаво подивитися вам у вічі. Скажімо, завтра о другій ночі в міському колекторі під театром? Тільки ж глядіть, комісар, приходьте один. Пам'ятайте, що від цього залежатиме доля вашої коханки.

Не прощаюсь,

щиро ваш, Упир»

— Аякже, сучий сину, — вголос промовив комісар, витираючи холодний піт з чола, — подивишся мені в вічі, а потім у дуло мого браунінга. Завтрашня ніч буде для тебе останньою...

Звістка про Бейлу, здавалось, мала б вибити йому ґрунт з-під ніг, але натомість тільки додала люті. Найголовнішим для нього було те, що жінка жива... Тепер Вістович і сам відчував пекельний азарт цієї гри, в яку втягнув його той психопат.

Він пригледівся до слідів на килимі. Якщо добре їх вивчити, можна було навіть сказати, яке взуття мав на ногах убивця, але Вістовича зацікавило інше. На підлозі залишилися шматки ґрунту, і той мав характерний чорнющий колір. Тільки в одній ділянці Львова земля могла бути такою — на Замарстинові, де стоять величезні склади вугілля. Можливо, Упир мешкає там або ховається.

За півгодини прибули поліціанти, серед яких був і Самковський. Від побаченого він побілів як смерть.

— Як бачите, історію не закінчено, — сказав йому комісар.

— Курва... — важко видихнув той, шкодуючи радше за тим, що тепер його поліцейська слава розвіється, як туман.

— Є одна справа, яку треба зробити завтра вночі, — тихо сказав йому Вістович, раптом зрозумівши, що його голос тремтить, а думки про Бейлу виринають назовні свідомості. — Гадаю, ми зможемо остаточно покласти край цьому кошмарові, але діяти треба дуже обережно.

— Що ж, не вперше, — відповів ад'юнкт так само тихо.

— Ви знаєте, де інженерний вхід у львівське підземелля неподалік Нового театру? — знову запитав його шеф. Той кивнув.

— Чудово. Візьміть ще когось і чатуйте з ним від півночі орієнтовно до третьої ночі. Будьте готові до всього...

— Гаразд, а що має відбутись?

— О другій я зустрінуся з цим психом... На березі Полтви, деś під будівлею театру.

Самковський вибалушив очі від здивування.

— Он як?

— Найпевніше, стрілятиму в нього при першій можливості, — додав комісар. — І плювати мені на всі ці поліційні правила.

— Він сам призначив цю зустріч? — запитав ад'юнкт.

— Так, — сказав Вістович. — І в нього в руках Бейла...

Далі він уже не міг і не хотів говорити. Самковський чудово зрозумів своє завдання, тож можна було йти звідси.

Цілу добу комісар вивчав схему львівського колектора. Виходів з нього було не так багато, тож все виглядало ризиковано, але не безнадійно. Головне — вистрілити першим і влучити. Хай навіть на піврозмові чи одразу при зустрічі. Байдуже... Доктору Фройді Вістович вирішив не говорити про цю зустріч. По-перше, це зайняло б чимало дорогоцінного часу, а по-друге, важко було уявити, чим той міг би допомогти.

О пів на другу ночі комісар уже був біля входу у львівське підземелля. Доступ до нього мав небагато хто у Львові. Власне, поліція, де зберігалися дублікати ключів, львівські інженери та військові. Останні, як не дивно, цікавилися колектором менше всіх, хоч у випадку будь-яких збройних протистоянь важко переоцінити значення підземних ходів.

Вістович добре знав, що в цю мить за ним уже спостерігає Самковський та хтось, кого той вибрав у допомогу в цій справі. Втім, було очевидно, що стежать за ним не лише ці двоє. Вістович навіть відчув мерзенний біль у потилиці. Такий самий, як з'явився в нього тоді у Бродах.

Одразу на сходах, що вели у колектор, відчувся бридкий сморід міських відходів. Полтва, що колись була цілком пристойною львівською річкою, тепер перетворилася на потік помиїв, ставши розплідником щурів та всілякої зарази, що час од часу виривалася на поверхню і, як переконували лікарі, ставали причиною численних шлункових і легеневих хвороб, що часто-густо спалахували у Львові.

Спустившись до самої річки і ставши на її бетонному березі, Вістович, щоправда, й гадки не мав, куди йти далі й де шукати цього психопата. Впевненості додавали тільки заряджений пістолет у кишені і ліхтар у руці, що посилав перед собою вузьку смугу світла, полохаючи нею щурів та іншу тутешню гадь.

Комісар пригадав, що Упир у своєму листі призначив зустріч «під театром», і рушив туди, де мав би бути фундамент цього львівського храму Мельпомени. Цей фундамент, а точніше велетенські бетонні слупи, між якими річка тягнулася чорно і неквапно, мов смола, справді невдовзі з'явилися перед ним. Вода тут була безшумна,

ніби для того, щоб не перешкоджати звукам мистецтва нагорі.

Вістович сповільнив крок, обмацуючи світлом ліхтаря кожен цаль попереду себе. Десь тут мав бути Упир. Біль у голові посилювався настільки, що вже заважав думати, і довелося щосили зціпити зуби, щоб його витримати.

Та раптом сторонній голос пролунав просто позаду нього:

— Не заблукали, комісарє? — глузливо запитали з темряви.

Вістович завмер, а потім поволі спробував озирнутись.

— Не рухайтесь, — наказав Упир, — щиро кажучи, я міг би вас убити просто зараз і цим покласти край нашій грі, але це було б занадто просто.

— Ти написав, що хочеш глянути мені у вічі, скурвину, — мовив комісар, стримуючи гнів.

— Написав, — погодився той, — але куди поспішати? Нагорі глупа ніч, а отже, в нас досить часу.

— Що з Бейлою? — запитав Вістович.

— З нею все гаразд. Вона жива і, якщо ти захочеш, житиме й далі.

— Звісно, я хочу...

— Тоді мусиш виконати одне моє побажання.

— Яке?

Упир на хвилину замовк.

— Гра нечесна, якщо гравці знаходяться в нерівноцінних умовах, правда ж? — продовжив він. — Я мушу переховуватись, в той час як ваші дії ніщо не обмежує.

Вістович напружено вслухався у його слова і рухи, намагаючись уявити, де саме за його спиною той знаходиться.

— Так чи ні? — повторив маніяк.

— Так.

— Саме тому я хочу зрівняти ці умови. Ви дещо зробіте, пане Вістовичу, причому не пізніше сьогоднішнього ранку. Готові до того, щоб приміряти на себе мою роль, комісар?

— Про що йдеться? — не зрозумів той.

— Про те, що завтра, пане Вістовичу, ви прийдете в поліцію не як комісар, а як злочинець. Тобто напишете зізнання у нещодавніх убивствах.

— Що ти плетеш, ідіоте? — не втримався комісар. — Усі подумають, що я просто з'їхав з глузду.

— А ви зумієте їх переконати, навіть якщо це здасться їм маячнею, — спокійно відповів Упир. — Для переконливості навіть підіть у редакцію якої-небудь газети і зробіть зізнання там. Впевнений, вони будуть надзвичайно вдячні вам за сенсацію.

— Ще б пак... — процідив комісар.

Він раптом відчув, що втрачає терпіння. Вихопивши з кишені зброю, Вістович різко повернувся назад і вистрілив навмання. Було чути, як куля влучила в бетонну стіну і, відбившись від неї, рикошетом полетіла у воду. Позаду вже нікого не було, мовби хвилину тому комісар говорив сам із собою. Тоді він направив поперед себе ліхтар, шукаючи ним свого співрозмовника, але той, мов крізь землю провалився.

— Щоб ти здох, падлюко! — Вістовичу нестерпно хотілося вистрілити ще раз, і він був переконаний, що цього разу таки влучить. Навіть якщо побачить перед собою лише тінь маніяка, а не його самого.

Втім, укотре складалося враження, що цей Упир насправді не упир, а привид, що міг з'являтися і зникати тоді, коли йому заманеться.

— Гарзд, я все виконаю! — вигукнув комісар. — Чуєш мене, падлюко? Вранці напишу в поліції зізнання, що

це я убивця! Тільки не чіпай Бейлу. Вона ж тут зовсім ні до чого... Чуєш?..

Однак тепер з ним розмовляло тільки відлуння. Від смороду й задухи ставало нестерпно, і комісар подався до виходу. Добряче поблукавши, він таки опинився на поверхні, де до нього обережно наблизились Самковський з іншим поліцейським.

— Усе гаразд, шефе? — запитав ад'юнкт.

— Ні, — буркнув той у відповідь. — Ми в дупі, Самковський... У найгіршій дупі за все життя. Принаймні я...

Більше не кажучи ані слова, комісар подався у бік свого помешкання на Вірменській.

ЛЬВІВ, 6 БЕРЕЗНЯ 1904 РОКУ

— Знаєте, Вістовичу, а я ж міг сто разів поїхати з цього проклятушого Лемберга. Мене кликали до Відня... — директор львівської поліції важко сперся рукою на віконну раму і трохи поспостерігав, як між подвійною шибкою істерично б'ється перша весняна муха, що прокинулась від несподіваного сонячного тепла.

— Звісно, в столиці я б займав нижчу посаду, — продовжив він, перевівши погляд на ранкову вулицю, якою жваво сновигали пішоходи і фіакри, що, здавалось, також прокинулися від довгої сплячки. — Але мене б принаймні не оточували звідусіль ідіоти.

Тут він перевів погляд на підлеглого. Вістович змовчав. Комісар був блідий як смерть, а під очима його від тривалого безсоння промалювалися темні круги.

— Скажіть щось, в біса! — не витримав Шехтель.

— На жаль, сказати нічого, пане директоре.

— Тоді повторіть, що за гівно ви принесли мені на стіл?

— Моє зізнання, пане директоре.

— В тому, що ви і є той самий Упир?

— Так.

— Курва, та ви справді ідіот, Вістовичу! — закричав директор. — Чи це у вас від алкоголю?

— Ані перше, ані друге, — незворушно відповів комісар, чим остаточно вивів шефа з рівноваги.

— Тобто ви справді замордували усіх тих нещасних жінок?! — заверещав Шехтель.

— І двох чоловіків.

— Тоді, чорт забирай, вас заарештовано, комісаре!

Шехтель швидким кроком підійшов до дверей і рвучко їх прочинив.

— Хто там є, сюди! — гукнув він у коридорний простір.

За хвилину в кабінет зайшли двоє поліціантів.

— Взяти цього скурвисина, — наказав їм директор.

Однак ті остовпіли й тільки мовчки закліпали очима.

— Я сказав, узяти його, — повторив наказ Шехтель. — Одягніть на нього кайданки.

Чоловіки нерішуче ступили крок уперед. Втім, комісар підвівся сам і простягнув їм зап'ястя.

— Робіть, що кажуть, — промовив він їм.

За хвилину на руках у комісара вже блискотіло залізо.

— Відведіть його до бісової матері в камеру, — вже спокійніше сказав Шехтель. — Нехай посидить там кілька днів, поміркує...

Вістович зі своїми конвоїрами вийшли за двері. Мовчки пройшли вздовж коридору і спустилися сходами на поверх вниз. Тут тягнувся ще один коридор, що вів до в'язничних камер.

— Як то вас графіло, пане комісаре? — раптом запитав один з конвоїрів.

Вістович озирнувся і глянув на нього.

— Не впізнаєте мене? — перепитав той.

— Ні.

— Моє прізвище Куций, — мовив той. — Якось ми з вами разом ловили бандюганів на Клепарові. Тоді мене збили з ніг і вже були б прикінчили, якби не ви...

— А-а, — сказав Вістович, — пригадую, пригадую... Але ж давно це було. Років десять тому, не менше.

— Ви забули, пане комісарє, але не я, — мовив конвоїр. — Схоже, настав час віддати вам борг.

— Про що це ви?

Поліціант без слів підтягнув руки Вістовича до себе і одним вправним рухом відімкнув кайданки.

— Ви чоловік дужий, — сказав Куций, — могли ж і вирватись.

З цими словами конвоїр виразно подивився на свого колегу, але той вдавав, ніби нічого не відбувається.

— Що ж ви будете робити? — запитав Вістович, розтираючи кисті.

— Поставлю собі синець під око. І йому також, — Куций вказав пальцем на колегу.

— Е, ні. Обійдуся, — вперше озвався той.

— Не гайте часу, комісарє, тікайте, — сказав конвоїр.

Вістович не змусив просити себе двічі і рушив до найближчих дверей, що вели назовні. За спиною почувся дзвінкий звук ляпасу і відчайдушний крик:

— Куций, падлюко! Я сказав, що обійдуся!..

— Вліпи й мені.

— На тобі, стерво!..

Другого ляпаса Вістович вже не чув. Він зійшов донизу іржавими залізними сходами, якими користувалися тільки технічні робітники, й опинився у господарському

дворі. Тут довелося перелізти через огорожу, і вже за хвилину комісар опинився на волі.

Відчуття були незвичні. Ще ніколи Вістовичу не доводилось тікати від поліції. Та ще й від власної, лемберзької. Звісна річ, одразу за ним не кинуться й не почнуть шукати, немов злочинця, але врешті-решт Вістовичу таки доведеться переховуватись.

Комісар подався на Вірменську, до свого помешкання, де найперше трохи віддихався, а потім, вмостившись за своїм столом, закурив.

«Що ж, — подумалось йому, — ситуація тепер точнісінько така, якої хотів Упир. Ми обоє змушені переховуватись, а газети смакують чергове убивство і передрукують одні в одних зізнання такого собі львівського комісара Адама Вістовича...»

Чоловік окинув поглядом свої покої.

— Так, чорт забирай, — сказав він уголос, — невдовзі доведеться звідси забратися й куди-небудь переїхати...

Втім, поки що він закурив наступну цигарку. Слід було блискавично приймати рішення. Цей психопат викрав Бейлу, а в самого Вістовича щомиті можуть відібрати свободу. Гіршої ситуації, здавалось, годі було й придумати.

Однак з настанням вечора комісар вийшов з дому і попрямував у бік вулиці Коперніка. Біля будинку Дирекції пошти чоловік звернув на вулицю Оссолінських, а звідти рушив до Калічої Гори.

Дільниця із такою назвою славилась у Львові тим, що була місцем збору тутешніх жебраків, злодюг, убивць і звичайних пройдисвітів. Ще з давніх часів вони утворили тут справжнє місто всередині міста, обираючи собі власних кримінальних очільників на взірець урядників львівської Ратуші. Таким чином, Каліча Гора мала свого

бургомістра, віта і навіть власну злочинну поліцію зі своїм «поліційним директором».

Жодна львівська влада не змогла ліквідувати це внутрішнє кримінальне місто, яке повільно, але впевнено розросталось. Міські владці часто змінювались, але владці кримінальні залишалися надовго. Здебільшого, пожиттево.

На розі вулиці сидів ледь примітний жебрак. Одяг його мав той самий колір, що й хідник, тож зауважити цю людину можна було не одразу. Вістович зупинився неподалік від нього і зробив вигляд, що шукає дрібні монети в кишені, а насправді намагався крадькома розгледіти старця як слід. Врешті, діставши кілька шелягів, підійшов до нього і поклав гроші в простягнуту руку.

— Bóg zapłać,¹ — промовив той.

— Хтозна, — відповів комісар.

Жебрак з-під лоба зиркнув на нього, але змовчав.

— Мені потрібен бургомістр, — тихо сказав Вістович.

— В ратуші, прошу пана.

— Ти знаєш, про кого я, — сказав комісар. — Ти ж сам... зі старійшин, чи не так?

— Хай іде собі пан... Гадки не маю, про що пан говорить.

— Мене звати Адам Вістович, — сказав поліцейський, — бургомістр знає це ім'я. Перекажи, що я почекаю у кнайпі «Під білим вепром». Справа дуже пильна.

Не дослухавши відповіді, комісар подався вгору до вулиці Гарнцарської, яку не так давно назвали вулицею Мохнацького, однак, як це часто буває, нова назва не прижилася, і мешканці й надалі користувалися старою. Саме тут була кнайпа, про яку згадав Вістович. Власне, місце

¹ «Бог заплатить» (пол.). Такими словами прийнято дякувати за милостиню або пожертву.

брудне й неохайне, і мало хто з пристойних городян наважилися б з'їсти тут навіть сухаря, але кнайпа ця була єдиною в околиці, тож і мала сяких-таких відвідувачів.

Комісар всівся за стіл і попросив принести кави, проте йому відмовили, сказавши, що кава закінчилася. Не знайшлося також і пива, отже, лишалось замовити горілку і хліб зі смальцем до неї.

Горілка виявилась якоюсь надміру пекучою, хліб глевким, а смалець смердів мертвечиною, тож Вістович ледве стримав нудоту і зарікся будь-що тут замовляти, навіть якби дивним чином ще раз потрапив колись у цю кнайпу.

За годину кельнер підійшов до нього вдруге і запитав, чи не бажає той іще чогось. Комісар категорично відмовився, принагідно попросивши передати кухарю, аби той сам спробував гівно, яке готує. Навіть якщо це звичайна канапка зі смальцем. Кельнер відповів, що Вістович може зробити це сам, і запропонував йому спуститися додолу, де була кухня. Трохи здивований такою сміливістю, комісар, втім, рішуче підвівся і пішов слідом за кельнером.

Проте у напівтемному підвалі виявився лише громіздкий стіл, за яким, щоправда, дійсно сидів худорлявий згорблений чоловік з чималим ножем у руках, а поруч нього лежала розкрояна хлібина і бовванів відкритий слюїк. Слід було думати, що у слюїку містився смалець.

— Кажеш, канапка моя не сподобалась? — хихотнув чоловік за столом, коли Вістович став навпроти нього. — А шкода... Я, курва, старався тобі догодити... Смалець, звісно, старий... — тут він втягнув носом повітря неподалік слюїка. — Але ти однаково міг би добирати слова.

— Горілка була непогана, — збрехав комісар.

— Так, ми навчилися переганяти різноманітний мотлох, — повідомив чоловік з ножем, і Вістович почав здогадуватись, хто перед ним.

Втім, той і не збирався цього приховувати.

— То про що ти хотів зі мною поговорити? — запитав бургомістр Калічої Гори.

— Про облави, які проводить тут поліція час од часу, розганяючи вас, а декотрих і жбурляючи до в'язниць, — сказав комісар.

— А-а-а-га, — протягнув бургомістр, — а оскільки, один із найголовніших очільників і виконавців таких облав зараз тут, то якщо я випущу йому кишки, вони припиняться?

— Ні, бо є інші в поліції, хто це робитиме замість мене, — сказав Вістович.

— Що ж, твоя правда... Але випустити тобі кишки — це така спокуса. Не знаю, чи втримаюсь...

Вістович зміряв поглядом бургомістра. Звісно, той був у цьому приміщенні не один... Висохлий і горбатий, ясна річ, він не наважився б на таку поведінку, якби десь у кутку не стояв би ще хтось, чекаючи його наказу.

— Як знаєш, але я можу зробити так, що поліція сюди довго не потикатиметься, — мовив комісар, відчуваючи, що не зовсім передбачив ризик, який несла ця зустріч.

Бургомістр замовк, але не зводив з нього вицвілих злих очей.

— Як ти це зробиш? — коротко перепитав він.

— Це вже мій клопіт...

— Гарна відповідь... А тепер до справи.

Бургомістр з силою встромив ножа в стіл.

— Чого тобі, власне, треба? — запитав він у комісара.

— Мені потрібно знайти одного скурвисина, — мовив той.

— Знайти живого чи як поведеться?

— Живого. Я мушу знати, де його лігво.

— Гаразд. Як його звати?

— Його ім'я Франц Гольм. Але ще називають Упирем...

— Упирем? — бургомістр аж вирівнявся на стільці, не зважаючи на свій горб. — Йдеться про того самого маніяка з Відня?

— Про того самого.

— Невже поліція така беззуба? — хрипло реготнув горбань, насолоджуючись ситуацією.

— Різні бувають обставини, — відповів комісар, намагаючись не закипіти.

— Так-так, аякже...

— То згода чи ні? — перебив його Вістович.

Бургомістр замовк і посерйознішав. Кілька хвилин він ще міряв комісара очима, мовби досі боровся зі спокую випустити йому кишки, а тоді відповів:

— Гаразд. Що ще про нього знаєш?

Комісар, не чекаючи запрошення, сів навпроти і детально описав кримінальному бургомістрові все, що знав про Упиря.

— В якій дільниці Львова він живе? — перепитав той.

— На Замарстинові.

— Це значно полегшує справу, — усміхнувся бургомістр.

— Ще б пак...

Вістович добре знав, що на Замарстинові трапляється не менше злочинів, аніж на Калічій Горі. Тобто влада чоловіка навпроти нього сильна й там.

— Знайду цього скурвисина, повідомлю тебе, — сказав чоловік за столом, даючи зрозуміти, що розмову закінчено. Він дістав ножа зі столу й обережно витер хустиною лезо. Вістовичу слід було докласти чимало зусиль, щоб повернутися до нього спиною і вийти. Коли комісар опинився на вулиці, то навіть з деяким подивом відчув, що бургомістр не встромив свого ножа йому десь під потилицю.

Вістович почувався дещо спантеличеним. Залишалося тільки чекати, коли ці злочинці з Калічої Гори добудуть для нього інформацію. Крім того, слід було подумати й про житло, адже повертатись тепер до свого помешкання на Вірменську він уже не міг.

Раптом комісар помітив, що, простуючи вулицею, опинився неподалік від помешкання доктора Фройда. Цікаво, чи він ще у Львові? Адже, пригадується, доктор збирався до Відня.

Вістович рушив до дверей будинку й обережно натиснув на дзвінок. Служниця відчинила майже одразу.

— Пан Фройд може прийняти? — невпевнено запитав комісар.

— Гадаю, так, — відповіла жінка. — Вчора доктор сам про вас згадував і перепитував, чи не залишали ви була своєї візитки.

— Он як? — здивувався комісар. — Щось сталося?

— На жаль, я не знаю, пане Вістовичу, — мовила служниця. — Доктор усе пояснить, заходьте.

Комісар зняв капелюха й пройшов до передпокою. Тут у нього забрали пальто і провели до вітальні.

— Бажаєте чаю? — запитала жінка.

— Охоче, — відповів Вістович, відчуючи, що після пережитого зайвим це не буде. Він подумав про Бейлу, і в очах потемніло від болю. Найгіршим було те, що вона ні в чому не винна, а втрапила в таку халепу через нього.

— Вітаю вас, пане комісаре, — почувся голос Фройда.

Одночасно з ним служниця принесла чай. Вістович звівся на ноги для привітання.

— Як ви почуваетесь? — турботливо запитав доктор, коли вони обидва сіли.

«Паскудно», — хотів було зізнатися Вістович, але мовив інше:

— Деякі неприємності, але загалом непогано. Дякую. А ви?

— Все думаю про вашого маніяка.

— Служниця повідомила, ви хотіли зустрітися.

— Так, пане Вістовичу, власне у цій справі...

Фройд швидко підніс до рота горнятко і відсморбнув чаю. Комісар відчув, що не зуміє зробити того самого, поки не дізнається, в чому річ.

— Є одна цікава річ у характеристиці цього суб'єкта, яку склав мій покійний колега-маніяк, професор Тофіль, — сказав доктор, ставлячи горнятко назад на тацю.

— Точніше, їх декілька, — додав він. — Я не хочу морочити вам голову медичними термінами. Просто скажу, що всі ці особливості здебільшого спричиняють одну фобію, яка, очевидно, притаманна нашому Упиреві. А саме — страх смерті, танатофобія.

Вістович здивовано звів на доктора очі.

— Так-так, комісаре, — кивнув віденець. — Наш страхітливий маніяк, в якого на совісті безліч кривавих убивств, сам понад усе боїться одного дня померти. Я, щоправда, не уявляю, яким чином вам допоможе цей факт. Скажу тільки, що його страх надзвичайно сильний.

Вістович замовк, відчувачи в душі радісне хвилювання. Раптова думка пронизала мозок, як голка. Комісар навіть не одразу почув звертання до нього доктора Фройда.

— Пане Вістовичу, з вами все гаразд? — з тривогою спитав той.

— Здається, я знаю, як це використати, — відповів комісар.

— Що саме?

— Страхи цього психопата.

— Танатофобію?

— Якщо ви так це називаєте... Однак зараз я в дещо скрутному становищі, докторе.

Вістович якось судомно потягнувся за цигарками і трохи незграбно закурив. Страшенно незручно було говорити ці слова.

— Поясніть все як слід, — лагідним голосом психіатра сказав Фройд.

Вістович несподівано для себе розповів доктору все, що сталося з ним за останні дні. Про зустріч з Упирем у львівському колекторі, про те, як йому довелося розіграти комедію із зізнанням перед своїм шефом (доктор Фройд не знав про це, бо не читав газет ані польською, ані українською, а між тим, це вже стало сенсацією) і, як наслідок, про свій арешт. І що тепер у невеликому Лемберзі кожна собака гавкає про те, що знаний комісар виявився вбивцею.

Доктор Фройд вислухав усе спокійно, мовби комісар насправді переповідав йому якусь історію зі своїх шкільних років.

— Ось що, пане Вістовичу, — врешті сказав він, точним рухом відрізаючи край сигари. — З огляду на ці події та ситуацію, що склалася внаслідок них, думаю, найкращим вашим рішенням буде залишитися в моєму домі.

— У вашому домі? — здивувався комісар.

— Себто в цьому будинку, який я винаймаю, — уточнив доктор. — Навряд чи ваші колеги з львівської поліції шукатимуть вас тут. А якщо таке й станеться, то, гадаю, зумію переконати їх, що вони прийшли не туди. І байдуже, знадобиться мені для цього психоаналіз чи не знадобиться.

— Це дуже люб'язно з вашого боку, але я не хотів би...

— Ви не обтяжте мене, комісаре, — відмахнувся доктор. — Навпаки, я буду вдячний вам. Жахливо нудно стає, коли ні з ким розділити мої сигари і партію в шахи. Ви ж граєте в шахи, чи не так?

Вістович ствердно відповів. Щоправда, вперше в житті він відчував, що йому зараз не до сигар і, тим більше, не до гри в шахи.

Доктор Фройд попросив служницю показати Вістовичу його кімнату, а потім вибачився і подався до свого кабінету, сказавши, що мусить працювати.

Вістович, зрештою, також не затримався в домі. За пів години він вийшов на вулицю і, вибираючи безлюдні провулки, рушив у бік Личаківської. Тут чоловік відшукав непримітну корчму, в якій часто зупинялися селяни з доволишніх сіл, місцеві робітники або ж ті, хто не міг собі дозволити пообідати в пристойнішому місці. Зайшовши досередини, Вістович одразу запримітив знайомий силует за столиком біля вікна. Його розрахунок виявився правильним. Самковський завжди обідав тут о такій годині.

Не кажучи ані слова, комісар підсів до підлеглого. Самковський, який щойно спровадив до рота повну ложку якоїсь овочевої юшки, закашлявся, ледь не вдавившись від несподіванки.

— Шефе? — вимовив ад'юнкт здавленим голосом.

— Мене вже оголосили в розшук? — замість привітання спитав Вістович.

— Шехтель розпорядився не шукати вас, а тільки заарештувати при зустрічі, — відповів ад'юнкт.

— Он як? То пан мене заарештує, Самковський?

— Ні.

— Тоді б вам таки видали премію, і ви могли б хоч раз пообідати в пристойнішому місці, — єхидно зауважив комісар.

Самковському сказане зовсім не сподобалось, однак він змовчав. Вочевидь тому, що давно звик до шефа і всього, що той говорить. По-справжньому ад'юнкт шкодував лише про свій обід, який у кращому разі доведеться тепер доїдати холодним.

— Переб'юся без премії, — коротко і нещиро відповів ад'юнкт, ковтнувши слину.

— Вірите, що я і є Упир? — запитав про всяк випадок комісар.

Самковський у відповідь пирснув від сміху.

— От і гаразд...

Вістович раптом відчув, що понад усе хотів би зараз випити, й зробив знак кельнеру. Той заметушився і невдовзі приніс їм дві повні чарки горілки. Обидва випили одним духом, і комісар відчув себе значно краще.

— Пора завершувати з цим скурвисином, — видихнув Вістович, і Самковський збагнув, що йшлося про Упиря.

— Безперечно, — з якоюсь безнадією в голосі відповів він шефові.

— Є одна річ, що приведе його нам просто в руки, — мовив комісар. — І тут потрібна ваша поміч, Самковський.

— Pilnie słucham i notuję¹, — промовив той.

— Пригадуєте випадок зі складаним ножем, який загубив Упир на місці злочину? — запитав Вістович, вдаючи, що не почув іронії в голосі підлеглого.

— Аякже.

— Нагадайте газету, в якій ми розмістили оголошення.

— «Kurjer Lwowski», — відказав ад'юнкт, передчуваючи знову недобре.

— Отже, маємо певність, що він її читає, — сказав комісар. — Нам це знадобиться.

Самковський промовчав, але не зводив з шефа очей, на мить навіть забувши про свій обід.

— Подайте в цю газету некролог.

— Некролог?

¹ Слухаю уважно і занотовую (пол.).

— Так. Напишіть, що друзі й родичі переповнюють горем з приводу наглої смерті Франца Гольма, спричиненої дорожнім випадком на вулиці Шпитальній, — мовив комісар.

— А хто такий цей Франц Гольм? — перепитав Самковський і одразу ж запримітив лиховісний вогник в очах шефа.

— Це ім'я нашого Упира, — вимовив шеф чітко, як учитель учневі на уроці граматики. — Як ви могли забути?

— Даруйте, шефе.

— Зробіть те, що кажу, вже сьогодні, — сердито мовив комісар.

— Слухаюсь.

— Але найголовніше ось що: самі сядьте в редакційному кабінеті і приймайте телефонні дзвінки. Поруч з вами буде доктор Фройд і я. Вам слід вдавати із себе редактора.

Самковський ствердно кивнув.

— Щойно подзвонить хтось з приводу некролога, дайте знати.

— Зроблю, шефе.

— Дякую, — Вістович звівся на ноги і поклав на стіл гроші за випивку. — Доїдайте обід, Самковський, даруйте, що перебив.

— Дурниці, — відповів той, — радий вас був бачити, шефе.

Комісар відчув, що цього разу підлеглий говорить щиро, хоч сам навряд чи міг зізнатися в тому ж самому.

Наступного дня, під вечір, комісар отримав звістку від бургомістра з Калічої Гори. Якийсь волоцюга ухопив комісара за рукав плаща й упівголоса повідомив, що за дві години його чекатимуть у тій самій кнайпі «Під білим

вепром». Не давши Вістовичу опам'ятатися, волоцюга швидко зник за рогом.

Очевидно, бургомістр дізнався, де лігво Упиря. Якщо так, то все закінчиться раніше й за іншим сценарієм, аніж він запланував... О десятій комісар уже був на місці зустрічі. Кельнер кивнув йому на ті самі двері, за якими починалися сходи донизу, де, очевидно, його, як і минулого разу, чекав бургомістр. Цього разу чоловік не мав при собі ані ножа, ані смальцю і, здавалося, навіть перебував у доброму гуморі.

— Радий бачити живим і здоровим, комісаре, — привітно сказав бургомістр, але навіть і не думав підводитись.

— Радий навзаєм, — прибрехав комісар.

— У мене для тебе гарні новини, — продовжив бургомістр. — Мої зарізяки працюють краще, аніж поліція, і я вже знаю, де помешкання того скурвисина, що тобі потрібен.

— Чудово, — Вістович не приховав радощів: — І де ж?

— Давай спершу нагадаємо собі навзаєм нашу домовленість, — мовив бургомістр. — Ти обіцяв, що найближчим часом на Калічу Гору не буде поліційних облав. Так?

— Правильно, — кивнув комісар, — рік щонайменше.

— І ти обіцяєш, що так воно й буде?

— Обіцяю.

— А присягнути можеш?

— Хоч на Євангелії.

— Я завжди казав, що кожен поліціант в душі брехлива сволота, — несподівано мовив бургомістр: — І ти не виняток, Вістовичу...

Запала мовчанка, і комісарові навіть почулися тихі кроки за спиною. Втім, озиратися було ще небезпечніше, аніж залишатись на місці.

— Що сталося? — запитав він.

— А ти не здогадуєшся?

— Ні.

— Скажи мені, комісарє, як саме ти збирався забезпечити спокій на Калічій Горі, якщо тебе самого розшукує твоя ж поліція? — просичав бургомістр. — Цього минулого разу я від тебе не почув... Як саме, падлюко?

Бургомістр перейшов на якийсь кажаннячий крик.

Між тим за спиною знову почулися кроки. Вістович, як тільки міг, напружив слух. Це були інші кроки. Не ті самі. Отже, позаду нього було щонайменше двоє чоловік. Найпевніше, вони стануть обабіч: один зліва, інший справа. Треба діяти негайно, інакше вийти звідси живим вже не вдасться. «Стіл, пістолет, кулак», — блиснуло в голові комісара, і, зробивши вигляд, що хоче сказати щось на своє виправдання, він рвучко кинувся вперед, вхопившись руками за край столу. Одним дужим рухом він смикнув стільницю догори, встигнувши побачити широко розплющені очі злочинного бургомістра, в яких вогнем палали ненависть і переляк. Як тільки важезний стіл накрив його, Вістович рвучко озирнувся позаду себе, одночасно вихопивши з кишені свого браунінга. В ту ж мить біля його вуха просвистів ніж і вп'явся в рамку якоїсь дурнуватої картини, що висіла на стіні.

Комісар вистрілив у відповідь майже навмання, і куля знайшла свою ціль. Так само навмання він змахнув лівим кулаком і, не вірячи в своє щастя, відчув, що натрапив на пику того, хто вирішив підскочити до нього ближче.

— Пощастило, курва, пощастило, пощастило... — як божевільний, заговорив він, щодуху кидаючись до виходу.

Біля самих сходів йому довелося перестрибнути через труп того, хто кидав у нього ножа. Втім, такі гімна-

стичні вправи давно були Вістовичу не під силу, і, пере-
чепившись через тіло, комісар упав на долівку. В цю мить
він згадав про бургомистра, якого привалив столом і яко-
му, очевидно, не аж так складно було б з-під нього ді-
статись. Озиратися знову не було часу. І, відчуваючи, як
серце йому стискає жах, Вістович кинувся вгору по схо-
дах, не зводячись на рівні ноги, а рачкуючи, як школяр.
Нагорі він побачив кельнера, що, зачувши шум унизу, біг
в його бік. В руках цей чоловік тримав обріз і, можливо б,
вистрілив, але, побачивши Вістовича навкарачках, завмер
і роззявив рота від подиву. Цієї миті вистачило самому
комісарові, щоб з такого дурнуватого положення вистрі-
лити знову. Кельнер захитався і, випустивши з рук зброю,
звалився на долівку.

Вістович нарешті звівся на ноги і, важко дихаючи,
кинувся до виходу. Свіже повітря для нього означало по-
рятунок. Солодко й глибоко вдихнувши, комісар подався
вниз по вулиці, все ще не вірячи у своє щастя. За півго-
дини він був у будинку доктора Фрейда.

Помітивши, в якому вигляді повернувся гість, доктор
не на жарт стривожився.

— Серце у вас погане, пане комісаре, — сказав він, —
варто лікуватись...

— Дурниці, — відмахнувся той. — Мені його ледь не
прострілили щойно. Якщо цього не сталося, значить, усе
решта — дурниці.

— Однаково випийте чаю, — суворим тоном наказав
Фрейд. — Зараз принесу вам заспокійливі каплі.

Усвідомивши врешті, що сьогодні йому вдалося ви-
жити, комісар зручно вмовстився в кріслі й задивився у
вікно. Безперечно, йому пощастило... Але водночас він
втратив можливість дізнатися адресу лігва Упира. А ра-
зом з тим і дізнатися, де той тримає Бейлу.

«Пробач мені, — звернувся він до неї подумки. — Жінки поруч зі мною завжди були нещасливими. І ти не виняток...»

Сон важко огорнув його пекучим липким простирадлом і міцно тримав до пізнього ранку.

Наступного дня Вістович і доктор Фройд вирушили в будинок редакції газети «Kurjer Lwowski», де на них уже чекав Самковський.

— Зайдемо через чорний хід, — сказав він, виразно глянувши на свого шефа. — Якщо хтось із цих писак вас упізнає, проблем не уникнути.

— Слушна думка, — погодився комісар. — А що з телефоном редакції?

— Буде в нас, — відповів ад'юнкт, — хоч я, відверто кажучи, сумніваюся, що Упир подзвонить просто як звичайний читач.

— Він подзвонить, — несподівано озвався доктор Фройд, хоч Самковський говорив польською.

Очевидно, той час, який психіатр провів тут, він використав, зокрема, і на вивчення мови. Хоча б для того, щоб читати назви крамниць і розпорядок роботи на дверях.

— Що ж, ваша певність додає надії, — понуро сказав Самковський, і вони проникли всередину будинку.

В невеличкій кімнатці їм відтепер доведеться пробути чимало часу, тому кожен одразу підшукав собі підходяще зручне місце для очікування. Час од часу озивався телефон, і присутні схоплювались на ноги, але щоразу з іншого боку лінії просили передати редакції те чи інше. Тоді Самковський простував до журналістів і повідомляв їм власне «те чи інше». Все це не надто влаштовувало ані поліціантів, ані працівників газети, і навіть доктора Фрейда, який за цим тільки спостерігав. Усіх помітно нервувала ця метушня, але вибору не було. Нарешті, під кінець дня,

коли, здавалося, всоте задзвонив телефон і Самковський понуро побрів до апарата, щоб відповісти, обличчя його, коли він притис до вуха слухавку, напружилось і м'язи на щелепі запульсували.

— Так, розмістили сьогодні некролог, — відповів він. — Новину цю подала невідома особа... Кажете, помилка? Франц Гольм — це ви? Просимо вибачення в шановного пана... Очевидно, мала місце прикра помилка... Скажімо, загинув насправді Франц Гольман або Франтішек Гольман, а нам почулося Франц Гольм... Бажаємо панові міцного здоров'я і всіх гараздів... До побачення.

Самковський поклав слухавку і стояв білий як смерть.

— Це був він? — чомусь перепитав ад'юнкт.

— Він представився, як Франц Гольм? — мовив Вістович.

— Так, сказав, що живий.

— Тоді ви мали честь говорити з Упирем, Самковський. Вітаю вас.

Комісар і доктор одягнулися для виходу.

— Що робити далі? — запитав ад'юнкт.

— Знову розмістіть у цій газеті некролог, — відповів комісар.

— Якого змісту? Про кого?

— Так само про наглу смерть Франца Гольма... Але дещо змініть історію. Скажімо, Франц Гольм цього разу вмирає від серцевого нападу, і сталося це вже ближче до Замарстинова. Скажімо, поруч костелу Марії Сніжної.

Спантеличений Самковський мовчки дивився на шефа широко розплющеними очима.

— Завтра говоритиму вже я, — заспокоїв його доктор Фройд. — Мені потрібно викликати агресію в цього типа. Хіба не зрозуміло? — Фройд незворушно закурив сигару. — Потрібно, щоб йому захотілося мене вбити.

Наостанок доктор усміхнувся і вийшов з редакції слідом за Вістовичем.

Наступного дня серед загальної редакційної метушні доктор Фройд справді отримав потрібний дзвінок.

Психіатр найперше вибачився за те, що не може перейти на польську, і висловив удячність додзвонювачу, що погодився розмовляти з ним німецькою. Далі, очевидно, знову Франц Гольм висловив своє обурення з приводу нового некролога. Доктор Фройд наморщив лоба і вислухав усе, не перебиваючи співрозмовника. Далі припустив, як і Самковський вчора, що сталася прикра друкарська помилка, внаслідок чого шановного pana Франца Гольма занадто рано було зараховано до царства мертвих, у зв'язку з чим редакція газети «Kurjer Lwowski» щиро просить вибачення і запевняє, що надалі такого не повториться й усі подальші некрологи будуть стосуватися виключно померлих, а не живих. Коли розмову було завершено, доктор Фройд з виразом вдовolenня на обличчі поклав слухавку на телефонний важіль і радісно поглянув на присутніх.

— Що ж, панове, — мовив він, — гадаю, певного успіху в цій справі досягнено. Цей чоловік уже хоче мене вбити.

— Що робитимемо далі? — запитав Самковський. — Тобто який наш наступний крок?

— Ясна річ, подаємо третій некролог, — відповів комісар.

— Того самого змісту?

— Аякже. Тільки додайте фантазії. Від чого помер цього разу наш Упир?

— Скажімо, від отруєння, — сказав Фройд.

— І звісно, цього разу дещо змінимо географію смерті, — зауважив Вістович. — Напишіть, що Франц Гольм

жив на вулиці Замарстинівській. Зрештою, він і справді там живе.

— І що трапиться цього разу? — обережно запитав Самковський.

— Важко сказати, — відповів доктор Фройд, якому знову не знадобився переклад. — Побачимо...

Всі вони знову розійшлися, але наступного дня втретє, під палючі ненависні погляди трудівників газети «Kurjer Lwowski», яким ця трійця осточортіла ще першого дня, зібралися в тому ж кабінеті. Чоловіки мовчки курили і милувалися некрологом у свіжому номері, попиваючи при цьому каву, наче перебували десь у світському салоні і от-от мав відбутися офіційний прийом.

Так минуло добрих півдня, і справа йшла до вечора. Телефон сьогодні був на диво мовчазним, тож ніщо не порушувало їхнього нуднуватого спокою.

До кабінету зайшов високий чоловік, якого вони помітили вранці в сусідній кімнаті. Очевидно, працював тут журналістом.

— Як ведеться панству? — поцікавився прибулий.

— Спасибі, незле, — відповів Самковський, ледь піднявши на нього погляд.

— Чи зручно вам тут? — не вгавав журналіст.

— Так, цілком, — відповів за всіх Вістович.

— А чи можна поцікавитись, скільки панство ще тут пробуде?

— А, ось у чому річ... — комісар криво усміхнувся. — З цього б і почали, мій друже. Ми вас обтяжуємо?

— Не те щоб надто, але...

— Гаразд, кажіть, як є.

— Річ у тім, що редакційний телефон знаходиться в цьому кабінеті, тому вкрай незручно буває...

— Що у вас із пальцем? — раптом перебив його Вістович.

— Даруйте?

— З пальцем у вас що? На правій руці. Він, здається, у вас не рухається.

— А, так, працював колись за друкарським верстатом...

— Справді?

Вістович відчув, як по шкірі йому пробіг мороз.

— Ані руш, падлюко, — хрипло промовив комісар, і вони з Самковським кинулись на нього.

Зав'язалася відчайдушна бійка, проте Вістович вклав у свої кулаки всю лють, що накопичилася в ньому за останній місяць. Псевдожурналіст, врешті, перестав відбиватись і безпомічно розпластався на підлозі. На шум збіглася вся редакція, з цікавістю спостерігаючи, як двоє поліціантів уміло зв'язують тому руки. З-під поли піджака зв'язаного випав довжелезний ніж.

— А це призначалося вам, — промовив Самковський Вістовичу кривавими після сутички вустами.

— Або доктору Фройд, — сказав той. — Саме діалог із ним вивів цього скурвисина з рівноваги.

— Принесіть води, — за кілька хвилин попросив Вістович журналістів.

Ті виконали його прохання. Комісар зробив ковток, а решту виплюснув зв'язаному в обличчя, який від його ударів знепритомнів.

— Завелика розкіш бути без пам'яті, — сказав комісар. — Прокидайтесь, шановний пане Гольме. Чи воліли б, щоб ми називали вас Упирем?

Той розплющив очі і підвів голову. На обличчі його Вістович прочитав якусь приреченість, але разом з тим і рішучість.

— Чорт забирай, який крупний звір, — не втримався Самковський.

Очевидно, в цю мить, усвідомивши, що вони з шефом схопили Упиря, він знову подумав і про премію, і про

підвищення. Їх обох із Вістовичем раптом переповнила шалена радість, притаманна хіба що мисливцям або ж рибалкам.

Вони певний час просто спостерігали за Гольмом, як за впійманою дичиною. Дивилися, як той приходить до тями, озирається на них, мовби намагається вгадати свою подальшу долю. Нарешті, за півгодини Упир заговорив.

— Гру, однак, не закінчено, — промовив він голосом, від якого навіть у поліцейських захолола в жилах кров.

— А ми інакшої думки, — глузливо відповів Самковський, демонструючи йому свій поліційний револьвер.

— Я це сказав комісару Вістовичу, — повільно сказав Гольм. — Чуєте мене, комісаре?

Той відповів йому поглядом, що, здавалось, міг проткнути Упира наскрізь.

— Зізнаюсь, сьогодні ви мене переграли, пане Вістовичу. Але, пригадується, одного разу, у львівському підземеллі на березі Полтви, я подарував вам життя, хоч міг убити, — нагадав він. — То чи не буде справедливим з вашого боку віддячити мені зараз тим самим?

Услід за цією реплікою почувся знущальний сміх Самковського.

— Розмріявся, падлюко! — вигукнув він. — Ми тут в жодні ігри не граємо... Хіба в гойдалки! Ха-ха! Я прийду подивитись, як тебе повісять...

Ад'юнкт перевів погляд на Вістовича, очікуючи від нього щонайменше схожої реакції, але той тільки мовчки дивився Упиреві в очі.

— Де Бейла? — похмуро запитав він у Гольма.

— Отож-бо, — сказав той у відповідь. — Тепер поговоримо про найважливіше. Про вашу коханку, комісаре.

— Де вона?

— Скажу при наступній зустрічі.

— Якій іще зустрічі?

— Пропоную оголосити нічиею сьогоднішню ситуацію і зустрітися в чесному двобої, — мовив Упир, — скажімо, на шаблях. Думаю, ви непогано фехтуєте, пане комісарє, адже в минулому були кавалеристом. Тільки за такої умови я скажу вам, де знаходиться ця жінка... А зараз ви мене відпустите, панове.

— Чого захотів, стерво! — знову реготнув Самковський.

— Мені треба принести їй води... — відчеканив Гольм. — Інакше вона помре від спраги...

— Гаразд, — потойбічним голосом сказав комісар. — Коли й де зустрінемося?

Він подумав, що якби злочинний бургомістр таки повідомив йому, де саме на Замарстинові мешкає цей психопат, зараз у нього вже не було б у руках такого козиря.

— За два дні, поруч руїн замку в Старому Селі, скажімо, о десятій ранку, — відповів Гольм. — Усе вирішимо дуеллю, як вирішувалось у давніші кращі часи.

— Домовились.

Вістович підійшов до нього і розв'язав руки.

— Що в біса ви робите, комісарє? — з жахом промовив Самковський і вчепився йому в лікоть.

Втім, значно дужчий Вістович навіть не зауважив його зусилля.

— Ані руш, чорт забирай!

Ад'юнкт зняв із запобіжника свого «Штайєра».

— Не робіть дурниць, Самковський, — гарячково сказав Вістович, хапаючи того за кисть.

Гримнув постріл, від якого на друзки розлетілась віконна шибка. Коли вони припинили боротись, Франца Гольма в кабінеті вже не було...

ЛЬВІВ, 9 БЕРЕЗНЯ 1904 РОКУ

— Я думав, ви ідіот, Вістовичу, а ви двічі ідіот...

Комісар уже пошкодував, що погодився зустрітися з шефом.

— Якщо те, що розповів Самковський, правда, то, вочевидь, вам більше не місце в поліції, хоч як би вас не цінували тут...

Шехтель уже заспокоївся, однак іще чверть години тому несамовито кричав.

— Відпустивши того психопата, ви самі скоїли злочин. Це ви розумієте, Вістовичу?

— В мене не було вибору.

— Он як? Хочу вам нагадати, що раніше ви не надто бавились у благородство. Пригадуєте? Чи нагадати вам методи, якими ви послуговувались, щоб добути часом свідчення? Я закрити би цього разу на них очі, якби таким чином ви дізналися в цього скурвисина, де він ховає ту жінку! Чорт забирай, комісаре, та у вас навіть немає певності, чи вона жива...

І, зрозумівши, що сказав зайве, Шехтель за мить пробурмотів:

— Даруйте... Впевнений, що насправді з нею все гаразд.

Запала довга нестерпна мовчанка.

— Звідки ви знаєте, що Упир прийде на зустріч, яку сам же призначив? — першим порушив її шеф львівської поліції.

— Доктор Фройд впевнений у цьому.

— Доктор Фройд! Знову доктор Фройд! Я, між іншим, нічого доброго не чув про цього суб'єкта... Ви, до речі, впевнені, що він сам жодним чином не причетний до цих убивств? Якось вони географічно збігаються з його пересуванням: коли він був у Відні, трупи знаходили там. Щойно він переїхав до Львова, як те саме почалося тут. Я, чесно кажучи, не бачу особливої різниці поміж психами і психіатрами... І доведіть мені зворотне, чорт забирай.

— Кожна версія має право на життя, — припустив Вістович. — Але навряд чи ця правдива.

Комісар навіть не стримав посмішки, уявивши на мить Зигмунда Фрейда кривавим маніяком.

— А ви певні, що досі добре фехтуєте? — знову помовчавши, запитав у нього Шехтель. — Урешті-решт, вам вже не двадцять років.

— Ні, не певен, — щиро зізнався Вістович. — Востаннє брав до рук шаблю в армії.

— Тобто вирішили закінчити свою кар'єру під клинком психопата, який до того ж є професійним фехтмейстером? — скривив посмішку шеф поліції. — Блискуче...

— Я можу йти? — Вістовичу почала набридати його істерія.

Шехтель глипнув на нього одночасно з жалем і презирством.

— Сьогодні до Львова знову прибуде шеф-інспектор Штальман з Відня, — сказав він. — Цікаво, як ви йому

поясните, що тримали в руках і відпустили вбивцю його доньки... Йдіть, звичайно. Вам час відпрацьовувати шабельні удари на якому-небудь тренувальному манекені.

Вийшовши з будинку Дирекції, комісар побачив на вулиці неподалік доктора Фрейда. Той махнув йому рукою, в якій тримав свою незмінну сигару, і Вістович попрямував до нього.

— Здається, ви єдиний, хто все ще залишився зі мною, — криво усміхнувся Вістович, щойно вони привітались.

— Значить, буду вашим секундантом і лікарем одночасно, якщо ви вже погодились на цю дурнувату дуель, — відповів той і несподівано по-дружньому поплескав комісара по плечу.

— Хто б міг подумати.

— Знаєте, сидючи у Відні, я також не міг уявити собі нічого подібного, — зізнався психіатр. — Але тепер бачу, що може статися й не таке... Ходімо зайдемо до мене. Гадаю, непогано було б відкоркувати пляшчину чогось віденського...

Зустріч із Францем Гольмом мала відбутися наступного дня. Вістович і Фрейд прибули завчасно, добре знаючи, що десь неподалік розмістились і львівські поліцейські. Можливо, згодом вони підійдуть ближче до руїн замку, поруч з яким мала відбутися дуель. Хоч би нікому з них не прийшла в голову думка вистрілити в Гольма, доки той не повідомить, де тримає Бейлу.

Комісар розгорнув сукно, в якому привіз сюди шаблю, і, діставши її з піхов, поклав на камінь неподалік себе. Лезо зблиснуло на весняному сонці і тонко задзеленчало.

— Гарна річ, — сказав доктор Фрейд.

Вістович кивнув. Йому раптом навіть стало цікаво, яка зброя буде в Упира.

Франц Гольм знову з'явився раптово, мовби нізвідки, проте рівно о десятій став навпроти свого суперника. Обидва зняли верхній одяг і взяли до рук шаблі.

— Як бачите, я дотримав слова і прийшов, пане Вістовичу, — промовив Гольм. — Хоч ви, либонь, в цьому встигли засумніватися.

— Наостанок вважатиму вас господарем свого слова, — відповів комісар, заковуючи рукави сорочки. — Сподіваюсь, ви дотримаете його до кінця.

— Аякже, перед тим як вас убити, пане Вістовичу, скажу, де перебуває та мила особа... Але поки що до справи.

Бійці приготувались, і сутичка розпочалася. Задум Вістовича був досить простий: менше використовуючи шаблю, дістати цього психа лівим кулаком. Боксерські навички комісара були значно кращими і не забувалися за роки служби в поліції, на відміну від фехтувальних. Однак Гольм чудово володів ситуацією, а тому бавився з ним, мов з дитиною.

Раптом позаду них почали з'являтися інші люди, що невдовзі оточили бійців тісним колом.

— Поліція, — криво усміхнувся Упир, — гру закінчено... Що ж нехай.

З цими словами він люто кинувся на комісара, мовби збирався розрубати того навпіл. Вістовичу залишалося одне — прикрити шаблею голову і викинути вперед свій лівий кулак. Сонце засліпило йому очі, і комісар уже не бачив як слід, що відбувалося далі. Відчув, що рука його трохи зачепила ворожу шаблю, але зрештою таки дісталася цілі, подробивши Гольму передні зуби...

Дуель було закінчено. Хтось опинився поруч з Вістовичем і вихопив з його рук зброю. Як виявилось, це був шеф-інспектор Штальман. З лютим криком чоловік накинувся на розпластаного, ледь притомного Упиря і за

кілька ударів перетворив того на кривавий обрубок. Штальман не зупинявся навіть тоді, коли від тіла Франца Гольма лишались окремі шматки, а потім саме лишень криваве місиво. Врешті, він безсило опустився поруч і голосно по-звірячому заривав.

— Ми знайшли його будинок на Замарстинівській, — промовив хтось збоку.

Комісар озирнувся. Перед ним стояв Самковський і тремтячими руками намагався закурити цигарку.

— Справді? — перепитав Вістович, відводячи погляд від кривавого видовища.

— Так, влаштували облаву на Калічу Гору і вперше схопили їхнього бургомистра... — пояснив той. — Щоправда, згодом довелося відпустити. В обмін, власне, на адресу.

— Що з Бейлою?

— Все гаразд. Як не дивно, він її не зачепив. Жінка тільки налякана.

— Пора звідси їхати, Самковський.

— Як накажете, шефе.

— Докторе Фроїде, ви з нами? — запитав комісар.

— Гадаєте, тут приємніше, аніж у Львові? — іронічно перепитав той.

— Навряд.

— От і не запитуйте, даруйте, дурниць... Тим більш, я вже купив квитки до Відня і цього разу не затримаюсь, навіть якщо в околицях з'явиться десяток таких упирів.

*Львів—Східниця,
березень 2016 року*

**Давні назви львівських вулиць та площ,
використаних у творі,
та їхні сучасні відповідники**

- Вулиця Академічна — тепер проспект Шевченка.
Вулиця Карла Людвіга — непарна частина теперішнього
проспекту Свободи.
Вулиця Баторія — тепер Князя Романа.
Вулиця Собеського — тепер Братів Рогатинців.
Вулиця Гарнцарська — тепер Драгоманова.
Вулиця Вірменська — назва збереглася.
Вулиця Каліча Гора — назва збереглася.
Вулиця Замарстинівська — назва збереглася.
Вулиця Святої Софії — частина теперішньої вулиці Івана
Франка.
Вулиця Валова — назва збереглася.
Площа Бернардинська — тепер площа Соборна.
Площа Марійська — тепер площа Міцкевича.
Площа Катедральна — назва збереглася.

ЗМІСТ

Відень, 2 лютого 1904 року	3
Данциг, 19 лютого 1904 року	26
Львів, 25 лютого 1904 року	44
Львів, 26 лютого 1904 року	68
Львів, 27 лютого 1904 року	85
Львів, 1 березня 1904 року	112
Львів, 3 березня 1904 року	132
Львів, 6 березня 1904 року	156
Львів, 9 березня 1904 року	180
Давні назви львівських вулиць та площ, використаних у творі, та їхні сучасні відповідники	185

Літературно-художнє видання

КОЛОМІЙЧУК

Богдан Вікторович

ВІЗИТ ДОКТОРА ФРОЙДА

Роман

Головний редактор *О. В. Красовицький*

Відповідальна за випуск *Г. С. Таран*

Художній редактор *О. А. Гугалова*

Комп'ютерна верстка: *І. Л. Цибульник*

Коректор *А. М. Гопаченко*

Підписано до друку 16.05.16. Формат 84x108 $\frac{1}{32}$.
Умов. друк. арк. 10,08. Облік.-вид. арк. 7,65.
Тираж 1000 прим. Замовлення № 6-135.

ТОВ «Видавництво Фоліо»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 3194 від 22.05.2008 р.

61057, Харків, вул. Римарська, 21 А
Електронна адреса:
www.folio.com.ua
E-mail: market@folio.com.ua
Інтернет-магазин
www.bookpost.com.ua

Надруковано з готових позитивів
у ТОВ «Видавництво Фоліо»
61057, Харків, вул. Римарська, 21 А
Свідоцтво про реєстрацію
ДК № 3194 від 22.05.2008 р.

Коломійчук Б. В.

К61 - Візит доктора Фрейда: роман / Богдан Коломійчук; худож.-оформлювач О. А. Гугалова. — Харків: Фоліо, 2016. — 187 с. — (Ретророман).

ISBN 978-966-03-7113-2 (Ретророман).

ISBN 978-966-03-7556-7.

Богдан Коломійчук (нар. 1984 р.) — український письменник, володар Гран-прі міжнародного конкурсу «Коронація слова-2013» за історико-авантюрний роман «Людвисар. Ігри вельмож». Автор збірок детективних оповідань «Таємниця Єви» (2014), «В'язниця душ» (2015), «Небо над Віднем» (2015). Усі чотири книжки вийшли друком у видавництві «Фоліо».

«Візит доктора Фрейда» — черговий роман з циклу пригод львівського комісара Адама Вістовича.

В 1904 році у Відні, а згодом і у Львові стається серія жорстоких і зухвалих убивств. Розслідування Вістовича перетворюється на безкомпромісну дуель між ним та вбивцею, якого преса нарекла Віденським Упирем.

Несподівано свою допомогу комісарові пропонує вже славетний на той час віденський психоаналітик Зигмунд Фрейд. Однак для нього Упир — це передусім об'єкт для наукового дослідження, а вже потім злочинець...

ББК 84(4УКР)6

Книжки видавництва «Фоліо» ви можете придбати:

Оптова торгівля:

м. Харків, вул. Римарська, 21А
(057) 700-05-46, 705-07-30
e-mail: market@folio.com.ua
proizv@folio.com.ua

НПП «Фактор»

61037, м. Харків,
вул. Гомоненка, 10
(057) 714-91-73, 719-41-17
e-mail: l.novikova@vivat.factor.ua
info@vivat.factor.ua

Книга поштою:

Книжковий клуб «Фоліо»
м. Харків, 61052, а/с 46

(057) 715-61-19
з 9 00 до 18 00

e-mail: club.folio.com.ua

ТОВ «Видавництво Фоліо»

61057, м. Харків,
вул. Римарська, 21А
(057) 700-44-29
e-mail: avk@folio.com.ua
www.folio.com.ua

Представництво в Києві

м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4
e-mail: foliokiev@kv.ukrnet.net
(044) 279-25-48

Видавництво «Фоліо» в інтернеті

Інтернет-магазин «Фоліо»
www.bookpost.com.ua

Видавництво «Фоліо» — сторінка на
Facebook

Сайт подарункових ексклюзивних книжок
«Фоліо»
www.elitebooks.com.ua

Сторінка видавництва «Фоліо»
на LiveJournal
www.folioua.livejournal.com

Магазини видавництва «Фоліо»

м. Київ

«Довженко Книги. Кава. Кіно»
вул. Воровського, 43А
(050) 344-06-46

«Книгарня № 1»

пр. Московський, 10Б
(біля виходу ст. м. «Петрівка»)
(044) 351-15-14

м. Львів

«Книги Фоліо»
вул. Коперніка, 3
(032) 244-55-17

Книжковий ринок «Петрівка»
Центральний ряд, місце 25

Магазини-партнери

Вінницька область

м. Вінниця

Магазин «Буква»
пл. Гагаріна, 2 (ЦУМ)
пр. Юносп, 43А
ТРЦ «Магігранд»
Магазин «Книгарня Є»
вул. Соборна, 89
Магазин «Дім книги»
вул. Інтернаціональна, 3/2
вул. Коцюбинського, 33А
вул. Келецька, 78
Магазин «Книжкова хата»
вул. Тімірязєва, 48

Волинська область

м. Луцьк

Магазин «Знання»
пр. Воля, 41
Магазин «Дім книги»
вул. Конякіна, 37А

м. Володимир-Волинський

Магазин «Книгарня Є»
вул. Ковельська, 6

Дніпропетровська область

м. Дніпропетровськ

Магазин «Книголенд»
пр. К. Маркса, 60
бульвар Слави, 5Ж
вул. Набережна Заводська, 99А
Магазин «Книжковий
супермаркет»
вул. Глінки, 2 (ТЦ «Мост-Сті»)
Магазин «Буква»
пр. К. Маркса, 67 (ТРЦ «Гранд
Плаза»)
Магазин «Книгарня «ВІЗ»
пр. К. Маркса, 18
Магазин «Буклет»
вул. К. Маркса, 54
Магазин «Книги»
вул. Тополина, 6А
Магазин «Книги і канцтовари»
вул. Вокзальна, 5

м. Кривий Ріг

Магазин «Буквица»
вул. Гагаріна, 4Б

м. Павлоград

Магазин «Буклет»
вул. Шевченка, 118

Донецька область

м. Краматорськ

Магазин «Буклет»
вул. Маяковського, 1М

м. Маріуполь

Магазин «Піфагор»
вул. Київська, 31
Магазин «Школяр»
пр. Металургів, 174
Магазин «Наталі»
пр. Перемоги, 100
Магазин «Наталі-Маркет»
пр. Металургів, 102А
Торговий центр «Наталі»
Магазин «Наталі»
вул. Урицького, 83 (ТЗЖМП)

Горговий центр «Наталі»
Магазин «Наталі»
пров Транспортний, 16 (17 МКР)
Магазин «Прибой»
пр Ілліча, 47
Супермаркет книг і канцтоварів
пр Будівельників, 125
(ТЦ «Обжора»)
Магазин «Там Там»
Володарське шосе, 2
(ТРЦ «ПортСіті»)

Житомирська область

м. Житомир

Магазин «Книжковий супермаркет»
вул Київська, 77
Магазин «Знання»
вул Київська, 17/1
Магазин «МегаКнига»
вул Скорупського, 8
Магазин «Читай»
вул Київська, 77
(ТЦ «Глобал UA»)

м. Бердичів

Магазин «Книги+»
вул Леніна, 4

Запорізька область

м. Запоріжжя

Книжковий супермаркет «Панірус»
вул. Гоголя, 32-32А
Магазин «Буква»
пр Леніна, 147, універмаг
«Україна»
Магазин «Буклет»
вул Лермонтова, 24

м. Мелітополь

Магазин «Книжковий супермаркет»
пр Б Хмельницького, 42

Івано-Франківська область

м. Івано-Франківськ

Магазин «Книгарня Є»
вул Незалежності, 31
(Торговий ряд)
вул Незалежності, 9

м. Коломия

Магазин «Книжкова хата»
вул Чорновола, 51

Київська область

м. Київ

Магазин «Буква»
вул Гната Юри, 20 (ТЦ «Квадрат»)
пр Академіка Глушкова, 136 (ТЦ «Магелан», 3-й поверх)
пр Оболонський, 1Б (ТЦ «Dream Town»)
вул Б Хмельницького, 3Б
вул Лаврухіна, 4 (ТЦ «Район»)
вул Мишуги, 4 (ТЦ «Піраміда»)
вул Хрещатик, 13
вул Хрещатик, 20-22 (Підземний перехід ст. м. «Майдан Незалежності»)
вул Луначарського, 10
пл Слави, 1 (ТЦ «Навігатор»)
вул Хрещатик, 13
пр-т Московський, 6
пл Привокзальна, 1
Магазин «Книжковий супермаркет»
пр Повітрофлотський, 33/2
вул Нижній Вал, 37/20
вул Межигирська, 3/7
вул Будівельників, 4

Магазин «Читай-Місто»
пл. Спортивна, 1А (ТРЦ «Гуллівер», 4-й поверх)

Магазин «Книголенд»
Харківське шосе, 152
вул Будівельників, 43/12

Магазин «Світло»
вул Велика Васильківська, 6
Киоск «Петрівка» «Фоліо»
Книжковий ринок «Петрівка»,
центрального ряд, місце 25
«Книгарня № 1»

пр Московський, 10Б
«Довженко Книги Кава Кіно»

вул Воровського, 43А

Магазин «Наш формат»

пров Белінського, 5

www.nashformat.ua

Магазин «Смолоосип»

вул Межигирська, 21

Магазин «Українська народна

книгарня»

пл Слави, 1 (ТЦ «Навігатор»)

Магазин «Знання України»

вул Велика Васильківська, 57/3

Магазин «Літера»

вул Артема, 103

вул Льва Толстого, 11/61

Магазин «Книгарня Є»

вул Лисенка, 3

пр Повітрофлотський, 33/2

вул Спаська, 5

вул Льва Толстого, 1

Магазин «Книгарня № 52»

вул Гагаріна, 13

«Київський бібліотечний колектор»

вул 40-річчя Жовтня, 100/2

«Центр народознавства

Магазин «Шабля козака Мамая»

вул М. Донця, 2

Магазин «Наукова Думка»

вул Грушевського, 4

«Мистецький Арсенал»

вул Лаврська, 12

Магазин «Читайка»

вул Вербова, 17 (ринок Петрівка)

Магазин «Книгарня»

вул. Пушкінська, 8А

м. Біла Церква

Магазин «Книжковий супермаркет»
вул Гагаріна, 11

м. Бровари

Магазин «Книжковий супермаркет»
вул Незалежності, 3

Кіровоградська область

м. Кіровоград

Магазин «Буквиця»
вул Пашутінська, 63
Магазин «Книги»
вул К. Маркса, 51

Львівська область

м. Львів

Магазин «Книги»
вул Братів Рогатинців, 30
вул Огієнка, 4
вул Лисенка, 21
Магазин «Літера»
пр Червоної Калини, 36
(ТЦ «Шувара»)
Магазин «Книжковий лев»
вул Шевська, 6
Магазин «Літера»
вул Княгині Ольги, 106 (Універмаг
«Львів»)

Магазин «Книгарня Є»
пр Свободи, 7

Магазин «Книги Фоліо»

вул Коперніка, 3

Магазин «Дім книги»

пл А Міцкевича, 8

Магазин «Дім книги»

вул Торгова, 11

Магазин «Українська книгарня»

пр Т Шевченка, 8

Магазин «Книгообрій»

вул Бузкова, 2

Магазин «Ноти»

пр Т Шевченка, 16

м. Дрогобич

Магазин «Скарбоніка»

пл Ринок, 11

Магазин «Дивосвіт»

вул Туроша, 28

Миколаївська область

м. Миколаїв

Супермаркет «Таврія»
гр Корабелів, 20/3
вул Лазурна, 17
Універсам «Копійка»
вул Космонавтів, 152
Магазин «Буквиця»
вул Радянська, 6

м. Первомайськ

Універсам «Копійка»
вул Одеська, 78

м. Южноукраїнськ

Універсам «Копійка»
вул Миру, 145

Одеська область

м. Одеса

Магазин «Книголенд»
вул Преображенська, 82
Магазин «Книжковий супермаркет»
вул Буніна, 33
вул Дерибасівська, 18
вул Новосельського, 60
Магазин «Буква»
вул Дерибасівська, 14
Супермаркет «Таврія»
Люстдорфська дор., 140/1
Новомиколаївська дор., 1
пл Дерев'янка, 1
вул Ак Глушка, 29А
вул Гастелло, 50
Універсам «Копійка»
вул Ак Глушка, 11/1
вул Ак Заболотного, 24
вул Варненська, 16
вул І Радіна, 2/1
вул Ільфаї Петрова, 39
вул Ільфаї Петрова, 51
Дніпропетровська дор., 86
пр Добровольського, 147/1
пр Добровольського, 70Б
пр Шевченка, 71
пр М Жукова, 65А
вул Макаренка, 2А
пров Сабанський, 4
Супермаркет «Космос»
пл 10 квітня, пров Варламова, 26
вул Толбухіна, 135/12
Магазин «Книжкова казка»
вул Ак Глушка, 16
Магазин «Дім книги»
вул Дерибасівська, 27

Магазин «Горизонт»
Люстдорфська дор., 54
Магазин «Книгарня-кав'ярня»
вул. Єкатеринівська, 77
Магазин «Книжкова крамниця»
вул. Троїцька, 30
Магазин «Антресоль»
вул. Новоціпний Ряд, 2
(ТЦ «Острів», 2-й поверх)

м. Белгород-Дністровський
Супермаркет «Таврія»
вул. Тимчишина, 8

м. Ізмаїл
Універсам «Копійка»
вул. Пушкіна, 41
Супермаркет «Таврія»
вул. Суворова, 181

м. Іллічівськ
Магазин «Книжковий
супермаркет»
вул. Леніна, 16
Супермаркет «Таврія»
вул. Леніна, 35

м. Котовськ
Універсам «Копійка»
пров. Ст. Борисова, 3
Універсам «Копійка»
вул. Вокзальна, 25

м. Рені
Універсам «Копійка»
вул. 28 Червня, 208

м. Южне
Універсам «Копійка»
пр. Леніна, 19
Універсам «Копійка»
вул. Григорівського десанта, 34

Полтавська область

м. Полтава
Магазин «Книжковий
супермаркет»
вул. Шевченка, 29
Магазин «Книголенд»
вул. Жовтнева, 50
Магазин «Книги»
вул. Маршала Берюзова, 47Б
Магазин «Бібліофіл»
вул. Гоголя, 26

м. Кременчуг
Магазин «Книголенд»
пр. 50-річчя Жовтня, 39
вул. Леніна, 7 (ТРЦ «Європа»)
Магазин «Буквиця»
вул. Першотравнева, 52Б
(ТЦ «Престиж Холл»)
Магазин «Роксолана»
вул. Перемоги, 26

Рівненська область

м. Рівне
Магазин «Книгарня Є»
вул. Короленка, 2
Магазин «Книжковий
супермаркет»
вул. Соборна, 47
Магазин «Провісті»
вул. Грушевського, 17
Магазин «Слово»
вул. Соборна, 57
Магазин «Книги»
вул. Соборна, 316
Магазин «Дружба» і «Знання»
майдан Незалежності, 5
Магазин «Книгарня Ринок»
вул. Соборна, 57

м. Острог
Магазин «Магістр»
вул. Незалежності, 20/3

м. Дубно
Магазин «Дім книги»
вул. Замкова, 21

Сумська область

м. Суми
Магазин «Буква»
вул. Соборна, 44
Магазин «Книжковий
супермаркет»
пл. Покровська, 2
Магазин «Книголюб»
вул. Козацький Вал, 1
вул. Петропавлівська, 50

м. Конотоп
Магазин «Книголюб»
вул. Миру, 1
вул. Миру, 82

м. Тростянець
Магазин «Книголюб»
вул. Горького, 22

м. Ахтирка
Магазин «Книголюб»
вул. Батюка, 47

м. Лебедин
Магазин «Книголюб»
пл. Інтернаціональна, 4А

м. Шостка
Магазин «Книголюб»
вул. Комуністична, 1
вул. Інтернаціональна, 34А

м. Білопілья
Магазин «Книголюб»
вул. Леніна, 69

м. Ромни
Магазин «Книголюб»
вул. Соборна, 8А
вул. Руденка, 22

Тернопільська область

м. Тернопіль
Магазин «Ярослав Мудрий»
вул. Російська, 19
Магазин «Підручники
і Посібники»
вул. Грушевського, 23
Магазин «Книгарня Є»
вул. Валова, 7-9
Магазин «Дім книги»
вул. Й. Сліпого, 1
вул. Коперника, 19
Магазин «Книжкова хата»
вул. Текстильна, 28Ч
(ТРЦ «Подолання»)
вул. Чорновола, 14

м. Чортків
Магазин «Книжкова хата»
пл. Ринок, 1

Харківська область

м. Харків
Магазин «Книголенд»
вул. Плеханівська, 66
вул. Ак. Проскури, 5
пр. Гагаріна, 167
Стадіонний проїзд, 11
вул. 23 Серпня, 47
вул. Чернишевського, 14
вул. Блюхера, 15/17
вул. Енгельса, 33

вул. Грицевця, 29Б
пр. Тракторобудівників, 59/56
(ТРЦ «Україна»)
вул. Ак. Павлова, 44Б (ТРЦ
«Фонанцузький бульвар»)
пр. Фрунзе, 26
Магазин «ЗнакЪ»
пр. Леніна, 17
Магазин «Книгарня Є»
вул. Сумська, 3
Магазин «BOOKS»
вул. Сумська, 51
Магазин «Диалог»
вул. О. Яроша, 21
Магазин «Книжняя лавка»
пров. Кравцова, 19
пл. Повстання, 5/6

Херсонська область

м. Херсон
Магазин «Книжковий
супермаркет»
вул. Комунарів, 21

Хмельницька область

м. Хмельницький
Супермаркет «Таврія»
пр.із.д Геологів, 7/1
Магазин «Дім книги»
вул. Грушевського, 50
Магазин «Книжковий світ»
вул. Подільська, 25

Черкаська область

м. Черкаси
Магазин «Буквиця»
вул. Дашкевича, 19
Магазин «Світоч»
вул. Б. Вишневецького, 38

Чернігівська область

м. Чернігів
Магазин «Книжковий
супермаркет»
пр. Миру, 19
Магазин «Будинок книги»
пр. Миру, 45

Чернівецька область

м. Чернівці
Магазин «Книжковий
супермаркет»
пл. Соборна, 1

Закарпатська область

м. Ужгород
Ботт «Файні книги»
вул. Ш. Петефі, 47
м. Мукачеве
Магазин «Літера»
вул. Пушкіна, 2

Інтернет-магазини

Інтернет-магазин «Якабу»
www.yakaboo.ua
Інтернет-магазин «Петровка.юа»
www.petrovka.ua
Інтернет-магазин «Букля»
www.booklya.com.ua
Інтернет-магазин «Личности»
www.persons-books.com.ua
Інтернет-магазин «Гудзон»
www.goodzon.ua
Інтернет-магазин «Книжная
лавка»
www.lavkabooks.com.ua

Богдан Коломійчук (нар. 1984 р. на Хмельниччині) — український письменник, журналіст, актор, історичний реконструктор. Займається арт-менеджментом, захоплюється історією Львова. Отримав Гран-прі міжнародного конкурсу «Коронація слова-2013» за історико-авантюрний роман «Людвисар.

Ігри вельмож». Автор збірок детективних оповідань «Таємниця Єви» (2014), «В'язниця душ» (2015) та «Небо над Віднем» (2015). Усі чотири книжки вийшли друком у видавництві «Фоліо».

«Візит доктора Фрейда» — черговий роман з циклу пригод львівського комісара Адама Вістовича. В 1904 році у Відні, а згодом і у Львові стається серія жорстоких убивств. Розслідування Вістовича перетворюється на безкомпромісну дуель між ним та вбивцею, якого преса нарекла Віденським Упирем. Своєю зухвалістю убивця ніби знущається з цілковитої безпорадності поліції, яка не в змозі припинити вбивства і заспокоїти перелякану громадськість. Знешкодження Упира стає для комісара Вістовича справою честі, адже на кону не тільки його професіоналізм та багаторічний досвід, а й насамперед — життя коханої жінки. Несподівано свою допомогу комісарові пропонує вже славетний на той час віденський психоаналітик Зигмунд Фрейд. Однак для нього Упир — це передусім об'єкт для наукового дослідження, а вже потім злочинець...

ISBN 978-966-03-7556-7

9 789660 375567

EXCLUSIVE
STYLE